

Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης
Σχολή Καλών Τεχνών
Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Σχολή Μουσικής και
Οπτικοακουστικών Τεχνών
Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Σχολή Μουσικών Σπουδών
Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Σχολή Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών
Επιστημών και Τεχνών
Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης

16ο ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ υπό την αιγίδα της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας

**«Επετειακές μουσικές αντανακλάσεις, αναλυτικές
θεωρήσεις και κριτικοί αναστοχασμοί»**

**Με αφορμή το επετειακό έτος 2024: Giacomo Puccini (1858-1924),
Anton Bruckner (1824-1896), Luigi Nono (1924-1990), Arnold
Schönberg (1874-1951), Bedřich Smetana (1824-1884)**

Τμήμα Μουσικών Σπουδών
Α.Π.Θ.

Τμήμα Μουσικής Επιστήμης
και Τέχνης ΠΑ.ΜΑΚ.

Θεσσαλονίκη, 8-10 Νοεμβρίου 2024

Πρόγραμμα συνεδρίου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Παρασκευή 8 Νοεμβρίου – Αίθουσες Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης – ΠΑ.ΜΑΚ.

	Αίθουσα τηλεκαίτευσης		Αίθουσα 13
9:00-10:00	<i>Εγγραφές - Έναρξη συνεδρίου - Χαιρετισμοί</i>		
	Μουσική και ψηφιακά μέσα Προεδρεύων: Αιμίλιος Καμπουρόπουλος		Μουσική και νευροεπιστήμες I Προεδρεύουσα: Χριστιάνα Αδαμοπούλου
10:00-10:30	Τάσος Κολυδάς: «Ψηφιακές μέθοδοι στη μουσικολογική έρευνα: σχεδιασμός και ανάπτυξη του ψηφιακού αποθετηρίου για το Εργαστήριο Μελέτης της Ελληνικής Μουσικής, του Πανεπιστημίου Αθηνών»	10:00-10:30	Αγγελική Κοντοπούλου: «Φωνή, νευροεπιστήμες και τζαζ τραγουδιστικός αυτοσχεδιασμός: γνωσιακές, ακουστικές και παιδαγωγικές προεκτάσεις»
10:30-11:00	Σπήλιος Κούνας: «Στοιχεία τροπικού ύφους στο συνθετικό έργο του Βασίλη Τσιτσάνη, μέσα από τα αποτελέσματα έρευνας στο πρόγραμμα ΜΕΛΟΣ»	10:30-11:00	Γιώργος Αποστολόπουλος: «Ο παράγοντας της δημιουργικότητας στον μουσικό αυτοσχεδιασμό σε σχέση με την προϋπάρχουσα μουσική εκπαίδευση»
11:00-11:30	Πηνελόπη Ελευθεριάδη: «Η ηχητική εθνογραφία σαν μέθοδος ηχητικής δημιουργίας για ένα ψηφιακό βιντεοπαιχνίδι»	11:00-11:30	Ιωάννα Ζιώγα: «Η γνωστική νευροεπιστήμη της μουσικής δημιουργικότητας»
11:30-12:00	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>		
	Ζητήματα εκτελεστικής/ερμηνευτικής πρακτικής I Προεδρεύων: Γιώργος Σακαλλιέρος		Μουσική και νευροεπιστήμες II Προεδρεύων: Πέτρος Βούβαρης
12:00-12:30	Φώτης Κουτσοθόδωρος: «Fernando Sor: Η <i>Fantasia</i> για κιθάρα op. 21. Ένα ερμηνευτικό δίλημμα»	12:00-12:30	Χριστιάνα Αδαμοπούλου: «'Μικροανάλυση' στη μουσικοθεραπεία: Υπόβαθρο, μεθοδολογία και εφαρμογές στην κλινική πρακτική»
12:30-13:00	Δημήτρης Κοτρωνάκης: «Η δημιουργία μίας διασκευής, για κιθάρα και πιάνο, της εμβληματικής <i>Μεγάλης Φούγκας</i> op. 134 του Μπετόβεν, χρησιμοποιώντας προηγμένες και σύνθετες τεχνικές της κλασικής κιθάρας»	12:30-13:00	Μάρθα Παπαδόγιαννη-Κουραντή – Χριστίνα Αναγνωστοπούλου – Αρετή Ανδρεοπούλου: «Ακουστο-απτική μουσική αντίληψη: μία πολυτροπική διδακτική παρέμβαση»
		13:00-13:30	Πηνελόπη Μπεκιάρη: «Η αλγοριθμική χαρτογράφηση βιομετρικών δεδομένων και η επίδρασή της στη μουσική φόρμα της ηλεκτροακουστικής: χωροταξική διάσταση του ήχου και χαρτογράφηση του εγκεφάλου»
13:30-14:30	<i>Μεσημβρινό διάλειμμα</i>		

<p>14:30-14:45</p> <p>14:45-15:00</p> <p>15:00-15:15</p> <p>15:15-15:30</p> <p>15:30-15:45</p> <p>15:45-16:30</p>	<p>[ΕΟΑΦΜ]: Ειδική θεματική συνεδρία «Μιμήσεις» Συντονιστής: Πάνος Βλαγκόπουλος</p> <p>Πάνος Βλαγκόπουλος: «Μίμηση, Αναπαράσταση και Ιστοριογραφία»</p> <p>Πέτρος Βούβαρης: «Μουσική και μίμηση κατά Ricoeur»</p> <p>Δημήτρης Έξαρχος: «Σημειογραφία, αναπαράσταση και απροσδιοριστία: η γραμματολογία του Roger Redgate»</p> <p>Αναστασία Σιώψη: «Προς τη δημιουργία νέων 'κόσμων' στην τέχνη μέσω της 'μίμησης'»</p> <p>Ιάκωβος Σταϊνχάουερ: «Η αισθητική έννοια της 'μίμησης' στη μουσική του 20ού αιώνα»</p> <p>Συζήτηση</p>	<p>14:30-15:00</p> <p>15:00-15:30</p> <p>15:30-16:00</p> <p>16:00-16:30</p> <p>16:30-17:00</p>	<p>[ΕΟΜΘΑ] - Στρογγυλή Τράπεζα: με αφορμή τα 150 χρόνια από την γέννηση του Arnold Schoenberg Προεδρεύων: Ιωάννης Φούλιας</p> <p>Γιώργος Ζερβός: «Ο Schoenberg και η Δεύτερη Σχολή της Βιέννης. Από τον εξπρεσιονισμό στον δωδεκαφθογγισμό και από τον δωδεκαφθογγισμό στην αφαίρεση»</p> <p>Εύα Μαντζουράνη: «Η εμμονική σχέση του Schoenberg με την αριθμολογία και η περίπτωση του <i>Pierrot Lunaire</i>»</p> <p>Κώστας Τσούγκρας: «Ανάλυση του έργου <i>Οκτώ παραλλαγές πάνω σε ένα ελληνικό λαϊκό θέμα</i> για βιολί, τσέλο και πιάνο του Νίκου Σκαλκώτα»</p> <p>Πηνελόπη Παπαγιαννοπούλου: «Όψεις του δωδεκαφθογγισμού στα κοντσέρτα του Roberto Gerhard»</p> <p>Raphael Staubli: «Luigi Nono – <i>Prometeo, una tragedia dell'ascolto</i>»</p>
<p>17:00-17:30</p>	<p><i>Διάλειμμα για καφέ</i></p>		
<p>17:30-18:00</p> <p>18:00-18:30</p> <p>18:30-19:00</p> <p>19:00-19:30</p>	<p>[ΕΟΟ] – Στρογγυλή τράπεζα: Όψεις της οπερικής δημιουργίας του Giacomo Puccini (1858-1924) Συντονίστρια: Εύη Νίκα-Σαμψών</p> <p>Σταματία Γεροθανάση: «Η πολυτροπικότητα στην ανάλυση της μουσικής δραματουργίας της όπερας <i>La Bohème</i> του Giacomo Puccini»</p> <p>Εύη Νίκα-Σαμψών: «Χωροχρονικά δραματουργικά μοτίβα, ιστορικότητα και ρεαλισμός. Ανιχνεύοντας όψεις της ρεαλιστικής δραματουργίας του Puccini»</p> <p>Μαριάννα Σιδερή: «Giacomo Puccini <i>La Rondine</i>: Μία λυρική κωμωδία σε τρεις πράξεις»</p> <p>Δήμητρα Χόνδρου: «Puccini: Εξωτισμός και τοπικό χρώμα»</p>	<p>17:30-18:00</p> <p>18:00-18:30</p> <p>18:30-19:00</p> <p>19:00-19:30</p>	<p>[ΕΟΜΘΑ] – Ζητήματα μουσικής ανάλυσης Προεδρεύων: Γιώργος Ζερβός</p> <p>Ιωάννης Φούλιας: «Μια διαλεκτική ανάγνωση της σχέσης μουσικής μορφής και εξωμουσικού περιεχομένου στα συμφωνικά ποιήματα του κύκλου <i>Η πατρίδα μου</i> του Bedřich Smetana»</p> <p>Αλέξανδρος Διονάτος: «Τονική και πραγματική απάντηση στις φούγκες του β' μισού του 18ου αιώνα: η κοινή πρακτική, οι λιγότερο γνωστές παραδόσεις και οι νέες προσεγγίσεις»</p> <p>Ξένια Κωνσταντινίδου: «Μια αναλυτική προσέγγιση του κύκλου των <i>Ευμολπιών αρ. 1-4</i> (1965-1969) του Γεώργιου Πονηρίδη»</p> <p>Λέανδρος Πασιάς: «Το αυτοσχεδιαστικό ύφος και η πιανιστική τεχνική του Kenny Barron μέσω της ανάλυσης του κομματιού <i>Segment</i> από την συλλογή <i>The Art of Conversation</i> (2014)»</p>
<p>19:45-20:15</p>	<p>Συναυλία της Ορχήστρας Πνευστών ΤΜΕΤ και του Εργαστηρίου Συνόλων Πνευστών Οργάνων ΠΝΟΕΣ (Μουσική διεύθυνση: Κωστής Χασιώτης, Καθηγητής, Διευθυντής Εργαστηρίου)</p> <p>Αμφιθέατρο Τελετών Πανεπιστημίου Μακεδονίας</p>		

Σάββατο 9 Νοεμβρίου – Αίθουσες Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης – ΠΑ.ΜΑΚ.

	Αίθουσα Τηλεκπαίδευσης		Αίθουσα 13
	Ζητήματα ελληνικής μουσικής Ι Προεδρεύων: Γιώργος Σακαλλιέρος		Φωνητική μουσική, όπερα, ουμανισμός Προεδρεύουσα: Σταματία Γεροθανάση
09.00-09.30	Θανάσης Τρικούπης – Σάββας Γκριτζέλης: «Ο Δημήτριος Διγενής και το <i>Εμβατήριο της Σημαίας</i> »	09.00-09.30	Βασιλική Κουτσομπίνα: « <i>Et fit sonus dulcissimus quamvis non audimus propter debilitatem sensus</i> : για τα 1500 χρόνια από τον θάνατο του Βοήθιου»
09.30-10:00	Χρύσα Σκαρλάτου: «Μουσικές μικροϊστορίες των αρχείων του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης: Η <i>Συμφωνία της λευτεριάς</i> του Γεωργίου Βακαλόπουλου»	09:30-10:00	Έλενα Κρασάκη: « <i>Virtuose Cantatrici</i> : η γυναικεία παρουσία στη μουσική εκτέλεση και σύνθεση στην Ιταλία των αρχών του 17ου αιώνα»
10:00-10:30	Βαλέρι Ισμαγκίλοβ: «Αλληλογραφία Α. Κουντούρωφ - D. Rogal-Levitsky»	10:00-10.30	Ρωξάνη Παπαδημητρίου: «Η συμβολή του ποιητικού ύφους του Giambattista Marino στη διαμόρφωση της προσωδιακής εκφοράς του <i>bel canto</i> , όπως αυτό εμφανίζεται στα μαδριγάλια και τις πρώιμες όπερες του 17ου αιώνα»
10:30-11:00	Μαγδαληνή Καλοπανά: «Μαρία Καλογρίδου (1922-2001): η επιστροφή από το Λονδίνο (1967-2001)»	10:30-11:00	Θοδωρής Καραθόδωρος: « <i>O Thou Gentle Light</i> (2000) για σόλο τενόρο (ή βαρύτονο) και μεικτή χορωδία του John Tavener: Ιχνηλατώντας μορφοποιητικές αρχές του βυζαντινού μέλους στη σύγχρονη μουσική δημιουργία»
11:00-11.30	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>		
	Ζητήματα ελληνικής μουσικής ΙΙ Προεδρεύων: Θανάσης Τρικούπης		Αφιέρωμα στον Luigi Nono Προεδρεύων: Κώστας Τσούγκρας
11:30-12:00	Τριαντάφυλλος Μποσταντζής: «Η μουσική στην αρχαία τραγωδία: Ο Χορός είναι ο Ήχος· η μουσική του Ιάννη Ξενάκη για τις <i>Ικέτιδες</i> του Αλέξη Σολωμού στην Επίδαυρο το 1964»	11:30-12:00	Κωστής Ζουλιάτης: « <i>ΕΠΙΖΩΝΤΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΕΩΡΟΙ</i> : Η υποδοχή και ο αντίκτυπος των αντιφασιστικών έργων του Arnold Schoenberg και του Luigi Nono στον Δυτικό κόσμο»
12:00-12:30	Βάλια Χριστοπούλου: «Απροσδιοριστία, ανοιχτή μορφή και αυτοσχεδιασμός σε έργα Ελλήνων συνθετών της γενιάς του '50»	12:00-12:30	Παύλος Αντωνιάδης: «Ζητήματα αυθεντικότητας στην τεχνολογικά διαμεσολαβημένη ερμηνεία με αφορμή το <i>..sofferte onde serene...</i> του Luigi Nono»
12:30-13.00	Αθανάσιος Ζέρβας: «Μιχάλης Αδάμης: έργα για σαξόφωνο»	12:30-13:00	Γιάννης Αγγελάκης: «Το ύστερο έργο του Luigi Nono και ο μετασχηματισμός της μεταφυσικής της νεωτερικότητας»

	Μουσική και πολιτική Προεδρεύων: Γιώργος Σακαλλιέρος		Αφιέρωμα στον Anton Bruckner Προεδρεύουσα: Εύη Νίκα-Σαμψών
13:00-13:30	Αργύριος Κόκορης: «Ο Έγιος του Ψηλορείτη και Ο Έγιος του Αητού: Οι θούριοι του Ελευθέριου Βενιζέλου και του βασιλιά Κωνσταντίνου Γ' (1915-1922). Μουσική, δισκογραφία και πολιτική»	13:00-13:30	Νίκος Χριστοδούλου: «Η ασυνήθιστη πληθώρα των αναθεωρήσεων και πολλαπλών γραφών στη συμφωνική δημιουργία του Anton Bruckner: σύγκριση ανάμεσα στις τρεις γραφές της Συμφωνίας αρ. 1»
13:30-14:00	Νίκος Πουλάκης: «Επαναπροσεγγίζοντας τα ηχοτοπία των ελληνικών κινηματογραφικών επίκαιρων: Η μουσική σε ενημερωτικές ταινίες μικρού μήκους κατά την περίοδο της στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα (1967-1974)»	13:30-14:00	Πάυλος Κόρδης: «Συνθετικές διαδικασίες και θεολογία στο έργο του Anton Bruckner: Η περίπτωση των τριών εκδοχών του μοτέτου <i>Christus Factus Est</i> »
14:00-15:30	<i>Μεσημβρινό διάλειμμα</i>		
15:30-17:30	Συνέλευση Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας - Αίθουσα Τηλεκπαίδευσης ΠΑ.ΜΑΚ.		
	Αίθουσα Τηλεκπαίδευσης		Αίθουσα 13
17:30-20:30	<p>Στρογγυλή Τράπεζα: Η θεματολογία, η μουσική δραματολογία, οι συμβάσεις, οι νεωτερισμοί και η πρόσληψη της οπερικής δημιουργίας του Παύλου Καρρέρ</p> <p>Συντονίστρια: Σταματία Γεροθανάση</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τζωρτζίνα Μερεντίτη: «Παύλου Καρρέρ, <i>Ισαβέλλα του Άσπεν</i>: Θεματολογικός και δραματολογικός σχολιασμός και μουσική ανάλυση» • Μαρία Κίτσιου: «Η δομική λειτουργία της scena στη μουσική δραματολογία του Παύλου Καρρέρ» • Δήμητρα Χόνδρου: «Ανιχνεύοντας την Ελληνική ιστορική grand opéra με στοιχεία λυρικού δράματος στα έργα <i>Μαρία Αντωνιέττα</i> και <i>Μαραθών-Σαλαμής</i> του Παύλου Καρρέρ» • Δημοσθένης Φιστουρής: «Συγκριτική θεώρηση της οπερικής δημιουργίας του Καρρέρ στο πλαίσιο της Επτανησιακής σχολής» • Αθανάσιος Τρικούπης: «Περί ζακυνθινών αντιζηλιών» • Αύρα Ξεπαπαδάκου: «'Remember me? I used to live for music': Επιχειρώντας στη μουσικοθεατρική αγορά του 19ου αιώνα» • Κώστας Καρδάμης: «Πάυλος Καρρέρ, ο (δυ)εθνικός» <p>Αύρα Ξεπαπαδάκου: καταληκτικά σχόλια και επισημάνσεις</p>	17:30-20:30	<p style="text-align: center;">Εργαστήριο:</p> <p style="text-align: center;">«Ενσώματη και αισθητηριακή εθνογραφική γραφή στην εθνομουσικολογία»</p> <p style="text-align: center;">Συντονιστές εργαστηρίου:</p> <p style="text-align: center;">Αλεξάνδρα Μπαλάντινα και Θεωδωρής Κονκουρής</p>
20:45-21:15	Συναυλία των Φωνητικών Συνόλων Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης ΠΑ.ΜΑΚ. (διευθ. Μαρία-Έμμα Μελιγκοπούλου) και του Χορωδιακού Εργαστηρίου του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ. – Διεύθυνση: Εριφύλη Δαμιανού		
Φουαγιέ Πανεπιστημίου Μακεδονίας			

Κυριακή 10 Νοεμβρίου – Αίθουσες Τμήματος Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ. (Campus Θέρμης)

	Φουαγιέ		Αίθουσα 8
	Ζητήματα εκτελεστικής/ερμηνευτικής πρακτικής II Προεδρεύων: Δημήτρης Μαρωνίδης		Ζητήματα ελληνικής μουσικής III Προεδρεύων: Κώστας Καρδάμης
09:30-10:00	Θάνος Πολυμενέας-Λιοντήρης – Χάρης Παζαρούλας: «Ηλεκτροακουστικοί αναστοχασμοί: Επανεξετάζοντας το <i>MPK</i> (2006), έργο για κοντραμπάσο και ζωντανή ηλεκτρονική επεξεργασία ήχου, στο πλαίσιο της πρώτης πανελλήνιας παρουσίασής του»	09:30-10:00	Ιωάννης Ανδρόνογλου: « <i>Ο Πρωτομάστορας</i> των Καζαντζάκη/Καλομοίρη. Μουσικός γραμματισμός στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση»
10:00-10:30	Νίκος Παπαδημοσθένης: «Ο χειρισμός του πτωτικού σχήματος V ⁷ - I στους τζαζ αυτοσχεδιασμούς των Sonny Stitt και Paul Desmond»	10:00-10:30	Χρήστος Λενούτσος: «Ο ρόλος της καλλιτεχνικής εποπτείας των μεγάλων ωδείων της Αθήνας κατά την ίδρυση και εξέλιξη του Δημοτικού Ωδείου Λάρισας το διάστημα του Μεσοπολέμου και του Εμφύλιου πολέμου»
10:30-11:00	Θεοδώρα Ιορδανίδου – Ζήσης Σέγκλιας: «Από την ερμηνεία στην προσυνθετική διαδικασία: αναλυτική και εθνογραφική προσέγγιση του <i>loneliness</i> [flusingness] για μπάσο φλάουτο του Ζήση Σέγκλιας»	10:30-11:00	Βασίλειος Γ. Κίτσος – Σπυρίδων Πλούμης: «Ζητήματα διδακτικής προσέγγισης του υποχρεωτικού μαθήματος 'Στοιχειώδης Θεωρία Ευρωπαϊκής Μουσικής και Σολφέζ' στο πλαίσιο του εγκύκλιου προγράμματος σπουδών της Βυζαντινής Εκκλησιαστικής Μουσικής: προβληματική, προβληματισμοί, προτάσεις μεθοδολογίας»
11:00-11:30	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>		
	Βυζαντινή μουσική I Προεδρεύουσα: Ευαγγελία Σπυράκου		Ζητήματα ελληνικής μουσικής IV Προεδρεύουσα: Εύη-Νίκα Σαμψών
11:30-12:00	Χρυσοβαλάντης Ιωαννίδης: «Η εξέλιξη και ο καλλωπισμός του μέλους του Αναστασιματαρίου κατά τον ΙΘ' αιώνα»	11:30-12:00	Κώστας Καρδάμης: «26 Μαΐου 1846: Ένας 'ικανός και έντιμος' καθηγητής μουσικής αναλαμβάνει τις οπερατικές τύχες του κερκυραϊκού θεάτρου San Giacomo»
12:00-12:30	Αθανάσιος Β. Ξενούδης: «Η μουσική παράδοση της Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολυτρίας κατά την περίοδο 1850-1950»	12:00-12:30	Αγγελική Σκανδάλη: «Το ελληνικό μελόδραμα στη Βουλγαρία: μελοδραματικές δραστηριότητες εν μέσω πολεμικών γεγονότων (1904). Από το αρχείο Κοκκίνη»
12:30-13:00	Ιωάννης Λιάκος: «Η αγιορείτικη ψαλτική παράδοση από το Β' μισό του ΙΘ' έως το Α' μισό του Κ' αιώνα»	12:30-13:00	Πανδώρα Λιασοπούλου – Γιώργος Σακαλλιέρος: «Ζητήματα ύφους, διακαλλιτεχνικότητας και πολιτισμικών σημάνσεων, μέσα από την κριτική επιμέλεια της όπερας <i>Το απόγεμα της αγάπης</i> (1935) του Μάριου Βάρβογλη»
13:00-13:30	Σάββας Πραστήτης: «Η κυπριακή ψαλτική τέχνη και παράδοση κατά τον 19ο και 20ό αιώνα. Ιστορική αναδίφηση»		

13:30-14:30	<i>Μεσημβρινό διάλειμμα</i>		
	<p align="center">Βυζαντινή μουσική II Προεδρεύων: Ιωάννης Λιάκος</p>		<p align="center">Εθνομουσικολογική έρευνα και εθνογραφία I Προεδρεύουσα: Ευανθία Πατσιαούρα</p>
14:30-15:00	Άγγελος Σέφκας: «Άγγελος Βουδούρης: 'ὁ ἐπιστήμων μουσικὸς καὶ μύστης'»	14:30-15:00	Ισμήνη-Χρυσούλα Μυλωνά: «Αστικό πανηγύρι: Μικρογραφίες του Θρακιώτικου και Μακεδονίτικου γλεντιού στον πολυχώρο WE της Θεσσαλονίκης»
15:00-15:30	Ευαγγελία Σπυράκου: «Προς μία ιστορικά ενημερωμένη επιτέλεση του Ακαθίστου ύμνου»	15:00-15:30	Βίκτωρ Μαστέλα – Αρετή Ανδρεοπούλου: «Προσεγγίζοντας το αστικό ηχοτοπίο της πρωτεύουσας. Αστικό ηχητικό περιβάλλον και ηχοπερίπατος»
15:30-16:00	Π. Θεόδωρος Τσαμπατζίδης – Γεώργιος Α. Πατρώνας: «Δημήτριος Χρυσσαφίδης: Ο πρωτοπόρος δάσκαλος και εφευρέτης απτικού καταγραφικού συστήματος Braille βυζαντινής μουσικής»	15:30-16:00	Αλεξάνδρα Μπαλάντινα – Παντελεήμων Ζαφείρης: «Ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας στην εθνομουσικολογική έρευνα πεδίου: θέματα συναίνεσης και συγκατάθεσης στη διαχείριση προσωπικών δεδομένων»
16:00-16:30	Δημοσθένης Π. Σπανουδάκης: «Μία διεπιστημονική προσέγγιση της έννοιας της μορφής υπό το πρίσμα των αναλυτικών θεωρήσεων και των κριτικών αναστοχασμών»		
16:30-17:00	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>		
	<p align="center">Στρογγυλή Τράπεζα και Θ' Συνάντηση Ακαδημαϊκού Βυζαντινομουσικολογικού Δικτύου - ΕΟΒΜΣ: Βυζαντινές Μουσικές Σπουδές στο α' τέταρτο του 21ου αιώνα: πεδία, θεματικοί κύκλοι, προβληματισμοί και προοπτικές</p> <p align="center">Συντονιστές: Αχιλλέας Χαλδαιάκης & Μαρία Αλεξάνδρου</p>		<p align="center">Εθνομουσικολογική έρευνα και εθνογραφία II Προεδρεύουσα: Αλεξάνδρα Μπαλάντινα</p>
17:00-20:00	<ul style="list-style-type: none"> ● Μαρία Αλεξάνδρου: «Θεματικοί κύκλοι και μεθοδολογίες στις Βυζαντινές Μουσικές Σπουδές σήμερα: μια σύντομη επισκόπηση». ● Ιωάννης Λιάκος: «Αξιοποίηση παλαιού ρεπερτορίου από την χειρόγραφη παράδοση και όψεις ερμηνείας της Ψαλτικής Τέχνης» ● Γεώργιος Πατρώνας: «Όψεις διδασκαλίας ψαλτικού ρεπερτορίου στην Ανώτατη Εκπαίδευση: Εμπειρίες και προτάσεις» ● Ευαγγελία Σπυράκου: «Ερευνώντας τη συμμετοχή της γυναικείας φωνής στη βυζαντινή μουσική παράδοση, με βάση μουσικές, λειτουργικές και ιστοριογραφικές πηγές» ● Κωνσταντίνος Πολίτης: «Ψαλτική Κοινότητα: Αναζητώντας την απολεσθείσα βιωσιμότητα» 	17:00-17:30	Ιωάννης Λίτος – Ειρήνη Παπαδάκη: «Μουσικές στο δημόσιο αστικό χώρο: 'διότι στην Ελλάδα τους θεωρούμε επαίτες και όχι στολίδια που ομορφαινουν με τις μουσικές τους, τους δρόμους'»
		17:30-18:00	Αλέξανδρος Μάγκος: «Η συγκρότηση της έννοιας του περιθωρίου στην ελληνική hip hop μουσική με βάση την λαϊκιστική θεωρία του Ernesto Laclau»
		18:00-18:30	Σταυρούλα Πρίφτη: «Μουσική, χώρος και επιτέλεση: Μια εθνογραφική προσέγγιση μουσικών της τζαζ στο δρόμο, στο προβάδικο και σε ζωντανές παραστάσεις»

	<ul style="list-style-type: none"> ● Δημήτριος Μανούσης: «Οι συνιστώσες συγκρότησης ενός βυζαντινού χορού ψαλτών. Η περίπτωση των Φιλαθωνιτών και τα ανακλύπτοντα προβλήματα» ● Δημοσθένης Σπανουδάκης: «Προς μια Νευροεπιστήμη της Βυζαντινής Μουσικής. Προοπτικές και ερευνητικά ανοίγματα το α' τέταρτο του 21ου αιώνα» <p>Ακολουθεί συζήτηση, με τη συμμετοχή των συντονιστών, του Κυριάκου Καλαϊτζίδη και άλλων συναδέλφων, καθώς και του ευρύτερου κοινού.</p>		
20:00-21:00	<p>Εργαστήριο: «Η Οσία Κασσία εξυμνεί την Παναγία»</p> <p>Συμμετέχουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ομάδα Παλαιογραφίας «Χρυσορρήμων» του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. • Βυζαντινή Γυναικεία Χορωδία «Αγία Ανυσία» της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση <p>Υπεύθυνη παρουσίασης: Μαρία Αλεξάνδρου</p>		

Θεματικές συνεδρίες/στρογγυλές τράπεζες, υπό την αιγίδα ερευνητικών ομάδων της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας:

[ΕΟΑΦΜ]: Ερευνητική Ομάδα για την Αισθητική και τη Φιλοσοφία της Μουσικής

[ΕΟΜΘΑ]: Ερευνητική Ομάδα "Μουσική Θεωρία και Ανάλυση"

[ΕΟΟ]: Ερευνητική Ομάδα "Όπερα"

[ΕΟΒΜΣ]: Ερευνητική Ομάδα "Βυζαντινές Μουσικές Σπουδές"

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Παρασκευή 8 Νοεμβρίου

Μουσική και ψηφιακά μέσα

Τάσος Κολυδάς: «Ψηφιακές μέθοδοι στη μουσικολογική έρευνα: σχεδιασμός και ανάπτυξη του ψηφιακού αποθετηρίου για το Εργαστήριο Μελέτης της Ελληνικής Μουσικής, του Πανεπιστημίου Αθηνών»

Η αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων για την ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σπουδαιότητα στο χώρο της μουσικολογίας. Η ανάπτυξη λογισμικού για την εξυπηρέτηση των αναγκών ενός ερευνητικού φορέα, αποτελεί πλέον βασικό μέσο για την εκπλήρωση των σκοπών του. Στην παρούσα εισήγηση αποτυπώνονται τα χαρακτηριστικά του ψηφιακού αποθετηρίου που αναπτύχθηκε για το Εργαστήριο Μελέτης της Ελληνικής Μουσικής, του Πανεπιστημίου Αθηνών. Εξετάζονται οι προδιαγραφές απαιτήσεων και η αρχιτεκτονική του σχεδιασμού που ακολουθήθηκε για την κατασκευή του. Αναλύονται οι τεχνικές ψηφιακής διατήρησης που υλοποιήθηκαν και σκιαγραφούνται οι προκλήσεις από τη διαχείριση πρωτογενών πηγών σε ψηφιακή μορφή. Εφόσον η ενίσχυση της ανακαλυψιμότητας και διαλειτουργικότητας των άυλων πόρων αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό των αποθετηρίων, ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην περιγραφή των προτύπων μεταδεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν για την καταλογογράφηση. Παράλληλα, παρατίθενται λειτουργίες που αναπτύχθηκαν για να καλύψουν συγκεκριμένες ανάγκες για την έρευνα και τη διδασκαλία στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η εισήγηση ακολουθεί μια ποιοτική προσέγγιση, συνδυάζοντας τη μελέτη περίπτωσης από την ανάπτυξη του λογισμικού με τη βιβλιογραφική επισκόπηση καλών πρακτικών στο αντικείμενο. Αναμένεται να συμβάλει στην κατανόηση του ρόλου που διαδραματίζουν τα ψηφιακά αποθετήρια στην ενίσχυση της μουσικολογικής έρευνας και στην ενσωμάτωση με άλλα ψηφιακά εργαλεία.

Σπήλιος Κούνας: «Στοιχεία τροπικού ύφους στο συνθετικό έργο του Βασίλη Τσιτσάνη, μέσα από τα αποτελέσματα έρευνας στο πρόγραμμα ΜΕΛΟΣ»

Με αφορμή τη συμπλήρωση 40 ετών από το θάνατο του Βασίλη Τσιτσάνη, παρουσιάζεται μέρος των ερευνητικών ευρημάτων από τη συμμετοχή του γράφοντος στο ερευνητικό πρόγραμμα Μουσικές Ελληνικές Οπτικοακουστικές Συλλογές (ΜΕΛΟΣ) και ειδικότερα από την δημιουργία μεταδεδομένων στο ψηφιακό αποθετήριο «Συλλογή Ηχογραφημάτων Βασίλη Τσιτσάνη» (ΕΨΕΤΕΜ/Πανεπιστημίου Ιωαννίνων). Ακολουθώντας μία από τις κύριες παραδοχές της Actor Network Theory, που προκρίνει την έμφαση στις κοινωνικές πρακτικές έναντι των γενικευμένων θεωρητικών διατυπώσεων, τέθηκε ως αντικείμενο μελέτης η οντολογία των μουσικών τρόπων στα ηχογραφήματα ενός και μόνο δημιουργού. Μέσα από μια προσέγγιση που φιλοδοξεί να συνεισφέρει στη διαμόρφωση ενός πρωτότυπου μεθοδολογικού πλαισίου για την μελέτη των λαϊκών μουσικών, εντοπίζονται και κωδικοποιούνται τροπικές έξεις στις ηχογραφήσεις του Βασίλη Τσιτσάνη, αποκαλύπτοντας πτυχές του προσωπικού του τροπικού ύφους. Από τη διεξαχθείσα έρευνα, αναδεικνύεται η δυναμική διάσταση κατά την τροπική διαχείριση του μουσικού υλικού, που αποδυναμώνει την κλίμακα ως αναλυτικό και ερμηνευτικό εργαλείο ακόμα και για συνθέσεις στις οποίες πρωταγωνίστησαν ισοσυγκερασμένα όργανα, όπως το μπουζούκι. Θέτοντας στο επίκεντρο την ρευστότητα κατά τη χρήση των επιμέρους τροπικών κλάσεων και τις διασυνδέσεις που πραγματοποιούνται μεταξύ αυτών, προτείνεται το σχήμα των συνυφασμένων σε δίκτυο τροπικών οντοτήτων, ως μια μορφή απεικόνισης και κατανόησης της λειτουργικότητας των μουσικών τρόπων στις λαϊκές μουσικές.

Πηνελόπη Ελευθεριάδη: «Η ηχητική εθνογραφία σαν μέθοδος ηχητικής δημιουργίας για ένα ψηφιακό βιντεοπαιχνίδι»

Η εισήγηση αφορά μια διαθεματική προσέγγιση της μουσικής επένδυσης των βιντεοπαιχνιδιών. Ο εκτεταμένος συνδυασμός ανθρωπολογίας και τεχνολογίας ήχου, χαρακτηρίζει το έργο και τη δράση του Steven Feld. Ο Feld είναι ένας από τους ιδρυτές της ανθρωπολογίας του ήχου και η διαθεματική προσέγγιση που ακολουθεί κατά τη διάρκεια της έρευνας του, μπορεί να αποτελέσει έμπνευση για την δημιουργία μιας εθνογραφίας ήχου, που εστιάζει στην έρευνα του ψηφιακού χώρου. Η εθνογραφία δεν συμπεριλαμβάνει τυπικές τακτικές της ψηφιακής ανθρωπολογίας. Αντιθέτως, αντιμετωπίζει το ψηφιακό περιβάλλον ως πραγματικό περιβάλλον. Έτσι ο ανθρωπολόγος του ήχου ερευνά το ψηφιακό ηχητικό περιβάλλον, όπως θα ερευνούσε το πραγματικό περιβάλλον ένας κλασικός ανθρωπολόγος του ήχου. Καταλήγει να μετατρέπει το ηχητικό υλικό που συγκεντρώνει από την έρευνα του, σε σύνθεση. Στη συνέχεια η σύνθεση ψηφιοποιείται, καθώς μεταφέρεται ως ηχητική και μουσική επένδυση στο βιντεοπαιχνίδι που μελετήθηκε αρχικά.

Ζητήματα εκτελεστικής/ερμηνευτικής πρακτικής I

Φώτης Κουτσοθόδωρος: «Fernando Sor: Η Fantasia για κιθάρα op. 21. Ένα ερμηνευτικό δίλημμα»

Η Φαντασία op.21 είναι η μία από τις δύο Φαντασίες αποχαιρετισμού για κιθάρα που έχει συνθέσει ο Καταλανός F. Sor (1778-1839). Θεωρείται ότι γράφτηκε το 1816 και είναι αφιερωμένη στον βιολονίστα Francesco Maria Vaccari. Βρήκε το δρόμο προς το τυπογραφείο αρκετά χρόνια αργότερα με δύο ξεχωριστές (σχεδόν ταυτόχρονες) εκδόσεις. Η πρώτη είχε τον ισπανικό τίτλο *La Despedida* και εκδόθηκε στη Μαδρίτη από τον Bartolomé Wirmbs στο *Establecimiento de Grabado y Estampado* ενώ διαφημίστηκε στην *Gaceta de Madrid* στις 29 Απριλίου 1824. Η δεύτερη εκδόθηκε από τον Antoine Meissonnier στο Παρίσι το φθινόπωρο του 1824, και είχε τον τίτλο *Les Adieux*. Με δεδομένη την απουσία αυτόγραφης παρτιτούρας του συνθέτη, η παρούσα εργασία εξετάζει τις διαφορές των δύο πηγών, την αξιοπιστία τους και το αν η χρονολογική σειρά των δύο εκδόσεων μπορεί να καθορίσει την πιο πρώιμη ως βασική πηγή για τον σύγχρονο ερευνητή και εκτελεστή. Με την ενδελεχή και λεπτομερή ανάλυση τους αποκαλύπτεται ο βαθμός στον οποίο η μουσικολογική έρευνα λειτουργεί κατατοπιστικά ή παραπλανητικά, επηρεάζοντας την ερμηνευτική προσέγγισή του, αναδεικνύοντας ή αλλοιώνοντας ταυτόχρονα τα βασικά του ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Δημήτρης Κοτρωνάκης: «Η δημιουργία μίας διασκευής, για κιθάρα και πιάνο, της εμβληματικής Μεγάλης Φούγκας op. 134 του Μπετόβεν, χρησιμοποιώντας προηγμένες και σύνθετες τεχνικές της κλασικής κιθάρας»

Η μυστηριώδης *Μεγάλη Φούγκα* op. 134 του Μπετόβεν αποτελεί την αφορμή για μία ενδελεχή εξέταση του ζητήματος των διασκευών, με έμφαση στις διασκευές για κιθάρα. Στα νυκτά έγχορδα, η πρακτική αυτή ξεκίνησε στον μεσαίωνα, συνεχίστηκε στους επόμενους αιώνες και ακμάζει μέχρι σήμερα στην κιθάρα, με πρωτότυπο μουσικό υλικό προερχόμενο κυρίως από πληκτροφόρα ή έγχορδα με δοξάρι όργανα. Στο παρόν πόνημα ορίζεται η έννοια της διασκευής, εξετάζεται ο σκοπός της δημιουργίας των διασκευών και οι κατηγορίες στις οποίες ταξινομούνται, ανάλογα με το βαθμό απομάκρυνσής τους από τα αυθεντικά έργα. Κατά τη διασκευή της *Μεγάλης Φούγκας* από πιάνο-τέσσερα χέρια σε κιθάρα και πιάνο, άλλαξε η αρχική τονικότητα, από την σι ύφεση μείζονα στην, κιθαριστικότερη, λα μείζονα. Επίσης μοιράστηκαν οι τέσσερις φωνές, με τις δύο ακραίες να πηγαίνουν στο πιάνο και τις δύο εσωτερικές στην κιθάρα, ενώ πρακτικά δεν έγιναν οποιουδήποτε άλλου τύπου επεμβάσεις στο μουσικό κείμενο. Επειδή οι συμβατικές κιθαριστικές τεχνικές δεν επαρκούσαν για την εκτέλεση της πολύπλοκης και πολυφωνικής ύφανσης του έργου, αναζητήθηκαν προηγμένες και ασυνήθιστες τεχνικές του δεξιού χεριού. Το όφελος από τη χρήση των προηγμένων αυτών τεχνικών είναι η δημιουργία καινοτόμων κιθαριστικών εργαλείων, που ανοίγουν νέους ορίζοντες για τη διασκευή, αλλά και τη σύνθεση έργων για το εξάχορδο όργανο.

Αγγελική Κοντοπούλου: «Φωνή, νευροεπιστήμες και τζαζ τραγουδιστικός αυτοσχεδιασμός: γνωσιακές, ακουστικές και παιδαγωγικές προεκτάσεις»

Η μουσική προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία για την καλύτερη κατανόηση της οργάνωσης του ανθρώπινου εγκεφάλου. Όπως η γλώσσα, έτσι και η μουσική και πιο συγκεκριμένα το τραγούδι υπάρχει σε όλες τις ανθρώπινες κοινωνίες. Η γλώσσα το ίδιο και η μουσική ως σύνθετες δραστηριότητες διέπονται από κανόνες, που φαίνονται συγκεκριμένοι για τον άνθρωπο και σχετίζεται με μια δομημένη αρχιτεκτονική του εγκεφάλου. Ωστόσο, σε αντίθεση με τις περισσότερες άλλες υψηλού επιπέδου λειτουργίες του ανθρώπινου εγκεφάλου, και σε αντίθεση με τη γλώσσα, η μουσική είναι μια δεξιότητα στην οποία μπορεί να γίνει ικανή ένα περιορισμένο ποσοστό ανθρώπων. Το τραγούδι πιο συγκεκριμένα παρέχει μια μοναδική ευκαιρία εξέτασης της μουσικής απόδοσης, δεδομένου ότι το μουσικό όργανο περιέχεται εξ' ολοκλήρου μέσα στο σώμα του μουσικού-εκτελεστή, εξαλείφοντας έτσι την ανάγκη δημιουργίας τεχνητών οργάνων ή εργασιών σε πειράματα γνωσιακού περιεχομένου. Η μελέτη της μουσικής και του τζαζ τραγουδιστικού αυτοσχεδιασμού πιο στοχευμένα, επιτρέπει τον συσχετισμό της μουσικής, των νευροεπιστημών, της ψυχολογίας και της νευροβιολογίας. Στόχος της παρούσας εργασίας η κατανόηση της περίπλοκης σχέσης των δύο αυτών πεδίων κατά την εκτέλεση ενός από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα σύνθετης μορφής δημιουργικής συμπεριφοράς σε πραγματικό χρόνο, του τζαζ τραγουδιστικού αυτοσχεδιασμού, όπως και ο έλεγχος της δημιουργικότητας που ισοδυναμεί σε ενεργοποίηση του εγκεφάλου, η αλληλεπίδρασή του με το αναπνευστικό και φωνητικό σύστημα του τραγουδιστή και η διευκρίνιση του βαθμού παρέμβασης του τραγουδιστή-εκτελεστή μέσω διαφορετικών μεθόδων εκπαίδευσής του.

Γιώργος Αποστολόπουλος: «Ο παράγοντας της δημιουργικότητας στον μουσικό αυτοσχεδιασμό σε σχέση με την προϋπάρχουσα μουσική εκπαίδευση»

Στη συγκεκριμένη εισήγηση θα αναφερθώ στη δημιουργικότητα κατά το μουσικό αυτοσχεδιασμό, περιλαμβάνοντας ευρήματα προηγούμενης έρευνας στον τομέα της γνωστικής ψυχολογίας και νευροεπιστήμης. Η δημιουργικότητα αποτελεί μια πολύπλευρη έννοια στην οποία έχουν αποδοθεί πολλές διαφορετικές ερμηνείες. Ένας σύγχρονος κοινά αποδεκτός ορισμός της είναι ότι «Η δημιουργικότητα ως έννοια προκύπτει μέσω μιας διαδικασίας με την οποία ένα άτομο χρησιμοποιεί την ικανότητά του να δημιουργεί ιδέες και λύσεις που είναι καινοτόμες και πολύτιμες». Παράλληλα, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το μουσικό αυτοσχεδιασμό, καθώς ο αυτοσχεδιασμός προϋποθέτει την πρωτοτυπία και αισθητική χρησιμότητα/καταλληλότητα. Συνεπώς, στην εισήγηση αυτή, θα παραθέσω και στοιχεία από την έρευνα της διδακτορικής μου διατριβής, η οποία ασχολείται με την αξιολόγηση της δημιουργικότητας μουσικών διαφορετικών μουσικών στυλ (πχ. τζαζ, κλασική, παραδοσιακή μουσική), τόσο ως προς το επίπεδο της μουσικής, καθώς και της γλωσσικής τους δημιουργικότητας. Τέλος, θα αναφερθώ και σε νευροαπεικονιστικές μελέτες σχετικές με τη δημιουργικότητα σε διαφορετικούς τομείς.

Ιωάννα Ζιώγα: «Η γνωστική νευροεπιστήμη της μουσικής δημιουργικότητας»

Η δημιουργικότητα σχετίζεται άμεσα με τη γνώση. Η γνώση βοηθάει ή εμποδίζει τη δημιουργικότητά μας; Πώς ο εγκέφαλός μας γεννά δημιουργικές ιδέες; Σε τι διαφέρουν οι μουσικοί από τους μη μουσικούς; Θα παρουσιαστούν έρευνες που χρησιμοποιούν συμπεριφορικές και ηλεκτροφυσιολογικές μεθόδους. Στην πρώτη έρευνα διερευνήθηκαν οι εγκεφαλικές αντιδράσεις σε μουσική και γλώσσα σε μουσικούς και μη μουσικούς. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μουσικοί μεταβιβάζουν τις αυξημένες ικανότητες αντίληψης του τονικού ύψους από τη μουσική στη γλώσσα. Επίσης, η μουσική εκπαίδευση φάνηκε να ενισχύει τις αντίστοιχες εγκεφαλικές αντιδράσεις, το οποίο αποτελεί ένδειξη νευροπλαστικότητας. Στην επόμενη έρευνα, ερευνήθηκε η σχέση μουσικής μάθησης και δημιουργικότητας και, συγκεκριμένα, αν οι εγκεφαλικοί δείκτες κατά τη διάρκεια της εκμάθησης μιας άγνωστης μουσικής γραμματικής σχετίζονται με τη δημιουργικότητα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες που έμαθαν σε καλύτερο επίπεδο τη μουσική κλίμακα έγραψαν και τις πιο δημιουργικές συνθέσεις. Επίσης, οι πιο δημιουργικές συνθέσεις περιείχαν εκτός από σωστές

διαδοχές νοτών, διαδοχές που είχαν αποκλίσεις από τους κανόνες. Τέλος, εντοπίστηκε ένας εγκεφαλικός δείκτης κατά τη διάρκεια της εκμάθησης ο οποίος σχετιζόταν με αυξημένη δημιουργικότητα. Συνολικά, αποκαλύφθηκαν οι εγκεφαλικοί δείκτες της μουσικής εκμάθησης και αναδείχθηκαν συσχετίσεις μεταξύ μάθησης και δημιουργικότητας.

Μουσική και νευροεπιστήμες II

Χριστιάνα Αδαμοπούλου: «Μικροανάλυση» στη μουσικοθεραπεία: Υπόβαθρο, μεθοδολογία και εφαρμογές στην κλινική πρακτική»

Η «μικροανάλυση» στη μουσικοθεραπεία περιλαμβάνει τη λεπτομερειακή παρατήρηση, αποτύπωση, καταγραφή και ανάλυση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ θεραπευόμενου – μουσικοθεραπευτή κατά τη διάρκεια του κλινικού αυτοσχεδιασμού στο πλαίσιο της συνεδρίας. Η καταγραφή αυτή πραγματοποιείται κυρίως με τη μορφή ηχογράφησης ή μαγνητοσκόπησης και επικεντρώνεται σε σύντομες διάρκειας αλληλεπιδράσεις οι οποίες όμως είναι σημαντικές για τη θεραπευτική διαδικασία. Η μικροανάλυση, ως μέθοδος που αξιοποιείται στη μουσικοθεραπεία, στηρίζεται σε προηγούμενες εφαρμογές της που χρησιμοποιούνται για την παρατήρηση σε συναφή πεδία, όπως στην αναπτυξιακή ψυχολογία, την ψυχοθεραπεία, τη μουσική ψυχολογία και την παιδαγωγική ήδη από τα μέσα του 20ού αιώνα. Στην παρούσα εισήγηση γίνεται εκτενής αναφορά στην έρευνα του μουσικολόγου Stephen Malloch, η οποία αποτελεί ίσως την πιο επιδραστική εφαρμογή της μικροανάλυσης στη μουσικοθεραπεία συμβάλλοντας σημαντικά στην κατανόηση της μουσικότητας ως μίας έμφυτης ψυχοβιολογικής ικανότητας, ικανής να βιωθεί ξανά μέσα στη μουσική στο πλαίσιο της θεραπευτικής σχέσης. Παραδείγματα από την πρακτική της εισηγήτριας και τη διεθνή βιβλιογραφία διαφωτίζουν τα παραπάνω ζητήματα.

Μάρθα Παπαδόγιαννη-Κουραντή – Χριστίνα Αναγνωστοπούλου – Αρετή Ανδρεοπούλου: «Ακουστο-απτική μουσική αντίληψη: μία πολυτροπική διδακτική παρέμβαση»

Η απτική διέγερση φαίνεται να επηρεάζει διαφορετικά μουσικά χαρακτηριστικά, σχετικά με το ύψος, τη διάρκεια και την ποιότητα του ήχου, ενισχύοντας τη μουσική εμπειρία και τη διαδικασία μάθησης. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται μία διτροπική διδακτική παρέμβαση, στην οποία συμμετείχαν 60 παιδιά δημοτικού σχολείου, ηλικίας 8 έως 10 ετών. Ο πειραματικός σχεδιασμός ακολούθησε το πρότυπο του προελέγχου-μεταελέγχου (πειραματική ομάδα και ομάδα ελέγχου). Τα παιδιά της πειραματικής ομάδας παρακολούθησαν το μάθημα της μουσικής αγωγής βιώνοντας τα ηχητικά ερέθισμα μέσω ακρόασης και μέσω ηχητικών δονήσεων, ενώ η ομάδα ελέγχου λάμβανε μόνο ακουστικά ερεθίσματα. Και οι δύο ομάδες ολοκλήρωσαν 16 κοινές, ειδικά σχεδιασμένες διδακτικές ωριαίες παρεμβάσεις. Η ικανότητα των παιδιών να αντιλαμβάνονται χρονικές αλλοιώσεις του παλμού μέσα σε διαφορετικά μουσικά πλαίσια εξετάστηκε με μία ποσοτική δοκιμασία που διεξήχθη τρεις φορές: πριν την έναρξη της παρέμβασης, κατά τη διάρκειά της και ύστερα από την ολοκλήρωση της έρευνας. Κύριος σκοπός ήταν να διερευνηθούν οι πιθανές επιδράσεις μίας ακουστο-απτικής διέγερσης στην ικανότητα των παιδιών να αντιλαμβάνονται τον υποκείμενο παλμό ενός μουσικού αποσπάσματος. Τα αποτελέσματα υπέδειξαν ότι τα παιδιά της πειραματικής ομάδας είχαν στατιστικά σημαντικά υψηλότερη ευαισθησία στην αντίληψη του παλμού, σε σύγκριση με την ομάδα ελέγχου, υποστηρίζοντας ότι μία πολυτροπική μουσική εμπειρία στην σχολική τάξη θα μπορούσε να ενισχύσει τις δεξιότητες αντίληψης του παλμού παιδιών δημοτικής εκπαίδευσης.

Πηνελόπη Μπεκιάρη: «Η αλγοριθμική χαρτογράφηση βιομετρικών δεδομένων και η επίδρασή της στη μουσική φόρμα της ηλεκτροακουστικής: χωροταξική διάσταση του ήχου και χαρτογράφηση του εγκεφάλου»

Η παρούσα ανακοίνωση εστιάζει σε δύο σύγχρονες πτυχές της ηλεκτροακουστικής μουσικής σύνθεσης, οι οποίες ενσωματώνουν βιομετρικά δεδομένα και χωροταξική ανάλυση του ήχου μέσω της χαρτογράφησης του εγκεφάλου. Η πρώτη πτυχή αφορά τη χρήση αλγορίθμων για τη χαρτογράφηση βιομετρικών δεδομένων, όπως οι καρδιακοί παλμοί και η αναπνοή, και την ενσωμάτωσή τους στη μουσική φόρμα της ηλεκτροακουστικής σύνθεσης. Η δεύτερη πτυχή εξετάζει τη χωροταξική διάσταση του ήχου, διερευνώντας πώς η χαρτογράφηση

εγκεφαλικών δραστηριοτήτων μπορεί να δημιουργήσει νέες ηχητικές εμπειρίες και να επηρεάσει την ακουστική αντίληψη. Αυτή η έρευνα προτείνει νέους τρόπους αλληλεπίδρασης μεταξύ μουσικής και βιολογικών δεδομένων, αναδεικνύοντας τις δυνατότητες της τεχνολογίας στη διαμόρφωση της μουσικής δημιουργίας και της ακουστικής εμπειρίας. Το πρώτο έργο που θα συζητηθεί είναι το "The Glass Menagerie", το οποίο αξιοποιεί ένα προηγμένο σύστημα διάχυσης ήχου με οκτώ τοποθετημένα ηχεία που σχηματίζουν έναν κύκλο γύρω από τον αναγνώστη. Αυτό το σύστημα επιτρέπει τον ακριβή έλεγχο της κίνησης και της τοποθέτησης του ήχου, δημιουργώντας ένα δυναμικό τρισδιάστατο ηχητικό τοπίο που ανταποκρίνεται σε πραγματικό χρόνο στα βιομετρικά δεδομένα (εγκεφαλικά κύματα, καρδιακός παλμός και γαλβανική αντίδραση του δέρματος). Το δεύτερο project, με τίτλο "Piano Regulations", αφορά ζωντανή μουσική που ελέγχεται από τα εγκεφαλικά κύματα και άλλα βιομετρικά δεδομένα. Χρησιμοποιώντας παρόμοια τεχνολογία επιτρέπει στους συμμετέχοντες να επηρεάσουν την ηχητική απόδοση ενός πιάνου, σε πραγματικό χρόνο. Στόχος είναι η εξερεύνηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ του εκτελεστή και του μουσικού οργάνου, όπου η μουσική φόρμα προσαρμόζεται συνεχώς στις αλλαγές της βιομετρικής κατάστασης του συμμετέχοντα, αναθεωρώντας τη σημασία και την αισθητική των ηχητικών υφών της σύγχρονης ηλεκτροακουστικής μουσικής.

[Ερευνητική Ομάδα για την Αισθητική και τη Φιλοσοφία της Μουσικής]: Ειδική θεματική συνεδρία «Μίμησις»

Η έννοια της μίμησης υπήρξε ανέκαθεν κεντρικής σημασίας στον περί τέχνης λόγο, ακόμη και πριν από την επίσημη γέννηση της Αισθητικής τον 18ο αιώνα. Πράγματι, από τον Πλάτωνα έως τον Auerbach, από τον Adorno και τον Benjamin έως τη Γαλλική μεταδομιστική σκέψη και τη μεταποικιακή θεωρία, η «μίμηση» τοποθετείται στο κέντρο από δέσμες συναφών θεμάτων, όπως: αναπαράσταση και μη αναπαραστασιμότητα (Ωραίο και Υψηλό)· επανάληψη και διαφορά/ πρωτότυπο και αντίγραφο ή ομοίωμα (simulacrum)· απομίμηση (mimicry) και υβριδικότητα· ρεαλισμός και οφθαλμαπάτη· μίμηση (impersonation) και επιτέλεση (performance)· σημειογραφία και αναπαράσταση, κ.ά.

Ειδικότερα, η *illusion* του Ernst Gombrich, η (μίμηση ως) *make-believe* του Kendall Walton, οι *μη αισθητές ομοιότητες* του Walter Benjamin, η «εξομοίωση προς το νεκρό» (Mimesis ans Tote) του Theodor W. Adorno, τα *παραστατικά σύμβολα* της Susanne Langer, το *simulacrum* του Jean Baudrillard, η *μιμητική αφηγηματικότητα* του Paul Ricœur, η θεωρία των *μη διακρίσιμων* του Arthur Danto, η *διασκευή* του Peter Szendy, κ.λπ., είναι μερικές από τις έννοιες που σχετίζονται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο με την κεντρική έννοια της μίμησης, στην τομή διαφορετικών όψεων μιας τέχνης, αλλά και διαφορετικών τεχνών μεταξύ τους.

Οι επί μέρους παρουσιάσεις της Ομάδας θα επικεντρωθούν: στους πολλαπλούς τρόπους λειτουργίας της μουσικής σημειογραφίας, πέρα από μια αφελή έννοια αναπαράστασης (**Έξαρχος**)· στην επιστράτευση της έννοιας μίμησης του Ricœur προς τη διερεύνηση μουσικών-κειμενικών εμπειριών δίχως αναφορά σε προϋπάρχουσες πραγματικότητες (**Βούβαρης**)· στο ρόλο της επανάληψης ως καταλύτη προς μια πιο περιεκτική έννοια μίμησης (**Σιώψη**)· τη σχέση μουσικής και της κεντρικής έννοιας της «Mimesis ans Tote» του Adorno (**Σταινχάουερ**)· η προσέγγιση της Αισθητικής με τη Φιλοσοφία της Ιστορίας στην έννοια της *ιστορικής αναπαράστασης* του Frank Ankersmit (**Βλαγκόπουλος**).

[Ερευνητική Ομάδα "Όπερα"] - Στρογγυλή τράπεζα: Όψεις της οπερικής δημιουργίας του Giacomo Puccini (1858-1924)

Σταματία Γεροθανάση: «Η πολυτροπικότητα στην ανάλυση της μουσικής δραματουργίας της όπερας *La Bohème* του Giacomo Puccini»

Η παρουσίαση εξετάζει σε ποιά βαθμό η ανίχνευση και η αξιολόγηση της πολυτροπικότητας συνεισφέρει στη μελέτη της μουσικής δραματουργίας στην όπερα *La Bohème* του Giacomo Puccini. Με τον όρο πολυτροπικότητα εννοούμε ότι μια γνωσιακή μεταφορά εκδηλώνεται τουλάχιστον σε δύο από τις τρεις βασικές τροπικότητες που συστήνουν

μία όπερα: α) στο λιμπρέτο (γλωσσική τροπικότητα/verbal mode), β) στη μουσική (μουσική τροπικότητα/music mode) και γ) στην εικόνα (οπτική τροπικότητα/visual mode). Στο πρώτο μέρος της παρουσίασης συζητείται η γνωσιακή μεταφορά PITCH RELATIONSHIPS ARE RELATIONSHIPS IN VERTICAL SPACE, η οποία σύμφωνα με τον Zbikowski (2009: 361) είναι πολυτροπική. Το δεύτερο μέρος της παρουσίασης επικεντρώνεται στη μουσική τροπικότητα και εξετάζει τις παραλλαγές του υπενθυμητικού μοτίβου του χαρακτήρα της Mimì. Οι παραλλαγές του υπενθυμητικού μοτίβου πυροδοτούν μεταφορικές επεκτάσεις, οι οποίες είναι απολύτως συμβατές με τις μεταφορές στο λιμπρέτο (γλωσσική τροπικότητα) και στις σκηνικές οδηγίες (οπτική τροπικότητα) και κατά συνέπεια πυροδοτούν πολυτροπικότητα. Η συνδυαστική μεθοδολογία της μουσικοδραματουργικής ανάλυσης καθώς και η συνεισφορά της γνωσιακής επιστήμης (music cognition) ως προς την ανάλυση των τριών τροπικοτήτων, στόχο έχει την ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο ο συνθέτης εννοιοποιεί τη συνέργεια μουσικής, γλώσσας και σκηνικών οδηγιών με σκοπό να αποδώσει στοιχεία της πλοκής και του χαρακτήρα της Mimì.

Εύη Νίκα-Σαμψών: «Χωροχρονικά δραματουργικά μοτίβα, ιστορικότητα και ρεαλισμός. Ανιχνεύοντας όψεις της ρεαλιστικής δραματουργίας του Puccini»

Ο όρος «μουσικός ρεαλισμός» στην όπερα του ύστερου 19ου αιώνα είναι αρκετά γενικευμένος και εμπίπτει συχνά σε μια αμφισβητούμενη εννοιολογική κατηγορία ειδικά στην όπερα, επειδή η προέλευσή της δεν ανιχνεύεται αβίαστα στη μουσική, αλλά αποσαφηνίζεται κυρίως στη λογοτεχνία και στις καλές τέχνες. Η κατάταξη αυτή συνδέθηκε συχνά στην ειδική βιβλιογραφία με τις λογοτεχνικές τάσεις της εποχής και το δραματικό περιεχόμενο των έργων, ωστόσο δεν μπορεί να αγνοήσει κανείς την ύπαρξη μιας ειδικής κατηγορίας έργων για το μουσικό θέατρο, η μουσική δραματουργία των οποίων παρουσιάζει ιδιαίτερα υφολογικά γνωρίσματα και αποκλίσεις σε σύγκριση με την υπόλοιπη σύγχρονη οπερική δημιουργία. Στόχος της εισήγησης είναι να ερμηνεύσει τον μουσικό ρεαλισμό του Puccini ως ένα «ιδεατό τύπο, στον οποίο συμμετέχουν διάφορα υφολογικά στοιχεία, σε μεταβαλλόμενη αναλογία και πάντοτε με διαφορετικούς συνδυασμούς γνωρισμάτων, ώστε να συγκεντρώνει όλες τις εννοιολογικές αποκλίσεις» (Carl Dahlhaus, *Musikalischer Realismus*). Με αφορμή το επετειακό έτος, η εισήγηση επιχειρεί να επαναπροσεγγίσει επιμέρους μουσικοδραματουργικές πτυχές των έργων του Puccini, συνεκτιμώντας τα στοιχεία του χωροχρόνου, της ιστορικότητας, του λογοτεχνικού πρότυπου και του λιμπρέτου στην αποτύπωση του ρεαλιστικού μουσικού περιβάλλοντος, εστιάζοντας σε αποσπάσματα από τις όπερες *Manon Lescaut*, *La Bohème*, *Tosca*, *Turandot*.

Μαριάννα Σιδερί: «Giacomo Puccini *La Rondine*: Μία λυρική κωμωδία σε 3 πράξεις»

Η λυρική κωμωδία *La Rondine* (*Το Χελιδόνι*) είναι η λιγότερο δημοφιλής όπερα της ώριμης περιόδου του Puccini. Πρόκειται για μία όπερα που αφηγείται μία παράξενη, σχεδόν απίστευτη ιστορία αγάπης στο τέλος της οποίας δεν πεθαίνει κανείς! Μία όπερα που ακροβατεί ανάμεσα στην ψευδαίσθηση και την πραγματικότητα και νοσταλγεί τις χαρούμενες ημέρες του παρελθόντος, καταβάλλοντας κάθε δυνατή προσπάθεια να τις αναβιώσει. Σε μία περίοδο δυσμενών πολιτικών συνθηκών και αναταράξεων, στα μέσα της δεκαετίας του 1910, ο Puccini θέλησε να δημιουργήσει ένα έργο διασκεδαστικό, απαλλαγμένο από ηθικά διλήμματα και θάνατο. Ένα έργο ανάλαφρο, γεμάτο ευχάριστη και κομψή μουσική που θα προκαλούσε το γέλιο στους θεατές και θα λειτουργούσε ως απόδραση από την ασχήμια και την απαισιοδοξία που επέβαλε ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος. Στο *Χελιδόνι*, σύμβολο ελευθερίας και ταυτόχρονα προσκόλλησης στην οικογενειακή φωλιά, σύμβολο μίας δυνατής παρόρμησης για μετανάστευση και, αναπόφευκτα, για επιστροφή, σε αυτόν τον εορταστικό προάγγελο της άνοιξης ο Puccini βρήκε την ιδανική ιστορία για να υλοποιήσει την επιθυμία του. Η παρούσα ανακοίνωση εξετάζει τις συνθήκες δημιουργίας και παράστασης της παραπάνω όπερας, κάνει μία συγκριτική παρουσίαση των τριών εκδοχών της και δίνει έμφαση σε ζητήματα του είδους της.

Δήμητρα Χόνδρου: «Puccini: Εξωτισμός και τοπικό χρώμα»

Ο Puccini μας ταξιδεύει στις δύο πλευρές του Ειρηνικού Ωκεανού: στο Ναγκασάκι με τη *Μαντάμ Μπαττερφλάι* (1904), στην Καλιφόρνια των Η.Π.Α. την εποχή του «Πυρετού του Χρυσού» με *Το Κορίτσι της Δύσης* (1910), και με την *Τουραντότ*, διασχίζουμε για άλλη μια φορά

τον Ειρηνικό φτάνοντας στο Πεκίνο των μυθικών χρόνων, όπου και διαδραματίζεται το έργο. Ο συνθέτης επηρεασμένος από τους συνθέτες της γαλλικής grand-opéra και του grand spectacle έδινε προσοχή σε λεπτομέρειες - μουσικές και μη, μελετώντας εθνογραφικές, λαογραφικές και ιστορικές πηγές που σχετίζονταν με την εκάστοτε δραματουργία. Στη *Μαντάμ Μπαττερφλάι* χρησιμοποιεί το χαρακτηριστικό Ιαπωνικό λαϊκό τραγούδι «*Sakura, Sakura*», που αναγγέλλει τον ερχομό της άνοιξης, την εποχή που ανθίζουν οι κερασιές. Στο *Κορίτσι της Δύσης*, ο Δάσκαλος κάνει χρήση Αμερικανικών λαϊκών τραγουδιών και τοπικών Ινδιάνικων μελωδιών. Στην *Τουραντότ* ο Puccini επιλέγει συνειδητά να χρησιμοποιήσει παραδοσιακές μελωδίες όπως τον Κινέζικο «*Αυτοκρατορικό Ύμνο*» με τον οποίο ο λαός επευφημεί τον αυτοκράτορα Altoum – πατέρα της Τουραντότ, το κινέζικο νανούρισμα ή τραγούδι της άνοιξης «*Sian chok*» που αποτελεί τη βάση της άριας της πρώτης πράξης της Liù «*Signore ascolta*», καθώς και την κινέζικη λαϊκή μελωδία «*Moh-li-hua*» («*Άνθος γιασεμιού*») που αποτελεί και το θέμα της interno παιδικής χορωδίας «*Là sui monti dell' Est*» της πρώτης πράξης. Η εισήγηση επιχειρεί να εξετάσει τον τρόπο ενσωμάτωσης του τοπικού στοιχείου στα τρία προαναφερθέντα έργα, λαμβάνοντας υπόψη την υπάρχουσα βιβλιογραφία και εστιάζοντας στις ιδιαιτερότητες της μουσικής δραματουργίας αλλά και του εξωτικού στοιχείου στα τρία προαναφερθέντα έργα του Puccini.

[Ερευνητική Ομάδα "Μουσική Θεωρία και Ανάλυση"] - Στρογγυλή Τράπεζα: με αφορμή τα 150 χρόνια από την γέννηση του Arnold Schoenberg

Γιώργος Ζερβός: «Ο Schoenberg και η Δεύτερη Σχολή της Βιέννης. Από τον εξπρεσιονισμό στον δωδεκαφθογγισμό και από τον δωδεκαφθογγισμό στην αφαίρεση»

Θα ήταν παράλογο να μην συμφωνήσουμε ότι η μουσική του Schoenberg (1874-1951) και των μαθητών Berg και Webern του, όχι μόνο άλλαξαν την πορεία της μουσικής στις αρχές του 20ού αιώνα, αλλά και καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη της σύγχρονης μουσικής μετά το 50. Στο κείμενο αυτό θα προσπαθήσουμε να δείξουμε τις παραμέτρους εκείνες που οδήγησαν στην αναγκαιότητα της πορείας από τον ατονικό εξπρεσιονισμό (1907-1920), στον δωδεκαφθογγισμό (1920) και από τον νεοκλασικό δωδεκαφθογγισμό (1920-1950), στις δωδεκαφθογγικές αφαιρέσεις του Webern (1920-1945). Απαραίτητη προϋπόθεση για την κατανόηση αυτής της πορείας, είναι αφ' ενός η συνειδητοποίηση της διάσπασης της μελωδικο-ρυθμικο-αρμονικής ενότητας του θέματος – η εξασθένηση δηλαδή της έννοιας του θέματος όπως αυτό ορίζεται στην τονική μουσική – όπως αυτή διαγράφεται στα πρώτα ατονικά-εξπρεσιονιστικά έργα, αφ' ετέρου η ανεξαρτητοποίηση των μουσικών παραμέτρων, γεγονός που είναι καθοριστικό για την μετά το 50 μουσική εξέλιξη της σύγχρονης μουσικής δημιουργίας.

Εύα Μαντζουράνη: «Η εμμονική σχέση του Schoenberg με την αριθμολογία και η περίπτωση του *Pierrot Lunaire*»

Κατά την κοσμοθεωρία του Arnold Schoenberg, οι αριθμοί και η μουσική δεν ήταν άσχετα μεταξύ τους πεδία, αλλά δύο όψεις του ίδιου πράγματος. Ο Schoenberg ήταν γοητευμένος από τις μουσικές συνέπειες του συστηματικού χειρισμού των αριθμητικών μοτίβων, και στη δημιουργική του διαδικασία ανέπτυξε και χρησιμοποίησε ένα πλούσιο και πολύπλοκο σύστημα συμβολισμού και ελέγχου των αριθμών. Αυτό το σύστημα βασιζόταν στις έννοιες της παραδοσιακής αριθμολογίας, σύμφωνα με την οποία οι αριθμοί ασκούν την επιρροή τους στο σύμπαν και επηρεάζουν βαθιά τη ζωή των ατόμων. Ο Schoenberg πίστευε στις μυστικιστικές ιδιότητες των αριθμών και απέδιδε μεγάλη σημασία στη δύναμη της αριθμολογίας και στην επιρροή της στη ζωή του. Η ισχυρή και ολοσχερής εμμονή του με τους αριθμούς ήταν κεντρική όχι μόνο σε ολόκληρο το σύστημα πεποιθήσεών του, αλλά και σε όλες τις πτυχές της ζωής του, από τις καθημερινές έως τις υπαρξιακές. Ο σχεδόν παθολογικός φόβος του για τον αριθμό δεκατρία είναι πολύ γνωστός. Το ενδιαφέρον του για τους αριθμούς είχε επίσης θεμελιώδη επίδραση στη μουσική του, και ο συμβολισμός των αριθμών, που προέρχεται από τους μυστικιστικούς αριθμούς της αριθμολογίας, διαποτίζει τις συνθετικές του διαδικασίες στο *Pierrot Lunaire*. Μετά από μια σύντομη επεξήγηση του πλαισίου της βασικής αριθμολογικής διαδικασίας, η παρούσα εργασία εξετάζει πτυχές της δημιουργικής διαδικασίας του Schoenberg που επηρεάζονται από την αριθμολογία και ιδιαίτερα από τους αριθμούς 3, 7, 1, 11 και 22, οι οποίοι διέπουν τη μορφή του *Pierrot Lunaire*. Ξεκινώντας από την εργασία του Colin Sterne

σχετικά με το θέμα, η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει μια αναλυτική μέθοδο για την αποκρυπτογράφηση της χρήσης της αριθμολογίας από τον Schoenberg στο *Pierrot Lunaire* και δείχνει πώς αυτή καθορίζει διάφορες παραμέτρους αυτού του έργου.

Κώστας Τσούγκρας: «Ανάλυση του έργου *Οκτώ παραλλαγές πάνω σε ένα ελληνικό λαϊκό θέμα για βιολί, τσέλο και πιάνο του Νίκου Σκαλκώτα*»

Ο Νίκος Σκαλκώτας χρησιμοποίησε λαϊκά ή λαϊκότεροπα μουσικά στοιχεία σε σημαντικό αριθμό τονικών ή ατονικών έργων του, ενώ χρησιμοποίησε μεγάλη ποικιλία τεχνικών σύνθεσης για την αξιοποίηση των ενσωματωμένων παραδοσιακών στοιχείων. Η παρούσα εργασία μελετά έναν εκπρόσωπο της κατηγορίας των έργων «Θέμα και Παραλλαγές» που, αν και βασίζονται σε τροπικές διατονικές ελληνικές λαϊκές μελωδίες, είναι ατονικά. Το έργο που εξετάζεται είναι οι «Οκτώ Παραλλαγές πάνω σε ένα ελληνικό λαϊκό θέμα» για βιολί, τσέλο και πιάνο (*Acht Variationen über ein Griechisches Volksthema*, A/K 43, που γράφτηκε το 1938). Η ανάλυση επικεντρώνεται στην εναρμόνιση της πρωτότυπης λαϊκής μελωδίας για τη δημιουργία του θέματος, στη μεταμόρφωσή της στις οκτώ τμηματικές παραλλαγές —λειτουργώντας παράλληλα ως μελωδικός και δομικός πυρήνας μέσω της αρχής της αναπτυσσόμενης παραλλαγής—, καθώς και στη διαφοροποίηση της μουσικής υφής. Η ανάλυση αποκαλύπτει την εξαιρετική ικανότητα του Σκαλκώτα να συνδυάζει παραδοσιακά στοιχεία με μοντερνιστικές αρμονικές και μετασχηματιστικές τεχνικές και συσχετίζει το έργο αυτό με άλλα μέλη της ίδιας κατηγορίας, όπως το «*Thema con Variazioni*» από τη Σουίτα αρ. 3 για πιάνο, το «*Kurze Variationen auf ein Bergsthema*» από τα 32 *Klavierstücke* και τις «*Παραλλαγές πάνω σε ένα ρεμπέτικο τραγούδι του Βασίλη Τσιτσάνη*» από το Κοντσέρτο για δύο βιολιά. Επίσης, η εργασία συγκρίνει την παρούσα συνθετική προσέγγιση με εκείνες που χρησιμοποιούνται σε πλήρως ατονικές μορφές παραλλαγών —που δεν βασίζονται σε ελληνικές λαϊκές μελωδίες— κάνοντας ένα βήμα προς την κατανόηση των αρχών που διέπουν την μορφή παραλλαγών στο έργο του Νίκου Σκαλκώτα.

Πηνελόπη Παπαγιαννοπούλου: «Όψεις του δωδεκαφθογγισμού στα κοντσέρτα του Roberto Gerhard»

Ο Roberto Gerhard (1896-1970) συνέθεσε έργα ορχηστρικά, μουσική δωματίου, σκηνική μουσική, όπως επίσης και ηλεκτρονική μουσική. Καλλιέργησε ιδιώματα τα οποία από τη μία περιλαμβάνουν συχνά στοιχεία παραδοσιακής μουσικής από την γενέτειρά του και από την άλλη είναι μοντέρνα για την εποχή χρησιμοποιώντας όλα τα σύγχρονα εργαλεία. Συγκαταλέγεται ανάμεσα στους μαθητές του Schoenberg που χρησιμοποίησαν τη μέθοδο σύνθεσης με τους δώδεκα φθόγγους με έναν ιδιαίτερο, δικό του τρόπο. Ανάμεσα στα ορχηστρικά του έργα, τα οποία εκτείνονται χρονικά από το 1929 έως το 1967, περιλαμβάνονται πέντε κοντσέρτα, τα οποία διατρέχουν το σύνολο της δημιουργικής του πορείας. Το δείγμα αυτό είναι αντιπροσωπευτικό του τρόπου με τον οποίο εξελίσσεται η μουσική του γλώσσα και η χρήση του δωδεκαφθογγισμού από μέρους του συνθέτη. Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να αναδείξει στοιχεία που σχετίζονται με τη φύση των χρησιμοποιούμενων σειρών, τον τρόπο με τον οποίο τις χρησιμοποιεί ο συνθέτης σε σχέση με τα εκάστοτε θεματικά στοιχεία, και το ρόλο που έχει η δωδεκαφθογγική οργάνωση κατά περίπτωση. Παράλληλα, διερευνά ζητήματα μορφολογικής οργάνωσης, τα οποία, σε συνδυασμό με την σχέση του συνθέτη με τον δωδεκαφθογγισμό, ολοκληρώνουν το προφίλ του ως προς τη σχέση του με τη δεύτερη σχολή της Βιέννης και το είδος του κοντσέρτου.

Raphael Staubli: «Luigi Nono – *Prometeo, una tragedia dell'ascolto*»

Ο στοχασμός για τον όρο *ascoltare* είναι σημαντικό θέμα στον τρόπο σκέψης του Βενετσιάνου συνθέτη. Ο υπότιτλος αυτού του έργου υπήρξε η αφορμή για την παρούσα μελέτη. Στο βιβλίο του *Introduction to the Sociology of Music*, ο Th. W. Adorno διέκρινε στην κοινωνία διαφορετικούς τύπους ακροατών: *the expert, the good listener, the culture consumer, the emotional listener*, κτλ. Ο H. Lachenmann, πρώην μαθητής του L. Nono, ο οποίος ασχολήθηκε με τον προβληματισμό αυτό και έγραψε αρκετά κείμενα πάνω σε αυτό το θέμα, διατύπωσε προκλητικά τις σκέψεις του σε τρεις προτάσεις: *το να ακούσω είναι ανούσιο χωρίς το να σκεφτώ, το να ακούσω είναι ανούσιο χωρίς το να αισθανθώ και τελικά το να ακούσω είναι ανούσιο χωρίς το να ακούσω* (*Hören ist wehrlos ohne denken / fühlen / hören*· η κυριολεκτική

μετάφραση της λέξης *wehrlos* είναι προβληματική). Συνεπώς, ο L. Nono εξέφρασε μία σημαντική ερώτηση που αξίζει να συζητηθεί. Ξεκινώντας από τις σκέψεις του Th. W. Adorno και του H. Lachenmann, θα ήθελα στην παρούσα εισήγηση να συζητήσω ποια έννοια έχει ο υπότιτλος *una tragedia dell'ascolto* στο έργο του L. Nono.

[Ερευνητική Ομάδα "Μουσική Θεωρία και Ανάλυση"] Ζητήματα μουσικής ανάλυσης

Ιωάννης Φούλιας: «Μια διαλεκτική ανάγνωση της σχέσης μουσικής μορφής και εξωμουσικού περιεχομένου στα συμφωνικά ποιήματα του κύκλου *Η πατρίδα μου του Bedřich Smetana*»

Η σχέση μουσικής μορφής και εξωμουσικού περιεχομένου υπήρξε ανέκαθεν πολυδιάστατη και δυναμική στο ρεπερτόριο της προγραμματικής μουσικής, όπως φανερώνουν πολυάριθμα αντιπροσωπευτικά έργα από τα τέλη του 17ου έως τις αρχές του 20ού αιώνας. Μεταξύ αυτών, εξαιρετο παράδειγμα συνιστά ο κύκλος των έξι συμφωνικών ποιημάτων που ο Βοημός Bedřich Smetana αφιέρωσε στην πατρίδα του (*Má vlast*, 1872-1875 και 1878-1879), απαθανατίζοντας τοποθεσίες-ορόσημα, μυθικά πρόσωπα, την φύση και τον λαϊκό πολιτισμό, προτού τελικά αξιοποιήσει την τοπική ιστορία και τον θρύλο ως εναύσματα για την υμνητική διακήρυξη του πατριωτικού του οράματος. Η παρούσα διαλεκτική ανάγνωση του συνολικού κύκλου της *Πατρίδος* ξεκινά από το *Vyšehrad* και το *Tábor*, τα οποία οργανώνονται στην βάση καθιερωμένων μουσικών μορφών, περιορίζοντας τις εξωμουσικές συνδηλώσεις τους στο επίπεδο του γενικού χαρακτήρος καθώς και σε μεμονωμένες μονάχα στιγμές της εξέλιξής τους, τοποθετεί στον αντίποδα το *Blaník* και την *Šárka*, όπου η ηχητική αναπαράσταση της εξωμουσικής πλοκής αποδεσμεύεται από κάθε μορφολογική σύμβαση, και καταλήγει στον *Μολδάβα (Vltava)* και το *Zčeských luhů a hájů (Από τα λιβάδια και τα άλση της Βοημίας)* ως παραδείγματα σύνθεσης των δύο παραπάνω διαμετρικά αντίθετων προοπτικών, στον βαθμό που η αλληλεπίδραση μορφής και περιεχομένου δημιουργεί εν προκειμένω μοναδικά αμαλγάματα, φέρνοντας σε ιδανική ισορροπία τις δύο αυτές συνιστώσες.

Αλέξανδρος Διονάτος: «Τονική και πραγματική απάντηση στις φούγκες του β' μισού του 18ου αιώνα: η κοινή πρακτική, οι λιγότερο γνωστές παραδόσεις και οι νέες προσεγγίσεις»

Η απάντηση αποτελεί ένα εκ των ων ουκ άνευ συστατικών της φούγκας. Η διάκριση μεταξύ πραγματικής και τονικής απάντησης, και η διαμόρφωση της τονικής αποτέλεσε αντικείμενο πολλών μεταβολών από την εμφάνιση των πρόδρομων της φούγκας ειδών της αναγεννησιακής πολυφωνίας και εφεξής. Εντούτοις, στις αρχές του 18ου αιώνα έχουν ήδη αποκρυσταλλωθεί τόσο τα κριτήρια τα οποία ορίζουν τότε η απάντηση ενός θέματος θα είναι τονική, όσο και οι προδιαγραφές της, διαμορφώνοντας μία κοινή πρακτική, η οποία αποτυπώνεται τόσο στο έργο των συνθετών όσο και στα θεωρητικά πονήματα της περιόδου. Παρότι η κοινή πρακτική αποτελεί πεδίο αναφοράς και για τους συνθέτες του β' μισού του 18ου αιώνα, η μελέτη των τοπικών ρεπερτορίων αλλά και εν συνόλω των φουγκών της περιόδου αποκαλύπτει ένα πολύ υψηλό ποσοστό αποκλίσεων από αυτή, το οποίο σχετίζεται τόσο με την ύπαρξη και παλαιότερων πλην εισέτι ενεργών παραδόσεων, όσο και με αρκετές καινοφανείς και απροσδόκητες προσεγγίσεις. Η παρούσα εισήγηση έχει βασιστεί στην ανάλυση περίπου 1.000 φωνητικών και οργανικών φουγκών που έχουν συντεθεί μεταξύ του 1740 και του 1805, από εκατό συνθέτες γεννημένους μεταξύ των ετών 1710 και 1765.

Ξένια Κωνσταντινίδου: «Μια αναλυτική προσέγγιση του κύκλου των *Ευμολπιών αρ. 1-4 (1965-1969)* του Γεώργιου Πονηρίδη»

Σε ότι αφορά το πιανιστικό έργο του Γεώργιου Πονηρίδη (1887-1982), έχει διαπιστωθεί ότι ακολουθεί ήδη από την *Ευρυθμία αρ. 1 (1956)* ένα προσωπικά ατονικό και δωδεκάφθογγο μουσικό ιδίωμα με στοιχεία έντονης χρωματικότητας. Η παρούσα ανακοίνωση αφορά την αναλυτική προσέγγιση του κύκλου έργων υπό τον γενικό τίτλο *Ευμολπίες* που αριθμεί συνολικά τέσσερα αυτοτελή έργα, τα οποία συντίθενται στην Αθήνα μεταξύ 1965 και 1969. Θα παρουσιαστεί ο δωδεκάφθογγος χαρακτήρας τριών εξ' αυτών καθώς και ο τρόπος με τον οποίο

χειρίζεται ο συνθέτης την δωδεκάφθογγη σειρά ως υλικό συνεκτικότητας και μορφοποίησης των επιμέρους κομματιών της *Ευμολπίας αρ. 1* (1965), *αρ. 3* (1969) και *αρ. 4* (1969). Επιπρόσθετα, θα παρουσιαστεί η βαθιά διασύνδεση μεταξύ της *Ευμολπίας αρ. 3* και της *Ευμολπίας αρ. 4*, των οποίων το πρωτόλειο υλικό, που δεν είναι άλλο από την ίδια την σειρά, σχετίζεται μέσω αναστροφής: συγκεκριμένα, μέσα από την αναλυτική επισκόπηση των έργων διαπιστώνεται η άκρως ενδιαφέρουσα πληροφορία πως η σειρά της *Ευμολπίας αρ. 4* αποτελεί την ανεστραμμένη μορφή της σειράς της *Ευμολπίας αρ. 3* (I0: Eb, Gb, E, C, D, F, B, C², A², A, G², G) μεταφερμένη κατά έξι φθογγικές τάξεις (I6: A, C, Bb, Gb, Ab, B, F, G, E, Eb, D, C²). Τέτοια σχέση δεν εντοπίζεται στις δύο αρχικές ευμολπίες αφού η *Ευμολπία αρ. 2* ακολουθεί τον δικό της ατονικό και χρωματικό δρόμο ξεχωρίζοντας από τις υπόλοιπες.

Λέανδρος Πασιάς: «Το αυτοσχεδιαστικό ύφος και η πιανιστική τεχνική του Kenny Barron μέσω της ανάλυσης του κομματιού Segment από την συλλογή *The Art of Conversation* (2014)»

Το αντικείμενο της παρούσας πρότασης αφορά τη μελέτη του αυτοσχεδιαστικού ύφους και της πιανιστικής τεχνικής του μουσικού της jazz, Kenny Barron, μέσω της ανάλυσης του κομματιού *Segment* από τον δίσκο *The Art of Conversation*. Η παρουσίαση της έρευνας ξεκινά με μια σύντομη ιστορική επισκόπηση του βίου και του μουσικού ύφους του Kenny Barron. Στη συνέχεια εκτίθεται αναλυτικά η μεθοδολογία της έρευνας που χρησιμοποιείται στις αναλύσεις και έχει αντληθεί από μια πληθώρα βιβλιογραφικών πηγών. Το κύριο μέρος της μελέτης παρουσιάζει μία πρωτότυπη μουσική καταγραφή και ανάλυση του αυτοσχεδιασμού του Kenny Barron στο κομμάτι *Segment* του δίσκου *The Art of Conversation* με έμφαση στα μελωδικά, ρυθμικά και αρμονικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται. Τα συμπεράσματα της ανάλυσης παρουσιάζονται στο τέλος της έρευνας σε μορφή απεικονιστικών πινάκων και γραφημάτων δημιουργώντας ένα μουσικό γλωσσάρι που χαρακτηρίζει τον αυτοσχεδιασμό του Kenny Barron στο συγκεκριμένο κομμάτι.

**Συναυλία της Ορχήστρας Πνευστών ΤΜΕΤ και του Εργαστηρίου Συνόλων Πνευστών
Οργάνων ΠΝΟΕΣ
(Μουσική διεύθυνση: Κωστής Χασιώτης, Καθηγητής, Διευθυντής Εργαστηρίου)**

Αμφιθέατρο Τελετών Πανεπιστημίου Μακεδονίας

[το πρόγραμμα θα ανακοινωθεί]

* * *

Θανάσης Τρικούπης – Σάββας Γκριτζέλης: «Ο Δημήτριος Διγενής και το Εμβατήριο της Σημαίας»

Ο μαθητής του Νικόλαου Μάντζαρου, Δημήτριος Διγενής (1812-1880), είναι σήμερα ελάχιστα γνωστός, κυρίως από τη θέση του δασκάλου μουσικής που κατείχε στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων κατά την περίοδο βασιλείας του Όθωνα. Αντιθέτως, πασίγνωστο είναι ένα από τα έργα του, το *Εμβατήριο της Σημαίας*, το οποίο μαζί με το έργο του δασκάλου του, τον *Εθνικό Ύμνο*, αποτελούν από την εποχή που γράφτηκαν τις πλέον διαδεδομένες συνθέσεις, οι οποίες ερμηνεύονται κατά κόρον από τις φιλαρμονικές της χώρας για την κάλυψη των αναγκών των περισσότερων εθνικών τελετουργικών δραστηριοτήτων. Παραδόξως, μέχρι τις μέρες μας, το *Εμβατήριο της Σημαίας* δεν συνδέθηκε από το επίσημο κράτος με το όνομα του συνθέτη του, με αποτέλεσμα λανθασμένα να αποδίδεται είτε στον Βαυαρό αρχιμουσικό Franz Seiller είτε στον Επιθεωρητή της Στρατιωτικής Μουσικής Σπυρίδωνα Καίσαρη, ο οποίος, όπως αποδείχθηκε, δεν είχε γεννηθεί ακόμα όταν γράφτηκε το συγκεκριμένο εμβατήριο. Η εισήγηση εστιάζει στην παρουσίαση νέων ερευνητικών ευρημάτων, κυρίως από τα αρχεία της Οθωνικής περιόδου στα ΓΑΚ Αθηνών, όπως η πρωτότυπη παρτιτούρα του έργου και άλλα σχετικά έγγραφα, που τεκμηριώνουν τη σύνθεση του εν λόγω εμβατηρίου από τον Διγενή και μας παρέχουν ενδιαφέρουσες πληροφορίες για την προσωπική ζωή του, για τη σχέση του με τον Μάντζαρο και για το συνθετικό έργο του.

Χρύσα Σκαρλάτου: «Μουσικές μικροϊστορίες των αρχείων του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης: Η Συμφωνία της Λευτεριάς του Γεωργίου Βακαλόπουλου»

Ένα από τα έργα για ορχήστρα του συνθέτη και καθηγητή ανώτερων θεωρητικών του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης, Γεωργίου Βακαλόπουλου (1890-1956), είναι η *Συμφωνία της Λευτεριάς*, την οποία έγραψε αντλώντας από τις προσωπικές του εμπειρίες, στο ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο έζησε και έδρασε. Σε αυτή τη συμφωνία ο Βακαλόπουλος ενσωματώνει μελωδικά μοτίβα και θέματα από τον Εθνικό Ύμνο (τον *Ύμνο εις την ελευθερίαν*), το τραγούδι «Χορός του Ζαλόγγου» (με θέμα την επιλογή του θανάτου αντί για τη σκλαβιά), καθώς και τον χαρακτηριστικό ελληνικό ρυθμό του καλαματιανού χορού. Η *Συμφωνία της Λευτεριάς* αποτέλεσε για τον Βακαλόπουλο την προσωπική του μουσική έκφραση του βιώματος της στέρησης της ελευθερίας, καθώς και του νοήματος της ελευθερίας. Ο συνθέτης την αφιέρωσε, όπως ο ίδιος έγραψε, «Στην Ελλάδα μας – εις μνήμην των ηρώων που έπεσαν υπέρ πατρίδος κατά τον δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον 1940-1944». Η παρούσα μελέτη παρουσιάζει τη *Συμφωνία της Λευτεριάς*, ενώ παράλληλα εξετάζει τη σχέση του συνθέτη με την έννοια της ελευθερίας, στο πλαίσιο της ιστορίας της νεότερης Ελλάδας και με φόντο την κατοχική και μεταπολεμική Θεσσαλονίκη. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στα αρχεία που φυλάσσονται στη Βιβλιοθήκη του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης και συγκεκριμένα στα βιβλία πρακτικών του ωδείου και στο προσωπικό αρχείο του Βακαλόπουλου.

Βαλέρι Ισμαγκίλοβ: «Αλληλογραφία Α. Κουντούρωφ - D. Rogal-Levitsky»

Η αλληλογραφία του συνθέτη Α. Κουντούρωφ με τον το πιο έγκυρο Σοβιετικό ειδικό και θεωρητικό οργανογνωσίας και ενορχήστρωσης, καθηγητή του Κονσερβατορίου Μόσχας D. Rogal-Levitsky (Д. Роголь-Левницкпй) καλύπτει την περίοδο από το 1934 έως το 1940. Ως αφορμή για την 5-ετή αλληλογραφία στάθηκε η εκπόνηση της θεμελιώδους εργασίας του D. Rogal-Levitsky για την ιστορία της ενορχήστρωσης. Ο D. Rogal-Levitsky επικοινωνήσε με τον Αρ. Κουντούρωφ με σκοπό να μεσολαβήσει ο τελευταίος στην δημιουργία επαφών με τους Έλληνες και γενικά Βαλκάνιους συνθέτες. Περαιτέρω σκοπός του D. Rogal-Levitsky ήταν να μάθει για τις ιδιαιτερότητες της ορχηστρικής γραφής και τις αρχές της ενορχήστρωσης. Στην αλληλογραφία τους συζητιέται ένα ευρύ φάσμα των θεμάτων που αφορούν την μουσική ζωή και εκπαίδευση στην Ελλάδα, το έργο των επιφανών Ελλήνων μουσικών όπως είναι οι Δ. Μητρόπουλος, Π. Πετρίδης, Μ. Βάρβογλης, Α. Ευαγγελάτος και Τ. Τουρλιτάκη. Την κεντρική θέση στην αλληλογραφία κατέχει η προσωπικότητα του αρχιμουσικού Δ. Μητρόπουλου τον οποίον ο

D. Rogal-Levitsky είχε ήδη γνωρίσει από την καλλιτεχνική του περιοδεία στην Σοβιετική Ένωση το 1934 και του εμπιστεύτηκε την εκτέλεση του έργου του, *Σοπενιάνα*. Η αλληλογραφία του Αρ. Κουντούρωφ είναι μια σπάνια πηγή από την οποία μπορούμε να αντλούμε τις απόψεις του για την ελληνική μουσική πραγματικότητα.

Μαγδαληνή Καλοπανά: «Μαρία Καλογρίδου (1922-2001): η επιστροφή από το Λονδίνο (1967-2001)»

Η Μαρία Καλογρίδου, νεαρή φερέλπιδα σολίστ του πιάνου, φεύγει το 1950 για τη Ρώμη έχοντας στις αποσκευές της το νεοαποκτηθέν Δίπλωμά της από το Ωδείο Αθηνών με Α΄ Βραβείο (τάξη Σπ. Φαραντάτου). Έπειτα από τριετή παραμονή στην Ιταλία και σπουδή πλάι στον Tito Arrea, βρίσκεται το 1954 στο Λονδίνο, όπου αρχικά μελετάει πιάνο με τον Harold Craxton (1885-1971), και στη συνέχεια σπουδάζει σύνθεση με τον Alan Bush (1900-1995). Παράλληλα δίνει διαρκώς ρεσιτάλ τόσο στο Λονδίνο, όσο και το Παρίσι και την Αθήνα. Η οριστική επιστροφή στη γενέθλια πόλη της αποτελεί το σημείο επίσημης έναρξης της σταδιακής μεταμόρφωσής της δημόσιας εικόνας της από εκείνη της ερμηνεύτριας σε εκείνη της δημιουργού. Στην ανακοίνωση μελετώνται αυτές οι παράλληλες πορείες αυξομειούμενης έντασης και αναλύονται κάποια πρώτα συμπεράσματα.

Ζητήματα ελληνικής μουσικής II

Τριαντάφυλλος Μποστταντζής: «Η μουσική στην αρχαία τραγωδία: Ο Χορός είναι ο Ήχος· η μουσική του Ιάννη Ξενάκη για τις *Ικέτιδες* του Αλέξη Σολωμού στην Επίδαυρο το 1964»

Εξήντα χρόνια μετά την αναβίβασή τους, η έρευνα για τις πρωτοποριακές *Ικέτιδες* της Επιδαύρου το 1964 υποβοηθείται σημαντικά από το τετράδιο σκηνοθεσίας του σκηνοθέτη Αλέξη Σολωμού. Πρόκειται για ένα εξαιρετικό έργο μεθοδικής απεικόνισης σχεδίων και σημειώσεων, το οποίο παρέχει λεπτομερείς πληροφορίες για τις θέσεις/κινήσεις των ηθοποιών, τους ήχους της παράστασης, τα σκηνικά αντικείμενα της σκηνογραφίας και τις πηγές φωτισμού. Από τη λεπτομερή ανάλυση του τετραδίου προκύπτει ότι το θεμελιώδες σημειακό σύστημα της αισχύλειας εργασίας του Εθνικού Θεάτρου στα μέσα της δεκαετίας του '60 υπήρξε, αδιαμφισβήτητα, η Αβάν-γκαρντ μουσική του Ιάννη Ξενάκη. Στην ανάλυση της μουσικής της παράστασης συνεισφέρει, εκτός του σκηνοθετικού τετραδίου, και μια επιστολή του συνθέτη Ιάννη Ξενάκη προς τον σκηνοθέτη Αλέξη Σολωμό. Στην επιστολή αυτή ο Ξενάκης εκμυστηρεύεται στον Σολωμό ότι ο στατικός χαρακτήρας των *Ικετίδων* είναι αρκετά «αδύναμος» και προτείνει ως «αντίδοτο» για το ζωντάνεμα της παράστασης στην Επίδαυρο τη χρησιμοποίηση τριών «ηχοποιών συνόλων»: του Χορού, της «φυσικής» ορχήστρας (ζωντανή ορχήστρα μουσικών εκτελεστών) και της «ηχογραφημένης» ορχήστρας (ηχογραφημένες κασέτες μουσικής). Η πλειονότητα του Τύπου κρίνει τη μουσική του Ξενάκη ως εργασία με αντιφατικά στοιχεία: σύγχρονη με ρίζες στην παράδοση, με βυζαντινές αναφορές αλλά χωρίς περιορισμούς και φόρμες, αόριστη αλλά πάντα παρούσα σε κάθε στιγμή, ενισχυτική και υποτακτική, ζωντανή και αυθύπαρκτη. Από την πλευρά του, ο Σολωμός φέρεται να χρησιμοποιεί ως κύριο όχημα της παράστασης τον Χορό για να οργανώσει μια παράσταση ηχητικών συνόλων, στην οποία, κάθε κίνηση και κάθε φράση είναι σχολαστικά μουσικά σχεδιασμένη. Η παρούσα εργασία, μέσα από την έρευνα του τετραδίου σκηνοθεσίας του Αλέξη Σολωμού αλλά και την κριτικογραφία της εποχής, επιχειρεί να ιχνηλατήσει τις επιδράσεις *Ικέτιδες* του 1964 εστιάζοντας στον ρόλο της μουσικής. Η ανακοίνωση αποσκοπεί στο να απαντήσει στα παρακάτω ερωτήματα: Πώς ο πρωτοπόρος καλλιτέχνης Ιάννης Ξενάκης ανανεώνει τον ρόλο του Χορού της αρχαίας τραγωδίας μέσα από τη μουσική και τον ήχο της παράστασης των *Ικετίδων*; Πώς αναδεικνύει η συγκεκριμένη παραγωγή τον ανανεωτικό 'άνεμο' που 'πνέει' στην ερμηνεία της αρχαίας τραγωδίας στην Ελλάδα τη δεκαετία του 1960; Πώς εμπλουτίζει ο σκηνοθέτης, Αλέξης Σολωμός, το ρεπερτόριο του Εθνικού Θεάτρου με ένα έργο που είχε μείνει 'ανέγγιχτο' ως τότε από την κρατική σκηνή; Επιτυγχάνουν οι Σολωμός και Ξενάκης να αντιταχθούν στην παραδοσιακή προσήλωση του Εθνικού Θεάτρου στον Λόγο και τη ρυθμική απαγγελία του Χορού ενισχύοντας το θεαματικό μέρος της παράστασης;

Βάλια Χριστοπούλου: «Απροσδιοριστία, ανοιχτή μορφή και αυτοσχεδιασμός σε έργα Ελλήνων συνθετών της γενιάς του '50»

Η μετάβαση από την κυριαρχία της Εθνικής σχολής στην καθιέρωση του μοντερνισμού στην Ελλάδα δομήθηκε, τόσο συνθετικά, όσο και από την άποψη της πρόσληψης, γύρω από την υιοθέτηση δωδεκάφθογγης μεθόδου και σειραϊκών τεχνικών. Βασικοί εκπρόσωποι αυτής της τάσης ήταν ο Γιάννης Α. Παπαϊωάννου και ο Γιώργος Σισιλιάνος. Ωστόσο, από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 οι δύο συνθέτες εισάγουν στο έργο τους τεχνικές που συνδέονται με την απροσδιοριστία, τον αυτοσχεδιασμό και την ανοιχτή μορφή. Στην προτεινόμενη ανακοίνωση, θα αναφερθώ σε έργα του Παπαϊωάννου και του Σισιλιάνου που παρουσιάζουν τέτοια χαρακτηριστικά και θα επιχειρήσω να σκιαγραφήσω τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν μέσα στο έργο τους και να εντοπίσω κοινά σημεία και διαφορές. Πιο συγκεκριμένα, θα επικεντρωθώ στα έργα *4 Ορφικοί Ύμνοι*, AKI-Ντ 198 (1971) του Παπαϊωάννου (απροσδιοριστία), καθώς και *Επεισόδια II*, έργο 30 (1971) (απροσδιοριστία και αυτοσχεδιασμός) και *Σχήματα*, έργο 39 (1976) του Σισιλιάνου (ανοιχτή μορφή). Παράλληλα, με αναφορές και σε άλλα έργα των δύο συνθετών, θα επιχειρήσω να τοποθετήσω τη χρήση των τεχνικών αυτών συνολικά μέσα στο έργο τους και να τη συνδέσω με την ελληνική και τη διεθνή μουσική ζωή της εποχής.

Αθανάσιος Ζέρβας: «Μιχάλης Αδάμης: έργα για σαξόφωνο»

Ο Μιχάλης Αδάμης (1929-2013) θεωρείται ως ένας από τους σημαντικότερους συνθέτες με αναγνωρισιμότητα στην Ελλάδα και το εξωτερικό, ενώ τοποθετείται στη μουσική πρωτοπορία (στη «σύγχρονη μουσική») για την καινοτόμο αντίληψή του στη χρήση των μουσικών στοιχείων στα έργα του για ακουστικά όργανα, ηλεκτρονικά μέσα, φωνή και συνδυασμούς αυτών. Επιπροσθέτως, θεωρείται ως ένας από τους ελάχιστους ίσως Έλληνες συνθέτες με ευρεία εργογραφία για σόλο σαξόφωνο, σύνολα σαξοφώνων, σαξόφωνο και εκκλησιαστικό όργανο, σαξόφωνο και tape, καθώς και σαξόφωνο και έγχορδα. Στην παρούσα ανακοίνωση θα γίνουν αναφορές και σχολιασμοί στο σύνολο των σαξοφωνικών έργων του σε ζητήματα εκτελέσεων, ηχογραφήσεων, μορφής και φθογοδιαστηματικού περιεχομένου.

Μουσική και πολιτική

Αργύριος Κόκορης: «Ο 'Γιος του Ψηλορείτη' και 'Ο Γιος του Αητού': Οι θούριοι του Ελευθέριου Βενιζέλου και του βασιλιά Κωνσταντίνου Ι' (1915-1922). Μουσική, δισκογραφία και πολιτική»

Η συμβολή της παρούσας ανακοίνωσης σκοπό έχει να δια φωτίσει πτυχές που αφορούν στη σύνθεση, την κυκλοφορία, τη δισκογραφία και τη λαϊκή αποδοχή των προσωπικών ύμνων του Ελευθέριου Βενιζέλου και του βασιλιά Κωνσταντίνου Α'. Πρόκειται για τραγούδια – θουρίους που κατέστησαν σύμβολα των δύο παρατάξεων *Βενιζελισμού* και *Αντιβενιζελισμού* κατά τη διάρκεια του ιστορικού πυρήνα της σύγκρουσης που ονομάστηκε Εθνικός Διχασμός (1915 – 1922). Μοναδική συμβολή της παρούσας αποτελεί η διευκρίνηση για πρώτη, ίσως, φορά μιας ταυτοσημίας που αφορά στον ύμνο του Βενιζέλου, στην οποία εξακριβώνεται πως επρόκειτο για δύο αυτοτελείς και ξεχωριστούς θουρίους σύνθεσης από διαφορετικούς συνθέτες. Ανιχνεύεται η δισκογραφία των ύμνων στην Αμερική και η πολιτική διαχείριση της διαφημιστικής τους καμπάνιας εκεί, όπως παρουσιάστηκε μέσα από τον Ελληνόφωνο Αμερικανικό παραταξιακό Τύπο, οδηγώντας σε συναρπαστικές διαπιστώσεις συσχετισμών πολιτικής και μουσικής, που σχετίζονται ιδιαίτερα με προπαγάνδα και λογοκρισία. Στο ίδιο πλαίσιο, παρουσιάζονται οι προσωπικές απόψεις των δύο ηγετών του Διχασμού, Βενιζέλου και Κωνσταντίνου σχετικά με τη δημόσια επιτέλεση των ύμνων τους σε λαϊκές εκδηλώσεις λατρείας στην πόλη των Αθηνών, όπου ήταν παρόντες – σε διαφορετικές φυσικά χρονικές περιόδους, αναλόγως την πολιτική επικράτηση της εκάστοτε παράταξης.

Νίκος Πουλάκης: «Επαναπροσεγγίζοντας τα ηχοτοπία των ελληνικών κινηματογραφικών επίκαιρων: Η μουσική σε ενημερωτικές ταινίες μικρού μήκους κατά την περίοδο της στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα (1967-1974)»

Στόχος της προτεινόμενης ανακοίνωσης είναι να προσεγγίσει με κριτικό τρόπο την παρουσία και χρήση της μουσικής (αλλά και του συνολικού ηχητικού πλαισίου) των ταινιών

μικρού μήκους κινηματογραφικών επίκαιρων που βρίσκονται ψηφιοποιημένες στο διαδικτυακό αποθετήριο του Εθνικού Οπτικοακουστικού Αρχείου. Η παρουσίαση εστιάζει στην περίοδο επιβολής στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα (1967-1974), ως μιας χαρακτηριστικής περίπτωσης –με έντονο ιδεολογικό και κοινωνικοπολιτικό πρόσημο– για τη μελέτη του τρόπου κατασκευής και προώθησης οπτικοακουστικού υλικού μέσω του κινηματογραφικού φακού στη μεγάλη οθόνη. Κεντρικός άξονας της μελέτης αποτελεί η διερεύνηση της μουσικής και –ευρύτερα– του ήχου είτε ως ειδικών είτε ως γενικών οπτικοακουστικών συστατικών που ενσωματώνονται στα στιγμιότυπα των ελληνικών κινηματογραφικών επίκαιρων. Η παρουσίαση εξετάζει με αναλυτικό τρόπο τη θέση και τον ρόλο της μουσικής και του ήχου σε αυτές τις μικρού μήκους ταινίες, καθώς και τη σημασία που τα εν λόγω στοιχεία έχουν όσον αφορά στην ενίσχυση της αφήγησης, στην εμπλοκή του κοινού αλλά και στην αποτύπωση πτυχών του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού. Η έρευνα στα μουσικά και ηχητικά δεδομένα αυτών των σύντομων ειδησεογραφικών ταινιών τεκμηρίωσης στοχεύει να αναδείξει τις πολιτισμικές, κοινωνικές και ιδεολογικές διαστάσεις εθνικών αφηγήσεων στο πλαίσιο των οπτικοακουστικών προϊόντων, με έμφαση στις αισθητικές, πολιτικές και αρχαιακές τεχνικές αναπαράστασης και διαχείρισης της ιστορίας από τα ΜΜΕ.

Φωνητική μουσική, όπερα, ουμανισμός

Βασιλική Κουτσομπίνα: «*Et fit sonus dulcissimus quamvis non audimus propter debilitatem sensus*: για τα 1500 χρόνια από τον θάνατο του Βοήθιου»

Η συνεισφορά του Σεβερίνου Βοήθιου στον τομέα της μουσικής θεωρίας της δυτικοευρωπαϊκής μουσικής είναι αδιαμφισβήτητη. Με αφορμή την 1500ή επέτειο από τον θάνατό του (περ. 524 μ.Χ.) που τιμάται φέτος από την International Boethius Society, η παρούσα εργασία διερευνά τη διαχρονική επιρροή του έργου του Βοήθιου, εστιάζοντας στο ουμανιστικό περιβάλλον της Ιταλίας στο γύρισμα του 16ου αιώνα. Μέσω της πραγματείας του *De institutione musica*, ο Βοήθιος παρέδωσε στους μετέπειτα μεσαιωνικούς συγγραφείς την αρχαιοελληνική αντίληψη της μουσικής ως πεδίου γνώσης και ενατένισης. Υπό τη νεοπλατωνική επίδραση ο Βοήθιος διατύπωσε τον περίφημο τριμερή διαχωρισμό της μουσικής σε *musica mundana*, *humana* και *instrumentalis*, υιοθετώντας την πυθαγόρεια-πλατωνική θεώρηση της αρμονίας των ουράνιων σωμάτων. Η θεώρηση αυτή αμφισβητήθηκε στη συνέχεια υπό την επίδραση της αριστοτελικής παράδοσης που απέρριπτε επιστημολογικά τη δυνατότητα παραγωγής ήχου απουσία αέρα. Ωστόσο το θέμα της αρμονίας ή μουσικής των σφαιρών δεν έπαιξε να απασχολεί τους μεσαιωνικούς μελετητές, οι οποίοι συχνά επεδίωκαν να συγκεράσουν τις δύο παραδόσεις. Η πραγματεία του Franchinus Gaffurius *Practica musice*, του 1496, αντανακλά άμεσα τη θεώρηση του Βοήθιου. Η εισήγηση εξετάζει την προσέγγιση του Gaffurius στα πλαίσια της ουμανιστικής πρόσληψης της αρχαιότητας και σε σύνδεση με τη μουσική δημιουργία στις ιταλικές αυλές στο γύρισμα του 16ου αιώνα.

Έλενα Κρασάκη: «*Virtuose Cantatrici*: η γυναικεία παρουσία στη μουσική εκτέλεση και σύνθεση στην Ιταλία των αρχών του 17ου αιώνα»

Το 1624 εκδίδεται το σύγγραμμα του Cristofano Bronzini *Della dignità e nobiltà delle donne*. Με το σύγγραμμα αυτό ο Bronzini παίρνει θέση στο *querelle des femmes* που απασχόλησε τους ουμανιστές, ανάγοντας την ισότητα ανάμεσα στα δύο φύλα σε απόλυτη αρχή. Στα πλαίσια της επιχειρηματολογίας του ο Bronzini συμπεριέλαβε συν τοις άλλοις βιογραφίες εξάιρετων γυναικών, ανάμεσα στις οποίες και αυτήν της συνθέτριας και βιρτουόζας τραγουδίστριας Francesca Caccini, σε μια εποχή που η επαγγελματική ενασχόληση με τη μουσική δεν ήταν δεδομένη για το γυναικείο φύλο. Με αφορμή την συμπερίληψη της Caccini στο σύγγραμμα του Bronzini, η παρούσα εργασία εξετάζει τον τρόπο με τον οποίον δραστηριοποιήθηκαν οι γυναίκες στη μουσική από τα τέλη του 16ου αιώνα ως και τα μέσα του 17ου. Είτε επρόκειτο για τα δημοφιλή *Concerti delle Donne*, είτε για γυναίκες που έδρασαν αυτόνομα, έξω από τα κανονιστικά και αυστηρά ελεγχόμενα πλαίσια των αυλών, η διερεύνηση των ιστοριών αυτών των γυναικών αποκαλύπτει πολύτιμα στοιχεία, τόσο για τη συνεισφορά τους στο μουσικό γίγνεσθαι, όσο και για τον τρόπο που χρησιμοποίησαν τη μουσική ως εργαλείο χειραφέτησης και ενίοτε αμφισβήτησης του ρόλου που επεφύλασσε η εποχή τους για αυτές.

Ρωξάνη Παπαδημητρίου: «Η συμβολή του ποιητικού ύφους του Giambattista Marino στη διαμόρφωση της προσωδιακής εκφοράς του bel canto, όπως αυτό εμφανίζεται στα μαδριγάλια και τις πρώιμες όπερες του 17ου αιώνα»

Το ιδιαίτερο ποιητικό ύφος του Giambattista Marino, εμβληματικού εκπροσώπου της ιταλικής λογοτεχνίας του 17ου αιώνα, δεν επέδρασε μόνο στα λογοτεχνικά ρεύματα του ισπανικού γκονγκορισμού, των “περισπούδαστων” στη Γαλλία και της αγγλικής μεταφυσικής ποίησης, αλλά άσκησε ιδιαίτερη επιρροή στα έργα των συνθετών στις αρχές του 17ου αιώνα. Ο Marino χάραξε τις αρχές του μπαρόκ ύφους στην λογοτεχνία της εποχής σε τέτοιο βαθμό, ώστε οι όροι «μπαρόκ» και «μαρινισμός» στην Ιταλία σήμερα να ταυτίζονται απολύτως. Οι σημαντικότεροι συνθέτες μαδριγαλιών και πρώιμων οπερικών έργων (G. Caccini, F. Manelli, M. da Gagliano, C. Monteverdi κ.α.) επέλεξαν να μελοποιήσουν ποιήματα του Marino, δείχνοντας σαφώς ενδιαφέρον προς το νεωτερικό για την εποχή αυτή ποιητικό ύφος του. Στις δημιουργίες του Marino (με τον ιδιαιτέρως γλαφυρό και σχεδόν ηδονιστικό τρόπο γραφής), διαπιστώνονται μορφολογικά στοιχεία αντίστοιχα με αυτά, τα οποία εντοπίζονται σε μουσικές συνθέσεις, καθώς ο ποιητής χρησιμοποιούσε περίτεχνους συνδυασμούς λέξεων στη γραφή του, λαμβάνοντας υπόψιν τόσο το νοηματικό τους περιεχόμενο, όσο και την ηχητική τους ποιότητα. Η προτεινόμενη εισήγηση, λαμβάνοντας υπόψιν την άποψη της Roseen Giles (η οποία υποστήριξε ότι ο μαρινισμός ενέπνευσε μία νέα αισθητική για τη σύνθεση μαδριγαλιών στις αρχές του 17ου αιώνα), αποσκοπεί στο να προχωρήσει η συζήτηση: από την επίδραση του μαρινισμού στη σύνθεση των μαδριγαλιών, στη διαμόρφωση της προσωδιακής εκφοράς του bel canto, όπως αυτό διαμορφώνεται στις πρώιμες όπερες και παρουσιάζεται στα θεωρητικά κείμενα εκείνης της χρονικής περιόδου. Περαιτέρω, στην εισήγηση αυτή προτείνεται μία επανεξέταση της άποψης του Gary Tomlinson σχετικά με την αρνητική επίδραση του μαρινισμού στα όψιμα μαδριγάλια του Claudio Monteverdi, καθώς λαμβάνονται υπόψιν οι επικαιροποιημένες θέσεις των μελετητών του έργου του Giambattista Marino (οι οποίες απομακρύνονται από τις απόψεις προγενέστερων ερευνητών), αποκαθιστώντας μian ακριβέστερη εικόνα της απήχησης του ποιητή στους καλλιτέχνες της εποχής του.

Θοδωρής Καραθόδωρος: «O Thou Gentle Light (2000) για σόλο τενόρο (ή βαρύτονο) και μεικτή χορωδία του John Tavener: Ιχνηλατώντας μορφοποιητικές αρχές του βυζαντινού μέλους στη σύγχρονη μουσική δημιουργία»

Μολονότι στο έργο του John Tavener υπάρχουν έμμεσες αλλά και άμεσες αναφορές στο βυζαντινό μουσικό ιδίωμα (π.χ. *Eis Thanaton*, 1985 / *Theophany*, 1993 / *Agraphon*, 1995 / *Fall and Resurrection*, 1997, κ.ά.), εντούτοις η εμφάνιση δάνειου μελωδικού υλικού προερχόμενου από τη βυζαντινή μουσική παράδοση δεν διέπεται από μια συνεπή γραμμική εκδίπλωση. Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνεται και στο έργο *O Thou Gentle Light* (2000) για σόλο τενόρο (ή βαρύτονο) και μεικτή χορωδία, αλλά η μορφολογική του ανάπτυξη και συγκεκριμένα η απαρέγκλιτα παρατακτική σύνδεση πολυφωνικών και μονοφωνικών γεγονότων επιτρέπει την πρόσληψη μιας συνεπούς αλλά διαστελλόμενης αφήγησης του αξιοποιήσιμου βυζαντινού ύμνου (*Φῶς Ἰλαρόν*). Στην παρούσα ανακοίνωση θα επιχειρηθεί μια συζήτηση με αφορμή το μορφολογικό πρότυπο που υιοθετεί ο συνθέτης και θα δοθεί έμφαση στη συνύπαρξη ή/και την ακολουθία δυαδικών αντιθέσεων (παλαιό - νέο, αργό - σύντομο, απλό - πεποικιλμένο κ.ά.), οι οποίες αντανακλούν τις μορφοποιητικές αρχές του βυζαντινού μέλους και γονιμοποιούν τη σύγχρονη μουσική σκέψη.

Αφιέρωμα στον Luigi Nono

Κωστής Ζουλιάνης: «ΕΠΙΖΩΝΤΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΕΩΡΟΙ: Η υποδοχή και ο αντίκτυπος των αντιφασιστικών έργων του Arnold Schoenberg και του Luigi Nono στον Δυτικό κόσμο»

Ο Arnold Schoenberg (1874-1951) και ο Luigi Nono (1924-1990) ανήκουν σε δύο εντελώς διαφορετικές γενιές δημιουργών, τόσο διαφορετικές που η παρουσία τους διατρέχει και καλύπτει σχεδόν ολόκληρο τον 20ό αιώνα. Εκπροσωπούν επίσης διαφορετικά πεδία στοχασμού και πράξης στη σύγχρονη μουσική δημιουργία – σύμφωνα με τα λόγια των ίδιων, ο ένας δήλωνε πως «είτε μουσική κάνω είτε διαδήλωση στους δρόμους είναι το ίδιο πράγμα», ενώ

ο άλλος υπήρξε «ένας συντηρητικός που αναγκάστηκε να γίνει επαναστάτης». Ένα σημείο τομής των δύο συνθετών αποτελούν τα μεγάλονοα έργα τους με αντιφασιστικό περιεχόμενο, με αναφορά τόσο στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, την Αντίσταση και το Ολοκαύτωμα όσο και σε νεότερες μορφές φασισμού στην Ευρώπη. Εξετάζονται ιστορικές εκτελέσεις σε έργα του Schoenberg όπως η *Ωδή στον Ναπολέοντα*, op.41 (1942), όπου γελοιοποιούσε αλληγορικά τον Χίτλερ σε πραγματικό ιστορικό χρόνο, και η καντάτα *Ένας επιζών από τη Βαρσοβία*, op.46 (1947), έργο που ο Κούντερα χαρακτήρισε ως «το σπουδαιότερο μνημείο του Ολοκαυτώματος» και έργα του Nono όπως η καντάτα *Il Canto Sospeso* (1956) – από την πρώτη εκτέλεση στη Γερμανία το 1956 μέχρι την πολύνεκρη βομβιστική επίθεση στο Μόναχο του 1980 που ματαίωσε μια εκτέλεση του έργου – και η *όπερα Intolleranza 1960* (1961), την πρεμιέρα της οποίας μια νεοφασιστική οργάνωση αποπειράθηκε να διακόψει. Η ανακοίνωση συνοψίζει την υποδοχή των έργων σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και το αποτύπωμά τους στον ρου της μουσικής πρωτοπορίας, ενώ στέκεται σε περιπτώσεις της αντιμετώπισης των συνθετών από τον «ελεύθερο Δυτικό κόσμο».

Πάυλος Αντωνιάδης: «Ζητήματα αυθεντικότητας στην τεχνολογικά διαμεσολαβημένη ερμηνεία με αφορμή το ..*sofferte onde serene...* του Luigi Nono»

Μισό σχεδόν αιώνα μετά την πρώτη ερμηνεία του από τον Maurizio Pollini, το έργο του Luigi Nono *..sofferte onde serene...* για πιάνο και μαγνητοταινία παραμένει σημείο αναφοράς για ζητήματα τεχνολογικής διαμεσολάβησης στην ερμηνεία της σύγχρονης μουσικής δημιουργίας. Η ομιλία θα κάνει μία επισκόπηση της ερμηνευτικής ιστορίας του έργου, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας της μαγνητοταινίας και των μετέπειτα επεμβάσεων σε αυτή, και θα προτείνει νέες τεχνολογικές διαμεσολαβήσεις που αφορούν στην εκμάθηση, στην επιτέλεση και στον μελλοντικό προγραμματισμό του σε ένα επιταχυνόμενο τεχνολογικό τοπίο. Ιδιαίτερη σημασία θα δοθεί στην έννοια της αυθεντικής ερμηνείας έργων με τεχνολογία, με έμφαση στα επίκαιρα διακυβεύματα της Γενετικής Τεχνητής Νοημοσύνης, δηλαδή της τεχνητής δημιουργίας, για την αυθεντική επαναδημιουργία.

Γιάννης Αγγελάκης: «Το ύστερο έργο του Luigi Nono και ο μετασχηματισμός της μεταφυσικής της νεωτερικότητας»

Θα εξετάσω το έργο του Luigi Nono *A Pierre. Dell 'Azzurro Silenzio, Inquietum* (1985), για κοντραμπάσο φλάουτο, κοντραμπάσο κλαρινέτο και ζωντανά ηλεκτρονικά. Θα υποστηρίξω πως η καινοτομία του έργου έγκειται στην απόρριψη των θεμελιωδών μεταφυσικών αρχών της πρωτοπορίας ως αιχμή του δόρατος της νεωτερικότητας. Ενώ η νεωτερική αντίληψη προωθεί τη χρήση των πιο προηγμένων υλικών, την έννοια του συνθέτη ως ένα μοναδικό υποκείμενο που έρχεται σε ρήξη με την παράδοση έτσι ώστε να συνδεθεί ξανά με αυτή, και την οντολογία του μουσικού έργου ως ένα αυτοαναφορικό σύστημα που δημιουργεί τις δικές του αρχές, το *A Pierre* επιστρέφει στη σωματικότητα των ακουστικών οργάνων, της ανθρώπινης φωνής και στις αναλογικές αρχές των ζωντανών ηλεκτρονικών, φανερώνει μια νέα αντίληψη για την υλικότητα, αποδεσμευμένη από υπερβατολογικές αρχές, αποκαλύπτει μια νέα έννοια του υποκειμένου ως διασκορπισμένο σε έναν τριαδικό αστερισμό “μηχανικός ήχου • συνθέτης • εκτελεστής”, και προτείνει μια νέα οντολογία του μουσικού έργου ως ένα σχεσιακό συμβάν το οποίο στηρίζεται στην αμοιβαιότητα της συνεργατικής ομάδας και διαμορφώνεται κάθε φορά εκ νέου. Θα ισχυριστώ πως ο Luigi Nono διαυγάζει έναν νέο τρόπο συνθετικής σκέψης που αποτυπώνεται σε μια νέα μορφή τέχνης, βασιμμένη στην εμπιστοσύνη, την αλληλεγγύη, την πολλαπλότητα και τη βιωσιμότητα κι έτσι μας αποκαλύπτει ένα προσωπικό μονοπάτι πέρα από τον μεταφυσικό ορίζοντα της νεωτερικότητας και το νεωτερικό ιδεώδες της προόδου.

Αφιέρωμα στον Anton Bruckner

Νίκος Χριστοδούλου: «Η ασυνήθιστη πληθώρα των αναθεωρήσεων και πολλαπλών γραφών στη συμφωνική δημιουργία του Anton Bruckner: σύγκριση ανάμεσα στις τρεις γραφές της Συμφωνίας αρ. 1»

Η ιδιαιτερότητα της συμφωνικής δημιουργίας του Bruckner, εκτός από την μορφολογική, θεματική, αρμονική και ορχηστρική σύλληψη, περιλαμβάνει την πληθώρα των αναθεωρήσεων

και των πολλαπλών γραφών σχεδόν όλων των συμφωνιών του, εκτός της 6ης και της ημιτελούς 9ης (επίσης οι δύο ανεπίσημες Συμφωνίες 'αρ. 00', έργο πρώιμο, και 'αρ. 0', μεταξύ της 1ης και της 2ης, δεν έχουν αναθεωρημένες γραφές). Η έκταση του φαινομένου είναι μοναδική στη μουσική. Στην εισήγηση εξετάζεται, αν αυτό οφείλεται σε αυτοκριτική, είναι συνέπεια κριτικής άλλων ή αποτελεί συνθετική εξερεύνηση και τελειοποίηση. Συγκρίνονται επίσης οι τρεις γραφές της Συμφωνίας αρ. 1 και παρουσιάζονται, με παραδείγματα, οι λόγοι που ώθησαν τον Bruckner να αναθεωρήσει τα συγκεκριμένα σημεία ή τμήματα του έργου.

Παύλος Κόρδης: «Συνθετικές διαδικασίες και θεολογία στο έργο του Anton Bruckner: Η περίπτωση των τριών εκδοχών του μοτέτου *Christus Factus Est*»

Σε αυτή την παρουσίαση θα επιχειρήσουμε να φτάσουμε σε συμπεράσματα σχετικά με την σχέση μεταξύ μουσικής και γλώσσας στα μοτέτα WAB 9, WAB 10 και WAB 11 του Anton Bruckner. Σκοπός του παρόντος τίθεται η έναρξη μίας συζήτησης αναφορικά με την σχέση μεταξύ των συνθετικών επιλογών και της έκφρασης του θεολογικού περιεχομένου του κειμένου, καθώς και με το αντίκτυπο των επιλογών αυτών στην κατανόηση του σκεπτικού του συνθέτη πάνω στο δίπολο σύνθεση και θεολογία. Οι τρεις διαφορετικές εκδοχές του Bruckner πάνω ίδιο κείμενο, για την ακρίβεια στους στίχους 2.8 – 2.11 της επιστολής προς Φιλιππησίους του Απ. Παύλου, ανοίγουν ένα πεδίο έρευνας αναφορικά με την σχέση μεταξύ των μουσικών διεργασιών και της θεολογικής πραγματικότητας που συνιστά το περιεχόμενο της επιστολής του Παύλου, το οποίο ο συνθέτης επιχειρεί να διαπραγματευτεί μέσω της μουσικής σύλληψής του κειμένου. Η ύπαρξη τριών, αντιθετικών μάλιστα σε πολλαπλά επίπεδα, μουσικών εκδοχών του κειμένου αυτού, εκτός από μία βολική αφετηρία, αποτελεί και ένα ασφαλές ερευνητικό έναυσμα. Με λίγα λόγια, η μελέτη των επιμέρους προσεγγίσεων, και όχι μίας και μοναδικής περίπτωσης, καθιστά ομαλότερη την διατύπωση οποιουδήποτε ερευνητικού πορίσματος και συμπεράσματος, ιδιαίτερα στο πλαίσιο ενός εν γένει περίπλοκου ζητήματος: αυτού της σχέσης μεταξύ μουσικού έργου και θεολογικού περιεχομένου.

Στρογγυλή Τράπεζα: Η θεματολογία, η μουσική δραματουργία, οι συμβάσεις, οι νεωτερισμοί και η πρόσληψη της οπερικής δημιουργίας του Παύλου Καρρέρ

Τζωρτζίνα Μερεντίτη: «Παύλου Καρρέρ, *Ισαβέλλα του Άσπεν*: Θεματολογικός και δραματουργικός σχολιασμός και μουσική ανάλυση»

Ο Παύλος Καρρέρ συνέθεσε την όπερα «*Isabella d' Aspeno*» («*Ισαβέλλα του Άσπεν*») το 1853, όσο ζούσε στο Μιλάνο και είχε πλέον κατοχυρώσει τη σταδιοδρομία του. Είναι η δεύτερη σε σειρά όπερα του συνθέτη, και παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον και από μουσικής πλευράς, αλλά και από την άποψη της θεματολογίας. Η ιστορία διαδραματίζεται στο Άσπεν, στην περιοχή του Ρήνου, την εποχή των σταυροφοριών, το 14ο-15ο αιώνα μ.Χ., μια περίοδο πολύ σημαντική για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Στην παρουσίαση αυτή, θα αναφερθούμε στην αισθητική της εποχής και στον τρόπο με τον οποίο ο Καρρέρ ακολουθεί τα πρότυπα, προσθέτοντας τη δική του προσωπική νότα και θα γίνουν συγκρίσεις δραματουργικές, αλλά και μουσικές, με άλλα έργα παραπλήσια στη θεματολογία που γράφτηκαν στον τομέα της όπερας για τις σταυροφορίες. Η ομιλία θα συμπληρωθεί με μία δειγματοληπτική ανάλυση ορισμένων χαρακτηριστικών αποσπασμάτων του έργου.

Μαρία Κίτσιου: «Η δομική λειτουργία της *scena* στη μουσική δραματουργία του Παύλου Καρρέρ»

Η παρούσα ανακοίνωση αναπτύσσει αρχικά την συγκριτική ανάλυση τεσσάρων μουσικών αποσπασμάτων από το έργο του ζακυνθινού μουσουργού, με στόχο την διασαφήνιση των δύο διαφορετικών σημασιών του όρου *scena* καθώς και τον τρόπο με τον οποίο κάθε ξεχωριστή μορφή της *scena* επενεργεί στην συνολική δραματική συγκρότηση των έργων αποτελώντας βασικό εργαλείο της μουσικοδραματουργικής τεχνικής του Παύλου Καρρέρ. Τα μουσικά παραδείγματα της μορφής *scena* που επιλέχθηκαν για ανάλυση αντλούνται από τέσσερα διαφορετικά έργα του συνθέτη, *Isabella d'Aspeno* (Ισαβέλλα του Άσπεν) – 1853-54, *La Rediviva* (Η Νεκραναστημένη) – 1855, *Fior di Maria* (Μαριάνθη) – 1867 και *Frossini* (Η Κυρα-Φροσύνη) – 1868, τα οποία ανήκουν σε δύο διαφορετικές περιόδους καλλιτεχνικής δημιουργίας

του συνθέτη (ιταλική και επτανησιακή) προκειμένου να αναδείξουν την πορεία εξέλιξης του συγκεκριμένου μορφικού σχήματος σε χρονικό διάστημα δεκαπέντε ετών.

Δήμητρα Χόνδρου: «Ανιχνεύοντας την Ελληνική ιστορική grand opéra με στοιχεία λυρικού δράματος στα έργα Μαρία Αντωνιέττα και Μαραθών-Σαλαμής του Παύλου Καρρέρ»

Η παρούσα ανακοίνωση θα εστιάσει στο έργο του Παύλου Καρρέρ, και συγκεκριμένα στον συνδυασμό της δομής βασισμένης στις παραδοσιακές συμβάσεις της ιστορικής Γαλλικής grand opéra καθώς και της ψυχολογικής διερεύνησης εν τω βάθει των δραματικών χαρακτήρων ακολουθώντας τις νέες πιο εσωστρεφείς δραματουργικές τάσεις του λυρικού δράματος, που συνιστούν δύο από τα στοιχεία που επηρέασαν βαθύτατα τους Έλληνες συνθέτες σε επίπεδο μουσικής δραματουργίας.

Δημοσθένης Φιστουρής: «Συγκριτική θεώρηση της οπερικής δημιουργίας του Καρρέρ στο πλαίσιο της Επτανησιακής σχολής»

Εξετάζεται συγκριτικά η οπερική δημιουργία του Καρρέρ σε σχέση με τους συνθέτες της λεγόμενης Επτανησιακής σχολής. Πώς ο Καρρέρ αναδεικνύεται στον κορυφαίο συνθέτη της εποχής του στο χώρο της όπερας στην Ελλάδα, και στη συνέχεια, κατά πόσο ακολουθεί τις νέες μουσικές εξελίξεις που δρομολογούνται στην Ευρώπη, στις οποίες συνθέτες της τελευταίας γενιάς της επτανησιακής σχολής, όπως ενδεικτικά ο Σπύρος Σαμάρας και ο Ναπολέων Λαυμπελέτ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, επίσης στην Ευρώπη.

Αύρα Ξεπαπαδάκου: «‘Remember me? I used to live for music’: Επιχειρώντας στη μουσικοθεατρική αγορά του 19ου αιώνα»

Κατά τα σαράντα έξι χρόνια της ενεργού του δράσης, ο Παύλος Καρρέρ αναπτύχθηκε ως πολυσχιδής καλλιτεχνική προσωπικότητα σε ποικίλα πεδία της πολιτιστικής ζωής. Η σταδιοδρομία του δεν περιορίστηκε στη συνθετική δημιουργία, αλλά επεκτάθηκε στον χώρο της καλλιτεχνικής παραγωγής, καθώς και της εκπαίδευσης. Στην εισήγηση αυτή θα συζητηθεί μία διαφορετική πτυχή της προσωπικότητας και του έργου του Καρρέρ, η επαγγελματική και επιχειρηματική του δραστηριότητα στη μουσικοθεατρική αγορά της εποχής του και η σχέση του με τους μηχανισμούς λειτουργίας της.

Αθανάσιος Τρικούπης: «Περί ζακυνθινών αντιζηλιών»

Ποιες ήταν άραγε οι απόψεις των Επτανησίων συνθετών εκείνης της εποχής για τον Καρρέρ και το έργο του; Μία πτυχή του θέματος προκύπτει από τη σωζόμενη αλληλογραφία του Φραγκίσκου Δομενεγίνη με τον Νικόλαο Μάντζαρο. Οι δύο άντρες είχαν αναπτύξει μακροχρόνια φιλία και το γεγονός αυτό επέτρεπε στον μεσήλικα Δομενεγίνη, στα τέλη της δεκαετίας του 1850, να εκφράσει ελεύθερα τις απόψεις του για τον νεότερο συμπατριώτη του. Αφορμή υπήρξαν τα σχόλια αθηναϊκών εφημερίδων μετά από επίσκεψη του Καρρέρ στην ελληνική πρωτεύουσα.

Κώστας Καρδάμης: «Παύλος Καρρέρ, ο (δι)εθνικός»

Η σύντομη παρέμβαση επιχειρεί να τοποθετήσει τον Παύλο Καρρέρ μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο των κοινωνικών και πολιτικών εξελίξεων της εποχής του και πώς αυτές εν δυνάμει επηρέασαν το έργο του και τις δραστηριότητές του. Έμφαση θα δοθεί στις αλλαγές που συντελούνται στον χώρο του Ιονίου Κράτους μετά την εδραίωση του Βασιλείου της Ελλάδος, αλλά και στις εξελίξεις που φέρνει η διατύπωση της Μεγάλης Ιδέας και η εμφάνιση του "σλαβικού κινδύνου". Ο Καρρέρ στο πλαίσιο αυτό βρίσκεται σε έναν συνεχή διάλογο μεταξύ του διεθνικού περιβάλλοντος, στο οποίο γαλουχήθηκε, και στα αιτήματα ενός δραστήριου εθνικού αφηγήματος, το οποίο στα Επτάνησα συχνά εκφράστηκε και με τον έντονο προβληματισμό έναντι του "δυτικού παρελθόντος" τους.

Η Αύρα Ξεπαπαδάκου θα ολοκληρώσει την Στρογγυλή Τράπεζα με καταληκτικά σχόλια και επισημάνσεις.

Εργαστήριο:
«Ενσώματα και αισθητηριακή εθνογραφική γραφή στην εθνομουσικολογία»

Σε αυτό το εργαστήριο θα έχουμε την δυνατότητα να πειραματιστούμε με την ενσώματη, αισθητηριακή και συν-αισθηματική (affective) γραφή μέσα από το πρίσμα μιας αναστοχαστικής, διαλογικής και διυποκειμενικής εθνογραφικής έρευνας πεδίου. Το προτεινόμενο εργαστήριο σχετίζεται με τη εθνογραφία τόσο ως μεθοδολογικό εργαλείο έρευνας όσο και ως μέθοδος γραφής. Αντλώντας από τις νεοαναδυόμενες μορφές εθνογραφίας στην ανθρωπολογία και την εθνομουσικολογία, εστιάζει στη γραφή η οποία νοηματοδοτείται από ενσώματες βιωματικές εμπειρίες συλλογής και ανάλυσης δεδομένων και προτείνει αντίστοιχους τρόπους κατανόησης και αναπαράστασης των μουσικών πολιτισμών που ερευνάμε.

Αρχικά, θα γίνει μια εισαγωγή στους όρους «εθνογραφική έρευνα», «εθνογραφική ακρόαση», «συν-κίνηση», «ενσώματα και αισθητηριακή έρευνα και γραφή» και έπειτα θα συζητηθούν οι ποιότητες μιας ενσώματης και αισθητηριακής γραφής. Στη διάρκεια του εργαστηρίου θα συζητηθούν με τις συμμετέχουσες διάφορα μικρά αποσπάσματα ενσώματης και αισθητηριακής εθνογραφικής γραφής. Έπειτα, οι συμμετέχουσες θα έχουν την δυνατότητα να πειραματιστούν έμπρακτα με την ενσώματη και αισθητηριακή γραφή ακολουθώντας τα «do's and don't's» που θα προταθούν στο εργαστήριο. Στο τέλος του εργαστηρίου θα γίνει ανάγνωση και συζήτηση αυτών των πειραματικών μορφών γραφής που απορρέουν από ενσώματη και αισθητηριακή εμπειρία ενός μουσικού πολιτισμού.

Με το παρόν εργαστήριο φιλοδοξούμε να εμπλουτίσουμε την κατανόηση για την εθνογραφική διαδικασία έρευνας και γραφής ή οποία εστιάζει στην εθνογραφική ακρόαση και τροφοδοτείται από την ενσώματη, αισθητηριακή και συν-αισθηματική εθνογραφία.

[Συντονιστές εργαστηρίου: **Αλεξάνδρα Μπαλάντινα** και **Θοδωρής Κονκουρής**]

Συναυλία των Φωνητικών Συνόλων Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης ΠΑ.ΜΑΚ. (διευθ. Μαρία-Έμμα Μελιγκοπούλου) και του Χορωδιακού Εργαστηρίου του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ. – Διεύθυνση: Εριφύλη Δαμιανού

Φουαγιέ Πανεπιστημίου Μακεδονίας

[το πρόγραμμα θα ανακοινωθεί]

* * *

Κυριακή 10 Νοεμβρίου

Ζητήματα εκτελεστικής/ερμηνευτικής πρακτικής II

Θάνος Πολυμενέας-Λιοντήρης - Χάρης Παζαρούλας: «Ηλεκτροακουστικοί αναστοχασμοί: Επανεξετάζοντας το *MPK* (2006), έργο για κοντραμπάσο και ζωντανή ηλεκτρονική επεξεργασία ήχου, στο πλαίσιο της πρώτης πανελλήνιας παρουσίασής του»

Η παρούσα έρευνα αφορά τη σύνθεση *MPK* (2006) του Θάνου Πολυμενέα-Λιοντήρη, πρώτο καταγεγραμμένο έργο Έλληνα συνθέτη για κοντραμπάσο και ζωντανή ηλεκτρονική επεξεργασία ηχητικού σήματος. Με αφορμή την πρώτη πανελλήνια παρουσίαση του έργου (Αθήνα, 12/05/2023), 17 χρόνια μετά την επίσημη πρεμιέρα στην Ολλανδία, ο κοντραμπασίστας Χάρης Παζαρούλας ήρθε σε επικοινωνία και συνεργάστηκε με το συνθέτη, για την επανεξέταση του μουσικού υλικού και την επιμέλεια του μουσικού κειμένου. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων τέθηκαν ζητήματα όπως η ιστορικότητα του έργου, η διαθέσιμη ελληνική φιλολογία έργων για κοντραμπάσο και ηλεκτρονικά μέσα, και ορίστηκε η μεθοδολογία επανεξέτασης του μουσικού υλικού. Επιπρόσθετα, εκφράστηκαν προβληματισμοί σε σχέση με την κωδικοποιημένη καταγραφή των δύο μέσων στο μουσικό κείμενο και αναζητήθηκαν διαφορετικοί τρόποι σημειογραφικής αποτύπωσης. Τέθηκαν ζητήματα ερμηνείας του οργανικού μέρους, μελετήθηκε η συσχέτιση του με τη ζωντανή ηλεκτρονική επεξεργασία του ηχητικού σήματος και διερευνήθηκε το κατά πόσο η σχέση μεταξύ των δύο μουσικών εκτελεστών παραπέμπει στις αρχές της μουσικής δωματίου. Τέλος, συζητήθηκε η έννοια της περατότητας των νέων τεχνολογιών και της μελλοντικής του ασυμβατότητας με τις εκάστοτε νέες τεχνολογίες, ζήτημα που ανάγεται πλέον σε ιδιαίτερα μείζον για τη βιωσιμότητα, διατηρησιμότητα και διαχρονικότητα της εκτέλεσης και παρουσίασης των συγκεκριμένων έργων.

Νίκος Παπαδημοσθένης: «Ο χειρισμός του πτωτικού σχήματος V⁷-I στους τζαζ αυτοσχεδιασμούς των *Sonny Stitt* και *Paul Desmond*»

Τη δεκαετία του '50 μια ποικιλία από τζαζ ιδιώματα άρχισε να αναδύεται, με σημαντικότερα ίσως αυτά της "hard bop" και "cool jazz". Γεννημένοι το 1924, δύο σημαντικοί καλλιτέχνες των ιδιωμάτων αυτών ήταν ο *Sonny Stitt* και ο *Paul Desmond* αντίστοιχα. Με στόχο να ψηλαφήσουμε ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στους δύο αυτοσχεδιαστές, και κατ' επέκταση ίσως στα δύο αυτά ιδιώματα, αναλύουμε τέσσερα σόλο των δύο αυτών καλλιτεχνών πάνω σε ένα από τα πιο γνωστά "jazz standards", το *All the Things You Are* του *Jerome Kern*. Για καθέναν από τους δύο καλλιτέχνες αναλύεται μία "στούντιο" και μία "live" εκτέλεση. Η ανάλυση των σόλο γίνεται κατά κύριο λόγο με έμφαση στα πτωτικά σχήματα V-I, και πιο συγκεκριμένα στα εργαλεία που χρησιμοποιούν οι αυτοσχεδιαστές για να υλοποιήσουν την εκάστοτε συγχορδία δεσπόζουσας, στην κίνηση της μελωδικής τους γραμμής κατά την αλλαγή της συγχορδίας, καθώς και στην τυχόν ύπαρξη φαινομένων "μελωδικής μετατόπισης". Η ανάλυση σε πρώτη φάση των στούντιο ηχογραφήσεων των δύο καλλιτεχνών φανερώνει όντως σημαντικές διαφορές και στους τρόπους υλοποίησης της V, αλλά και στην κίνηση της μελωδικής γραμμής κατά την αλλαγή της συγχορδίας. Αντίθετα, φαινόμενα "προήγησης" ή "συνέχισης" της μελωδίας δεν φαίνεται να χρησιμοποιούνται συχνά από τους δύο καλλιτέχνες.

Θεοδώρα Ιορδανίδου - Ζήσης Σέγκλιας: «Από την ερμηνεία στην προσυνθετική διαδικασία: αναλυτική και εθνογραφική προσέγγιση του *lonesingness[flusingness]* για μπάσο φλάουτο του Ζήση Σέγκλια»

Στην παρούσα εισήγηση η μουσική πράξη και ερμηνεία συνδυάζονται με σύγχρονες μεθοδολογικές αρχές από τον χώρο της κοινωνικής και της ποιοτικής έρευνας, καθώς και της αναλυτικής εξέτασης δεδομένων της ζωντανής εκτέλεσης (performance). Αντικείμενο μελέτης, ζωντανής παρουσίασης στο κοινό και διαλόγου είναι το έργο *lonesingness[flusingness]* για σόλο μπάσο φλάουτο του Ζήση Σέγκλια, σύγχρονου συνθέτη με σημαντικό έργο, διακρίσεις και συνεργασίες στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Στην αρχή της εισήγησης παρουσιάζεται το επιστημολογικό πλαίσιο της έρευνας αυτής, που αποτελεί τμήμα της μεταδιδακτορικής έρευνας της σολίστ φλάουτου και διδακτόρισσας Ιστορικής Μουσικολογίας, Θεοδώρας Ιορδανίδου,

μέσα από το οποίο επιδιώκεται η γεφύρωση των δύο ιδιοτήτων της, καλλιτεχνικής και επιστημονικής. Στο εν λόγω πλαίσιο περιλαμβάνονται μεθοδολογικά εργαλεία της έρευνας μέσω της τέχνης, της εθνογραφίας και το A/R/Tography. Ακολουθεί η ζωντανή εκτέλεση της τετράλεπτης σύνθεσης *loneliness/flusigness* και, τέλος, διαλογική συνέντευξη ανάμεσα στην σολίστ/ερευνήτρια και τον συνθέτη. Σκοπός της ερευνητικής αυτής διαδικασίας είναι η βαθύτερη κατανόηση του έργου αφενός ως προς την δομή και το περιεχόμενό του, αφετέρου ως προς το συνθετικό ύφος, τις στυλιστικές επιρροές και το μουσικοαισθητικό υπόβαθρο του συνθέτη. Η συζήτηση διανθίζεται με επισημάνσεις για τις διευρυμένες τεχνικές για φλάουτο που συμπεριλαμβάνονται στο έργο. Τα αποτελέσματα και συμπεράσματα αυτής της διάδρασης αναμένεται να φέρουν στο φως να γνώση και πληροφορία για την πολυδιάστατη σύγχρονη συνθετική δημιουργία της Θεσσαλονίκης.

Ζητήματα ελληνικής μουσικής III

Ιωάννης Ανδρόνογλου: «Ο Πρωτομάστορας των Καζαντζάκη/Καλομοίρη. Μουσικός γραμματισμός στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση»

Το 1916 παρουσιάζεται στο Δημοτικό Θέατρο Αθηνών το μουσικό δράμα του Μανώλη Καλομοίρη, *Ο Πρωτομάστορας*, σε λιμπρέτο βασισμένο στην ομώνυμη τραγωδία του Νίκου Καζαντζάκη. Είναι η περίοδος όπου η Ελλάδα έχει επεκταθεί στις «βόρειες αλύτρωτες ελληνικές χώρες» ως αποτέλεσμα των νικηφόρων βαλκανικών πολέμων, ήτοι πραγματώνεται η Μεγάλη Ιδέα. Ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν και θα επιχειρήσουμε να απαντήσουμε αποτελούν τα εξής: ποια η λειτουργία του έργου στη Μεγάλη Ιδέα των αρχών του εικοστού αιώνα όπως και στην αναμόρφωση της έννοιας της ελληνικότητας; Ποια η σημασία του έργου στην υπηρέτηση της ελληνικότητας στη σημερινή παγκόσμια μεταμοντέρνα κοινωνία και πως εντάσσεται στο μάθημα της μουσικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση; Μεθοδολογικά ακολουθούμε την ιστορική και ερμηνευτική ανάλυση και η πρόταση διδασκαλίας αφορά το μουσικό γραμματισμό.

Χρήστος Λενούτσος: «Ο ρόλος της καλλιτεχνικής εποπτείας των μεγάλων ωδείων της Αθήνας κατά την ίδρυση και εξέλιξη του Δημοτικού Ωδείου Λάρισας το διάστημα του Μεσοπολέμου και του Εμφυλίου πολέμου»

Η πρόσφατη καταγραφή των θεσμών μουσικής εκπαίδευσης και ζωής στην Ελλάδα, αποτελεί αντικείμενο ενός μεγάλου αριθμού μουσικολογικών μελετών, σε επίπεδο μεταπτυχιακών εργασιών, διατριβών αλλά και ανεξάρτητων μελετών. Η αποτύπωση της ανάδυσης μουσικών θεσμών στη Λάρισα, δικαιολογημένα απουσιάζει από την ελληνική μουσική χαρτογράφηση, προφανώς εξαιτίας της έλλειψης πρότερης έρευνας και βιβλιογραφίας. Η παρούσα ανακοίνωση συζητά την επίδραση που άσκησαν τα αθηναϊκά μουσικά ιδρύματα στην ίδρυση και εξέλιξη της λειτουργίας του αρχαιότερου και σημαντικότερου μουσικού ιδρύματος της Λάρισας, το Δημοτικό Ωδείο (Δ.Ω.Λ.), και αποτελεί τμήμα μίας ευρύτερης έρευνας στη μουσική ζωή και εκπαίδευση της πόλης. Ενώ το μεγαλύτερο μέρος των ωδείων της περιφέρειας λειτούργησαν ως παραρτήματα των ιδιωτικών αθηναϊκών ιδρυμάτων το διάστημα του Μεσοπολέμου, η περίπτωση της Λάρισας διαφοροποιήθηκε, καθώς με την ίδρυση ενός δημοτικού ιδρύματος τέθηκαν οι βάσεις της μουσικής εκπαίδευσης με την υποστήριξη της τοπικής πολιτικής βούλησης. Με αναφορές σε έγγραφα (αλληλογραφία, αποφάσεις συνελεύσεων, μαθητολόγια, προγράμματα συναυλιών, κ.ά.) και σε δημοσιεύσεις του τοπικού τύπου, η παρούσα ανακοίνωση συζητά τους τρόπους με τους οποίους η ιδιωτική μουσική εκπαίδευση της Αθήνας, συνεργάστηκε με το Δ.Ω.Λ. και διαμόρφωσε τη μουσική παιδεία και ζωή δυτικού τύπου στη Λάρισα από την ίδρυση του το 1930, μέχρι το τέλος του Εμφυλίου πολέμου.

Βασίλειος Γ. Κίτσος - Σπυρίδων Πλούμης: «Ζητήματα διδακτικής προσέγγισης του υποχρεωτικού μαθήματος 'Στοιχειώδης Θεωρία Ευρωπαϊκής Μουσικής και Σολφέζ' στο πλαίσιο του εγκύκλιου προγράμματος σπουδών της Βυζαντινής Εκκλησιαστικής Μουσικής: προβληματική, προβληματισμοί, προτάσεις μεθοδολογίας»

Η ένταξη της σπουδής της Βυζαντινής Μουσικής στο πρόγραμμα του Υπουργείου Πολιτισμού (ΦΕΚ 229/1957) και η κατάρτιση συγκεκριμένου προγράμματος σπουδών για την

λήψη πτυχίου και διπλώματος σε εποπτευόμενους εκπαιδευτικούς οργανισμούς (ωδεία, σχολές, κ.λπ.) έχει ως προαπαιτούμενο την παρακολούθηση βασικού κύκλου σπουδών της Θεωρίας της Ευρωπαϊκής μουσικής και του Solfege. Η υποχρεωτικότητα αυτή, αναδεικνύει την σχέση των δύο μουσικών κόσμων, θέτοντας ως δημιουργική πρόκληση τη δημιουργία και την εφαρμογή του κατάλληλου εκείνου πλαισίου στο οποίο καλείται ο διδάσκων να συνδυάσει τις πληροφορίες, τις σχέσεις και την ιστορική επικοινωνία των δύο πεδίων, χρησιμοποιώντας την κατάλληλη μέθοδο προς όφελος των σπουδαστών. Προς αυτήν την κατεύθυνση, η μουσικολογική έρευνα, τα διάφορα διδακτικά εγχειρίδια και οι συνθήκες που επικρατούν, δημιουργούν την αναγκαιότητα επαναπροσδιορισμού της μεθοδολογίας και των εκπαιδευτικών στόχων των εν λόγω υποχρεωτικών μαθημάτων. Κύριο στόχο της ανακοίνωσης αποτελεί η ανάδειξη της προβληματικής που έχει προκύψει από την εφαρμογή του προγράμματος σπουδών, η ανάπτυξη των προβληματισμών επί της διδακτικής και της μεθοδολογίας του αντικειμένου και η σύνταξη νέων προτάσεων προς μια νέα προσέγγιση της διδασκαλίας του μαθήματος της Θεωρίας και του Solfege της Ευρωπαϊκής Μουσικής σε μια τάξη Βυζαντινής Εκκλησιαστικής Μουσικής.

Ζητήματα ελληνικής μουσικής IV

Κώστας Καρδάμης: «26 Μαΐου 1846: Ένας ‘ικανός και έντιμος’ καθηγητής μουσικής αναλαμβάνει τις οπερατικές τύχες του κερκυραϊκού θεάτρου San Giacomo»

Η προτεινόμενη ανακοίνωση επιχειρεί να αναδείξει μια μάλλον άγνωστη πτυχή της δραστηριότητας του συνθέτη, αρχιμουσικού και πιανίστα Ιωσήφ Λιμπεράλη (1819-1899), εκείνη της πρώτης επιχειρηματικής ενασχόλησης του με τον μουσικοθεατρικό χώρο. Μέσα από πρωτογενές και αδημοσίευτο αρχειακό υλικό η παρουσίαση ακολουθεί τα βήματα του εικοσιεπτάχρονου Λιμπεράλη από τον Μάιο του 1846, όταν (ων παράλληλα αρχιμουσικός της μπάντας της Φιλαρμονικής Εταιρείας Κερκύρας) ανέλαβε την ευθύνη οργάνωσης της κερκυραϊκής οπερατικής περιόδου 1846-47 ως «agente» του Δήμου Κέρκυρας, μέχρι και την επιτυχή ολοκλήρωσή της τον Μάρτιο του 1847. Η ανακοίνωση αφενός προσφέρει μια σειρά άγνωστων πληροφοριών για την προσωπικότητα και τη δράση του νεαρού Λιμπεράλη (ο οποίος θα αναλάμβανε για ακόμη δύο περιόδους τις μουσικοθεατρικές τύχες της Κέρκυρας και αργότερα εκείνες τις Ζακύνθου) και αφετέρου αποκαλύπτει μια γλαφυρή και «εκ των έσω» εικόνα της οργάνωσης, των απαιτήσεων και των επιχειρηματικών προκλήσεων του εμβληματικού κερκυραϊκού θεάτρου.

Αγγελική Σκανδάλη: «Το ελληνικό μελόδραμα στη Βουλγαρία: μελοδραματικές δραστηριότητες εν μέσω πολεμικών γεγονότων (1904). Από το αρχείο Κοκκίνη»

Στο αρχείο Κοκκίνη εντοπίζονται αποκόμματα εφημερίδων τόσο ενωρίς όσο το 1904, αφορώντα την καλλιτεχνική δράση του Ιωάννη Κοκκίνη στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Ανάμεσα στα ελληνόφωνα και ξενόγλωσσα κείμενα εντοπίστηκαν δημοσιεύματα στις εφημερίδες ‘Φιλιππούπολις’ και ‘Ειδήσεις του Αίμου’ από τις αρχές του 1904, σύμφωνα με τα οποία ο καλλιτέχνης είχε εμφανίσεις στις βουλγαρικές πόλεις Φιλιππούπολη, Στενήμαχος και Ανδριανούπολη μετά την ένταξή του στο δυναμικό του μελοδραματικού θιάσου του Δ. Λαυράγκα αλλά πάντως ανεξάρτητα από αυτόν. Με τα ρεσιτάλ αυτά ακούσθηκε για πρώτη φορά στη Βουλγαρία η επτανησιακή όπερα *Μάρκος Μπότσαρης* του Π. Καρρέρ. Είναι ένα δείγμα για την καλλιτεχνική αξιοπιστία του καλλιτέχνη και μελετάται σήμερα υπό το φως της εξέτασης της παρουσίας του ελληνικού μελοδράματος στη χώρα αυτή. Η χρονολόγηση αυτή καλλιτεχνικών γεγονότων έρχεται σε συγχρονία με την έναρξη του Μακεδονικού Αγώνα και των συναφών πολεμικών γεγονότων αποδεικνύοντας ταυτόχρονα το πως η μελοδραματική δραστηριότητα αιψήφησε την πολυετή ψυχρότητα επιδεικνύοντας ένα απaráμιλλο θάρρος.

Πανδώρα Λιασοπούλου - Γιώργος Σακαλλιέρος: «Ζητήματα ύφους, διακαλλιτεχνικότητας και πολιτισμικών σημάνσεων, μέσα από την κριτική επιμέλεια της όπερας *Το απόγεμα της αγάπης* (1935) του Μάριου Βάρβογλη»

Η μονόπρακτη όπερα του Μάριου Βάρβογλη, *Το απόγεμα της αγάπης* (1935), είναι βασισμένη στο ομώνυμο θεατρικό έργο του Θεόδωρου Ν. Συναδινού. Πρόκειται για ένα βεριστικό δράμα που εμπεριέχει στοιχεία ρεαλισμού, ηθογραφίας, αλλά και εκφάνσεις του

ελληνικού δημοτικού τραγουδιού στο ευρύτερο κλίμα του εθνοσχολικού συγκείμενου. Η μεθοδολογία της κριτικής έκδοσης της όπερας περιλαμβάνει την ψηφιοποίηση, μελέτη και καταγραφή του πλήρους υλικού των πρόσφατα ανευρεθέντων χειρογράφων, την συγκριτική μελέτη όλων των πηγών (πλήρη παρτιτούρα ορχήστρας, σπαρτίτι, πάρτες φωνών/οργάνων που διασώζονται), τη λογοτεχνική επεξεργασία του λιμπρέτου από τον ίδιο τον συνθέτη, αλλά και τη μελέτη/τεκμηρίωση βάσει του σχετικού επιστημολογικού πλαισίου. Αν και η παρτιτούρα της κριτικής έκδοσης προκύπτει ως ένα συναθροιστικό αποτέλεσμα της παραπάνω επιστημονικής διαδικασίας, η συνολική έρευνα, επιχειρεί, πέρα από το καθαυτό μουσικό κείμενο, να αναδείξει ευρύτερες σημάσεις σχετικά με το ύφος, την ιδεολογία και την (πολυτροπική καλλιτεχνικά) ταυτότητα του συνθέτη, ως γνωρίσματα τα οποία διαμορφώνονται μεταξύ Παρισίου και Αθήνας και διοχετεύονται στο κοινωνιο-πολιτισμικό πλαίσιο σύνθεσης του έργου κατά τη β' φάση του ελληνικού Μεσοπόλεμου.

Εθνομουσικολογική έρευνα και εθνογραφία I

Ισμήνη-Χρυσούλα Μυλωνά: «Αστικό πανηγύρι: Μικρογραφίες του Θρακιώτικου και Μακεδονίτικου γλεντιού στον πολυχώρο WE της Θεσσαλονίκης»

Το παραπάνω θέμα πρόκειται για εθνομουσικολογική έρευνα που ασχολείται με το πανηγύρι στο αστικό περιβάλλον και συγκεκριμένα το «Αστικό πανηγύρι» που διοργανώνεται από το «Χορόδεντρο». Σκοπός, είναι η παρουσίαση του Αστικού πανηγυριού που προήλθε από τις τεχνικές επιτόπιας έρευνας. Αναλυτικότερα, μία από τις τεχνικές είναι η παρατήρηση στο πεδίο και στην προκειμένη περίπτωση, του Θρακιώτικου και Μακεδονίτικου γλεντιού στο WE. Το WE είναι ένα μέρος πολύ διαφορετικό από τον υπαίθριο χώρο που γίνεται το γλέντι ή τα κέντρα δεξιώσεων που γίνονται οι «χοροί». Είναι ένα event με ένα διαφορετικό κοινό από αυτό στα τοπικά γλέντια, αλλά με την ίδια μουσική και τους ίδιους μουσικούς. Έπειτα από την παρατήρηση ήρθαν οι συνεντεύξεις όπου με βοήθησαν να λύσω κάποιες απορίες, να μάθω αυτές τις δύο παραδόσεις και να δω πώς σκέφτονται οι συμμετέχοντες και διοργανωτές αυτού του event. Η επεξεργασία και οργάνωση του εθνογραφικού υλικού ήταν μόνο η αρχή καθώς με βοήθησαν να απομονώσω τα καίρια σημεία του αρχείου. Οι συνεντεύξεις ήτανε το βασικότερο μέρος της έρευνας για να δώσω απαντήσεις και να συγκρίνω τα λεγόμενα των συνεντευξιαζόμενων Σε αυτό το event κάποια πράγματα αλλάζουν και κάποια μένουν ίδια. Μήπως, τελικά, όλα είναι ίδια και απλά εμείς εξελισσόμαστε;

Βίκτωρ Μαστέλα (Wiktor Mastela) – Αρετή Ανδρεοπούλου: «Προσεγγίζοντας το αστικό ηχοτοπίο της πρωτεύουσας. Αστικό ηχητικό περιβάλλον και ηχοπερίπατος»

Η Αθήνα, ούσα πρωτεύουσα έχει ένα πλήρες διαμορφωμένο αστικό ηχοτοπίο. Το ηχοτοπίο αυτό όμως έχει την 'προσωπικότητα' του. Τις ημέρες των Εθνικών εορτών ή τις μέρες που η πόλη εγκαταλείπεται από τους κατοίκους της (π.χ. την βδομάδα του Πάσχα), το ηχητικό περιβάλλον αλλάζει και μάλιστα η αλλαγή αυτή φαίνεται να προσδίδει στην αστική 'ατμόσφαιρα' ένα ενδιαφέρον ηχόχρωμα, εκείνο μιας ερημικής πόλης, που δεν συνάδει με τα καθημερινά πρότυπα. Η διαφοροποίηση του ηχοτοπίου αυτής της πόλης αποδεικνύει πόσο πιο ενδιαφέρον και πολυδιάστατο μπορεί να γίνει ένα ηχητικό περιβάλλον όταν απουσιάζει ένας σημαντικός παράγοντας θορύβου όπως τα αυτοκίνητα, επιτρέποντας σε άλλους ήχους, όπως τα κελαηδήματα των πουλιών να γίνουν πιο ακουστοί και να κυριαρχήσουν στο ακουστικό τοπίο. Ένα ερώτημα που προκύπτει αφορά τα οφέλη που θα μπορούσε να αντλήσει ο πολίτης από μία άδεια πόλη και ποιό είναι το ενδιαφέρον που παρουσιάζεται από αυτή την κατάσταση. Για τους σκοπούς της έρευνας, πραγματοποιούνται τέσσερις ηχοπερίπατοι (με κάποιες επιπλέον απόπειρες μικρότερης κλίμακας) μέσω των οποίων καθίστανται εφικτές η ακρόαση και η παρατήρηση του ηχητικού περιβάλλοντος και πραγματοποιείται εκτεταμένος σχολιασμός της τρέχουσας κατάστασης της πόλης, σε σύγκριση και με προηγούμενες εμπειρίες ακρόασης κατά τις ημέρες της 17ης Νοεμβρίου, της 25ης Μαρτίου ή της ημέρας του Μαραθωνίου. Τυχόν παραλλαγές του υπάρχοντος ηχοτοπίου οι οποίες παρατηρούνται βρίσκονται στο επίκεντρο του σχολιασμού.

Αλεξάνδρα Μπαλάντινα – Παντελεήμων Ζαφείρης: «Ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας στην εθνομουσικολογική έρευνα πεδίου: θέματα συναίνεσης και συγκατάθεσης στη διαχείριση προσωπικών δεδομένων»

Σε αυτή τη παρουσίαση θα εμβαθύνουμε στους ηθικούς προβληματισμούς που προκύπτουν κατά την εθνογραφική έρευνα πεδίου στην εθνομουσικολογία. Η παρουσίαση μας εστιάζει σε ζητήματα συναίνεσης και συγκατάθεσης για τη διαχείριση προσωπικών δεδομένων σε όλα τα στάδια της έρευνας. Σκοπός μας είναι να διερευνήσουμε ένα πλαίσιο με καλές πρακτικές ηθικής και δεοντολογίας έρευνας πεδίου κατάλληλο για την ελληνική πραγματικότητα μέσα από το υπόβαθρο της διεθνής θεώρησης και εμπειρίας, με στόχο να υπάρξει μεγαλύτερη θωράκιση της ερευνητικής διαδικασίας και των αποτελεσμάτων της. Για την επίτευξη των στόχων της παρουσίασης, θα συζητηθούν οι τρόποι συναίνεσης και συγκατάθεσης για τη διαχείριση προσωπικών δεδομένων που προτείνονται και ακολουθούνται στα διεθνή κέντρα παραγωγής εθνομουσικολογικής γνώσης μέσα από τη μελέτη και την ανάλυση της σύγχρονης βιβλιογραφίας. Στο πλαίσιο αυτό, θα συζητηθούν ταυτόχρονα και οι δυσκολίες και περιορισμοί που αντιμετωπίζουν οι ερευνητές/-ριες στο εξωτερικό ακολουθώντας μια αυστηρή, και σε μεγάλο βαθμό γραφειοκρατική, δεοντολογία έρευνας που επιβάλλουν οι επιτροπές δεοντολογίας στα πανεπιστήμια και κέντρα έρευνας. Με την παρουσίαση αυτή ελπίζουμε να συμβάλλουμε στην ευρύτερη συζήτηση που γίνεται και στην Ελλάδα στον χώρο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών σχετικά με τον κώδικα δεοντολογικής έρευνας θέλοντας να τονίσουμε πως η αναγκαία παράμετρος μιας καλής εθνογραφικής έρευνας πεδίου διαμορφώνεται μέσα από μια πολιτισμικά ενημερωμένη στάση υπευθυνότητας και ευαισθησίας των ερευνητών/-ριών απέναντι στους συνομιλητές και συνεργάτες πεδίου.

Εθνομουσικολογική έρευνα και εθνογραφία II

Ιωάννης Λίτος – Ειρήνη Παπαδάκη: «Μουσικές στο δημόσιο αστικό χώρο: 'διότι στην Ελλάδα τους θεωρούμε επαίτες και όχι στολίδια που ομορφαίνουν με τις μουσικές τους, τους δρόμους'»

Η επιτέλεση μουσικής στο δημόσιο χώρο αποτελεί κομμάτι της καθημερινής αστικής ζωής των πολιτών παγκοσμίως. Με την πάροδο των αιώνων, η μουσική αυτή πράξη, λόγω της ιδιαίτερης μορφής της, έχει δεχτεί ένα κύμα πολλαπλών αναγνώσεων που άλλοτε χαρακτηρίζεται με θετικό και άλλοτε με αρνητικό πρόσημο. Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η καταγραφή και διερεύνηση της μουσικής που χαρακτηρίζει το δημόσιο αστικό χώρο μέσα από την οπτική των μουσικών που την επιτελούν και των μουσικών πρακτικών που εφαρμόζουν. Ακολουθήθηκε μεθοδολογία ποιοτικής μελέτης όπου, μέσω εθνογραφικής προσέγγισης, οι ερευνητές παρατήρησαν συστηματικά, σε εβδομαδιαία βάση για διάστημα 5 μηνών, μουσικούς να επιτελούν στο υπαίθριο αστικό περιβάλλον της Θεσσαλονίκης, ενώ έπειτα από την ολοκλήρωση κάθε εμφάνισης, πραγματοποίησαν μαζί τους ημι-δομημένες συνεντεύξεις. Μέσα από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψε μια σειρά στοιχείων μουσικολογικού ενδιαφέροντος που κατηγοριοποιήθηκαν σε επιμέρους θεματικές, όπως τα μουσικά όργανα που πρωταγωνίστησαν, το μουσικό είδος και το ρεπερτόριο που επιλέχθηκε, η χρήση ηλεκτρικής ενίσχυσης και προ-ηχογραφημένης συνοδείας, η ύπαρξη και η μορφή στοιχείων μουσικής δημιουργικότητας, μουσικού αυτοσχεδιασμού και performance. Τέλος, υπογραμμίζεται η σχέση των μουσικών με τα μέλη που απαρτίζουν το κοινό των επιτελέσεων ως καθοριστικός παράγοντας στη διερεύνηση των επιμέρους μουσικολογικών στοιχείων.

Αλέξανδρος Μάγκος: «Η συγκρότηση της έννοιας του περιθωρίου στην ελληνική hip hop μουσική με βάση την λαϊκιστική θεωρία του Ernesto Laclau»

Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί μέρος της διδακτορικής διατριβής που εκπονείται στο τμήμα μουσικών σπουδών του Αριστοτελείου πανεπιστημίου. Η εν λόγω διατριβή έχει ως στόχο την διερεύνηση της έννοιας του κοινωνικού περιθωρίου, μέσα από την νοηματική ανάλυση του πολιτικού και κοινωνικού στίχου του hip hop συγκροτήματος Active Member. Γι' αυτό το σκοπό, η έρευνα προσεγγίζει τον λόγο του συγκροτήματος μέσα από το πρίσμα της θεωρίας του λαϊκιστικού λόγου του Ernesto Laclau. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, το κοινωνικοπολιτικό πεδίο εμφανίζεται ως πεδίο ανταγωνισμού μεταξύ ενός περιθωριακού διεκδικητικού λαϊκού

υποκειμένου και ενός κεντρικού κατεστημένου το οποίο ευθύνεται για την κατάσταση της περιθωριακότητας. Η γλωσσική κατασκευή του νοήματος των δύο ανταγωνιστικών κοινωνικών υποκειμένων, ακολουθεί την κονστρουκτιβιστική θεωρία της γλώσσας των Ernesto Laclau και Chantal Mouffe. Συνεπώς, μέσα στο πλαίσιο του λαϊκιστικού λόγου επιχειρείται η ανάδειξη του νοήματος που λαμβάνει το περιθώριο στον λόγο των Active Member, κατά την οποία ο όρος λαμβάνει τον ρόλο του κενού σημαίνοντος. Γύρω από το εν λόγο σημαίνον συγκροτούνται οι ταυτότητες των κοινωνικών ομάδων τα αποδιδόμενα χαρακτηριστικά των οποίων αποτελούν το περιεχόμενο του.

Σταυρούλα Πρίφτη: «Μουσική, χώρος και επιτέλεση: Μια εθνογραφική προσέγγιση μουσικών της τζαζ στο δρόμο, στο προβάδικο και σε ζωντανές παραστάσεις»

Η μουσική συνδέεται άμεσα με τον χώρο στον οποίο επιτελείται, έχοντας την ικανότητα να δημιουργεί νέα πλαίσια, τόσο για τη συγκρότηση, όσο και για τη διατήρηση της αίσθησης της ταυτότητας. Βασισμένη στη σχέση της μουσικής επιτέλεσης και του χώρου, αποπειρώμαι να παρουσιάσω τον τρόπο με τον οποίο η μουσική δημιουργεί νέους χώρους πολιτισμικών ανταλλαγών και προσωπικής δράσης και αντιστρόφως, μέσα από τη σκοπιά μιας τζαζ μπάντας στην Αθήνα. Ακολουθώντας την πορεία των μουσικών μέσα σε διαφορετικούς χώρους, παρουσιάζεται κάθε φορά ένας διαφορετικός σκοπός μουσικής επιτέλεσης, ο τρόπος αλληλεπίδρασής τους με ή χωρίς ακροατήριο αλλά και οι διαφοροποιήσεις της μουσικής επιτέλεσης σε οικείους και μη οικείους για εκείνους, χώρους. Η έρευνα αποτελεί μια πρώτη απόπειρα για τη δημιουργία μιας εθνογραφικής μελέτης για τους μουσικούς τους δρόμου αλλά και τις μπάντες της underground μουσικής σκηνής στη σύγχρονη Ελλάδα.

Βυζαντινή μουσική I

Χρυσοβαλάντης Ιωαννίδης: «Η εξέλιξη και ο καλλωπισμός του μέλους του Αναστασιματαρίου κατά τον ΙΘ' αιώνα»

Η πρώτη έκδοση του αργοσύντομου Αναστασιματαρίου του Πέτρου Λαμπαδαρίου σε εξήγηση Γρηγορίου του Πρωτοψάλτου πραγματοποιήθηκε στο Βουκουρέστι το έτος 1820 από τον Πέτρο Εφέσιο. Σε αντίθεση με το Δοξαστάριο η παράδοση του Αναστασιματαρίου παρουσιάζεται κατά τον ΙΘ' αιώνα διαφοροποιημένη, καθώς παράλληλα με την επιβίωση του παλαιότερου μελωδικού στρώματος του Πέτρου Λαμπαδαρίου επικρατεί σε εκδοτικό επίπεδο μία νεότερη εκδοχή, η οποία εγκαινιάζεται εκδοτικά κατά το έτος 1832 από τον Χουρμούζιο Χαρτοφύλακα. Το θέμα της πατρότητας και της προέλευσης του νέου αυτού καλλωπισμένου μέλους μπορεί να διερευνηθεί με βάση την σημείωση του Θεοδώρου Φωκαέως στο εσώφυλλο της προμετωπίδας του Α' τόμου της έκδοσης «Μουσική Μέλισσα», όπου κατά κάποιο τρόπο «φωτογραφίζει» την έκδοση του Αναστασιματαρίου του Χουρμουζίου. Η νέα αυτή σύνθεση διακρίνεται από έναν πιο επίσημο και πανηγυρικό χαρακτήρα με στοιχεία από την προφορική παράδοση της Μ.Χ.Ε., παράλληλα με το ιδιαίτερο καλλωπιστικό ύφος σύνθεσης του δημιουργού της. Μετέπειτα επιθεωρήθηκε και αναθεωρήθηκε από τον Κων/ντίνο Πρωτοψάλτη και συμπληρώθηκε ως προς τα ελλείποντα της στην έκδοση του Θεοδώρου Φωκαέως του έτους 1839. Η απόλυτη όμως παγίωση της μελωδικής παράδοσης και των περιεχομένων της νέας εκδοχής του Αναστασιματαρίου συντελέστηκε με την έκδοση του Ιωάννου Πρωτοψάλτου του έτους 1846, η οποία έτυχε απανωτών επανεκδόσεων μέχρι και τα μέσα του Κ' αιώνα. Αφετέρου ξεχωρίζουν κατά την διάρκεια του ΙΘ' αιώνα τρεις επώνυμες μελοποιήσεις του Αναστασιματαρίου, οι οποίες αξιοποιούν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό την νέα μελωδική παράδοση, με παράλληλη επιβίωση της αρχικής σύνθεσης του Πέτρου Λαμπαδαρίου και με την ενσωμάτωση μελωδικών μοτίβων από την προφορική παράδοση και υφολογικό στίγμα της Μ.Χ.Ε. Παράλληλα απαντούν και προσωπικά μελοποιητικά στοιχεία, τα οποία σε συνδυασμό με τις προηγούμενες παραμέτρους διαμορφώνουν την ιδιαίτερη συνθετική φυσιογνωμία του Λαμπαδαρίου Αντωνίου, του Πρωτοψάλτου Κων/ντίου και του Πρωτοψάλτου Γ. Ραιδεστηνού.

Αθανάσιος Β. Ξενούδης: «Η μουσική παράδοση της Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολυτρίας κατά την περίοδο 1850-1950»

Στην παρούσα εισήγηση θα ασχοληθούμε με την ψαλτική παράδοση της *Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολυτρίας*, κατά την χρονική περίοδο από το β' ήμισυ του 19ου αιώνα έως το α' ήμισυ του 20ού αιώνα. Θα γίνει αρχικά μια σύντομη ιστορική επισκόπηση της μονής, εν συνεχεία θα παρουσιαστούν στοιχεία που αφορούν την ανάπτυξη της Ψαλτικής Τέχνης των πλησιέστερων περιοχών, της Γαλάτιστας και των Βασιλικών, περιοχές οι οποίες επηρεάστηκαν όχι μόνο από την ιερά μονή αλλά και από τα δυο μεγάλα αστικά κέντρα, την Κωνσταντινούπολη, τη Θεσσαλονίκη αλλά και το Άγιον Όρος. Πριν την επανάσταση του 1821 ιδρύθηκε η Αστική Σχολή της ιεράς μονής παρουσιάζοντας σημαντική πρόοδο στον τομέα της εκπαίδευσης. Αργότερα δημιουργήθηκε η Ιερατική Σχολή της μονής (1907-1945) από τον Μητροπολίτη Ειρηναίο. Επανδρώθηκε από διδασκάλους που στάλθηκαν από τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, μια κίνηση που αναδεικνύει τη φροντίδα του Οικουμενικού Πατριαρχείου για την στήριξη των ελληνικών γραμμάτων στην Οθωμανοκρατούμενη Μακεδονία. Σκοπός της παρούσης εισηγήσεως είναι να αναδειχθεί το έργο της μονής, τόσο μέσα από τον χώρο των γραμμάτων, όσο και μέσα από την εκμάθηση, διάσωση και διάδοση της Ψαλτικής Τέχνης.

Ιωάννης Λιάκος: «Η αγιορείτικη ψαλτική παράδοση από το Β' μισό του 10' έως το Α' μισό του Κ' αιώνα»

Η μελέτη των χειρογράφων του Αγίου Όρους μεταξύ των άλλων σπουδαίων πληροφοριών που μας παρέχει, σκιαγραφεί την Ψαλτική Τέχνη η οποία, κατά καιρούς, κάλυψε τις λατρευτικές ανάγκες των πατέρων του Αγίου Όρους. Στόχος της εισηγήσεώς μας είναι να δούμε τις μουσικές επιλογές την εκατονταετία 1850-1950 στο Άγιο Όρος. Έτσι, θα μπορέσουμε να σκιαγραφήσουμε καλύτερα την μουσική εξέλιξη και πορεία της Ψαλτικής στην Αγιορείτικη χερσόνησο και να αντιληφθούμε τις διάφορες μουσικές επιρροές.

Σάββας Πρασιτίης: «Η κυπριακή ψαλτική τέχνη και παράδοση κατά τον 19ο και 20ό αιώνα. Ιστορική αναδίφηση»

Η έντονη και διαρκής παρουσία της Κύπρου την ανέδειξε, ιδίως στα μεταβυζαντινά χρόνια, ως περιφερειακό ψαλτικό κέντρο, με ιδιαίτερες επιδόσεις στην καλλιτεχνική και μελοποιητική δημιουργία αλλά και με πολύ σημαντικές προσωπικότητες οι οποίες συνέβαλαν στην ακμή της ψαλτικής τέχνης μέσα από τις συνθέσεις τους. Οι ιστορικές διακυμάνσεις του νησιού είχαν σαν αποτέλεσμα να συναντούμε περιόδους ακμής αλλά και περιόδους μααρασμού και παρακμής. Τις πιο πολλές φορές η ιστορική πορεία της ψαλτικής στο νησί επηρεάζεται και από τα τεκταινόμενα στα άλλα ψαλτικά κέντρα όπως η Κωνσταντινούπολη, το Άγιο Όρος, η περιοχή της Σμύρνης και γενικότερα της Ιωνίας, αλλά και από τις εξ Ανατολών περιοχές, όπως τα Ιεροσόλυμα και η Συρία.

Με την εισήγησή μας, η οποία αποτελεί προέκταση των ερευνητικών μας προσπαθειών στα πλαίσια της εκπόνησης της διδακτορικής διατριβής μας, φιλοδοξούμε να παρουσιάσουμε την ιστορική πορεία της ψαλτικής τέχνης και παράδοσης στην Κύπρο, κυρίως από τα μέσα του 19ου αιώνα μέχρι και το β' μισό του 20ού. Μία περίοδος που συμπίπτει με ιστορικές αλλαγές στον κλάδο της ψαλτικής, αλλά και με αντίστοιχες γεωπολιτικές, και όχι μόνο, αλλαγές στην περιοχή της Κύπρου και στις περιοχές από τις οποίες πάντοτε επηρεαζόταν.

Βυζαντινή μουσική II

Άγγελος Σέφκας: «Άγγελος Βουδούρης: 'ὁ ἐπιστήμων μουσικὸς καὶ μύστης'»

Ο Άγγελος Βουδούρης υπήρξε αδιαμφισβήτητα μία από τις πιο ξεχωριστές μουσικές προσωπικότητες που αφορούν στην Ψαλτική Τέχνη στην αυγή του 20ού αιώνα. Το πολυσχιδές του έργο σχετίζεται πέραν της ερμηνείας με τη σύνθεση, την καταγραφή μελών, ιστορικών στοιχείων, τυπικών διατάξεων και απομνημονευμάτων. Η επαφή του παιδιόθεν με την Ψαλτική υπήρξε καταλυτική για την μετέπειτα πορεία του, ακόμα και αν δεν είχε σκοπό να γίνει ψάλτης, όπως υπογράμμιζε ο ίδιος. Ωστόσο, η αγάπη του και η συνεχής ενασχόληση του με αυτή έγιναν

γνωστές στην Πατριαρχική Αυλή και στον, μετέπειτα αχώριστο συνεργάτη του, Πρωτοψάλτη Ιάκωβο Ναυπλιώτη. Βέβαια, η παρουσίαση της βιο-εργογραφίας του δεν αποτελεί, κατά βάση, σκοπό της συγκεκριμένης μελέτης, αλλά αυτός είναι η διερεύνηση και η αποτίμηση της συνθετικής και καταγραφικής του μουσικής ευφυίας που συνδέεται άρρηκτα με το περίφημο «Πατριαρχικό Ύφος», συγκρίνοντάς τον με προγενέστερους και μεταγενέστερους συνθέτες, (π.χ. Πέτρος Λαμπαδάριος, Κωνσταντίνος Πρίγγος) και ορίζοντάς τον ως έναν από τους πιο σημαντικούς «κρίκους» στην «μουσική αλυσίδα» της Νέας Μεθόδου από την Μεταρρύθμιση (1814) μέχρι σήμερα.

Ευαγγελία Σπυράκου: «Προς μία ιστορικά ενημερωμένη επιτέλεση του Ακαθίστου ύμνου»

Η παρούσα συνεισφορά εστιάζει στην επιτέλεση του Ακαθίστου ύμνου και κυρίως των Οίκων του, θέτοντας το ερώτημα: Εάν κάποιος επέλεγε να ψάλλει τον Ακάθιστο ύμνο του Ιωάννη Κλαδά που συνετέθη περί το 1400 με βάση μία από τις εκδοχές εξήγησής του, ποιός θα αναλάμβανε να ψάλλει τους Οίκους; Ο ιερέας, ο Πρωτοψάλτης και ο Λαμπαδάριος, το δεξιό και το αριστερό αναλόγιο εναλλάξ ή όλοι εν χορώ; Ο προβληματισμός και το υλικό που θα διερευνηθεί σχετίζονται με το πεδίο της *Ιστορικά ενημερωμένης επιτέλεσης* (Historically Informed Performance) που μέσα από μουσικό υλικό και σύγχρονες του μαρτυρίες υποβοηθούν τις αποφάσεις επιτέλεσης. Έχοντας ως στόχο μία τεκμηριωμένη πρόταση, θα συνεξεταστούν μουσικά χειρόγραφα, λειτουργικά και κτητορικά τυπικά, ιστορικές διηγήσεις και μουσική εικονογραφία. Θα παρουσιαστούν συστηματικά οι τρόποι και η μετέχοντες στην επιτέλεση του βυζαντινού Ακαθίστου ύμνου, η χρονική περίοδος του μετασχηματισμού και μεταφοράς της ψαλμώδησης από τους μονωδούς του άμβωνα στους ιερείς και τέλος, η ανταπόκριση των μουσικών χειρογράφων και των απεικονίσεων στις επιτελεστικές πρακτικές της εποχής τους.

Π. Θεόδωρος Τσαμπατζίδης – Γεώργιος Α. Πατρώνας: «Δημήτριος Χρυσαφίδης: Ο πρωτοπόρος δάσκαλος και εφευρέτης απτικού καταγραφικού συστήματος Braille βυζαντινής μουσικής»

Ο Δημήτριος Χρυσαφίδης χαρακτηρίζεται ως μια ξεχωριστή μορφή στον χώρο της μουσικής εκπαίδευσης προσώπων με προβλήματα όρασης. Διακρίνεται ως ο πρώτος δάσκαλος βυζαντινής μουσικής στον Οίκο Τυφλών, στην Καλλιθέα, στις αρχές του 20ού αιώνα και εφευρέτης του πρώτου απτικού καταγραφικού συστήματος Braille Βυζαντινής μουσικής. Παρά τις δυσκολίες και την οπτική του αναπηρία, ο Χρυσαφίδης κατάφερε να ξεχωρίσει στον ακαδημαϊκό χώρο ξεπερνώντας εμπόδια και ανοίγοντας το δρόμο της μουσικής εκπαίδευσης στην ψαλτική τέχνη για σπουδαστές με οπτική αναπηρία. Το σύστημα που επινοεί βασίστηκε στη μεταφορά μουσικού κειμένου βυζαντινής μουσικής στο πενταγραμμικό σύστημα. Η πρωτοποριακή του μέθοδος άνοιξε νέους δρόμους στην ειδική αγωγή και μουσική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Η έγκριση του απτικού συστήματος από την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος το 1931 ενισχύει την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητά του. Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζονται αναλυτικά βιογραφικά στοιχεία του Δημητρίου Χρυσαφίδη και φωτογραφικό υλικό από έρευνά μας στα αρχεία της Ιεράς Συνόδου, από το προσωπικό αρχείο της οικογένειας του Χρυσαφίδη, καθώς από τον Σύλλογο Τυφλών Ιεροψαλτών *Η Νέα Παρασημαντική*. Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται στρατηγικές διδακτικής της ψαλτικής σε μαθητές με οπτική αναπηρία, καλές πρακτικές που έχουν εφαρμοστεί και προοπτικές που ανοίγονται στο διδακτικομαθησιακό περιβάλλον της βυζαντινής μουσικής με βάση το σύστημα Χρυσαφίδη.

Δημοσθένης Σπανουδάκης: «Μία διεπιστημονική προσέγγιση της έννοιας της μορφής υπό το πρίσμα των αναλυτικών θεωρήσεων και των κριτικών αναστοχασμών»

Στη μελέτη αρχικά προσεγγίζεται το εννοιολογικό εύρος της λέξης μορφής και αναφέρονται συντόμως μορφολογικές παρατηρήσεις σε μέλη Βυζαντινής μουσικής (Μ. Αλεξάνδρου, 2016). Εν συνεχεία, προσεγγίζεται η έννοια της μορφής υπό το πρίσμα της Νευρολογίας (R. Zattore, 2011 και 2018 – Στ. Μπαλογιάννης, 2002), αλλά και της Κοσμολογίας (Μ. Δανέζης, 2016 – Ντ. Οβερμπάι, 2002). Εν τέλει, η έννοια της μορφής αναδεικνύεται διττώς και ταυτοχρόνως, αφενός ως ένα οντογενετικό αντιληπτικό μέσο συστηματοποίησης της ανθρώπινης γνώσης γενικότερα, αλλά και των αναλυτικών θεωρήσεων και των κριτικών

αναστοχασμών στη μουσική ειδικότερα και αφετέρου ως ένα βασικό εργαλείο μουσικής δημιουργίας και όχι μόνο.

Στρογγυλή Τράπεζα και Θ' Συνάντηση Ακαδημαϊκού Βυζαντινομουσικολογικού Δικτύου - Ερευνητική Ομάδα "Βυζαντινές Μουσικές Σπουδές": Βυζαντινές Μουσικές Σπουδές στο α' τέταρτο του 21ου αιώνα: πεδία, θεματικοί κύκλοι, προβληματισμοί και προοπτικές

Μαρία Αλεξάνδρου, «Θεματικοί κύκλοι και μεθοδολογίες στις Βυζαντινές Μουσικές Σπουδές σήμερα: μια σύντομη επισκόπηση».

Στην παρουσίαση αυτή γίνεται αναφορά στην ραγδαία εξέλιξη των Βυζαντινών Μουσικών Σπουδών από το 2000 μέχρι σήμερα σε διεθνές επίπεδο, με άξονες τα μεγάλα πεδία έρευνας όπως η κωδικολογία, η παλαιογραφία, η μουσική θεωρία και η ανάλυση του βυζαντινού μέλους, η διδακτική της Βυζαντινής Μουσικής, καθώς και πολλαπλούς νέους θεματικούς κύκλους, μαζί με τις διεπιστημονικές και διακαλλιτεχνικές μεθόδους έρευνας που εξελίχθηκαν κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Επίσης γίνεται αναφορά σε νέες δυνατότητες έρευνας και δημοσίευσης ρεπερτορίων της Βυζαντινής Μουσικής στην ψηφιακή εποχή.

Ιωάννης Λιάκος, «Αξιοποίηση παλαιού ρεπερτορίου από την χειρόγραφη παράδοση και όψεις ερμηνείας της Ψαλτικής Τέχνης»

Η παρουσίαση εστιάζει σε θέματα καταλογογράφησης χειρογράφων της Βυζαντινής Μουσικής από συλλογές του Αγίου Όρους και της Κύπρου, καθώς και στο πολυσχιδές εκπαιδευτικό και ερμηνευτικό έργο του Χορού Ψαλτών «Θεσσαλονικείς Υμνωδοί», με χοράρχη τον ομιλούντα.

Γεώργιος Πατρώνας, «Όψεις διδασκαλίας ψαλτικού ρεπερτορίου στην Ανώτατη Εκπαίδευση: Εμπειρίες και προτάσεις»

Παρουσιάζονται καλές πρακτικές και προβληματισμοί γύρω από τη διδασκαλία κλασικού ρεπερτορίου της Ψαλτικής Τέχνης για διάφορα επίπεδα σπουδαστών, από αρχάριους μέχρι και προχωρημένους, με καινούργιες διδακτικές προσεγγίσεις.

Ευαγγελία Σπυράκου, «Ερευνώντας τη συμμετοχή της γυναικείας φωνής στη βυζαντινή μουσική παράδοση, με βάση μουσικές, λειτουργικές και ιστοριογραφικές πηγές»

Η παρουσίαση αυτή προσφέρει μια γενική επισκόπηση της έρευνας των δύο τελευταίων δεκαετιών γύρω από το θέμα της χρήσης γυναικείας φωνής στη λατρευτική ζωή της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, καθώς και κεντρικά συμπεράσματα της έρευνας αυτής.

Κωνσταντίνος Πολίτης, «Ψαλτική Κοινότητα: Αναζητώντας την απολεσθείσα βιωσιμότητα»

Η ψαλτική κοινότητα, μια αρχαία καλλιτεχνική συντεχνία, που δομήθηκε σαφώς προ της εθνικής παλιγγενεσίας, διανύει σήμερα την κρισιμότερη καμπή της ιστορικής της πορείας. Καθώς το νεοσύστατο ελληνικό κράτος επέλεξε να αγνοήσει τις ευθύνες του για τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ρωμοσύνης και τη μουσική του Γένους, έχουμε το παράδοξο, η ψαλτική τέχνη ως επιστήμη να προκόβει, αποκομμένη όμως από την κοινότητα των χρηστών της, την ψαλτική κοινότητα, που παρασύρεται προοδευτικά σε ανυποληψία, θεσμική απομόνωση και εργασιακό μεσαίωνα. Μετά την εγγραφή στο Εθνικό Ευρετήριο Στοιχείων Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (2014) όσο και στον Διεθνή Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Στοιχείων ΑΠΚ της Ανθρωπότητας της UNESCO, το ζήτημα βγαίνει για πρώτη φορά από τον εκκλησιαστικό περίβολο και όλες οι εμπλεκόμενες πλευρές οφείλουν να πράξουν τα δέοντα, ώστε να τεθεί εις γνώσιν της κοινωνίας και να πάρει θέση η πολιτεία. Στην εποχή καταγιγιστικών αλλαγών που επιφέρει η τεχνολογική επανάσταση και η παγκοσμιοποίηση αποτελεί μονόδρομο για την ψαλτική κοινότητα η αυτονόμησή της, καθώς και η διεκδίκηση νέου θεσμικού πλαισίου ανθεκτικότητας και βιωσιμότητας. Ζητήματα εκπαιδευτικά, εργασιακά, πνευματικών δικαιωμάτων, πολιτιστικής διαχείρισης, κοινωνικής συμπερίληψης και

πολλά άλλα καθιστούν επιτακτική τη δημιουργία νέων θεσμικών οργάνων, νέου νομικού πλαισίου και, εντέλει, τη δημιουργία ενός νέου κοινωνικού οικοσυστήματος καινοτομίας.

Δημήτριος Μανούσης, «Οι συνιστώσες συγκρότησης ενός βυζαντινού χορού ψαλτών. Η περίπτωση των Φιλαθωνιτών και τα ανακύπτοντα προβλήματα»

Η παρουσίαση αυτή εξετάζει το φαινόμενο της άνθησης βυζαντινών χορών από το 2000 μέχρι σήμερα στον ελλαδικό χώρο και στο εξωτερικό, μέσα στο ευρύτερο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο και σε συνδυασμό με την εξέλιξη της Βυζαντινής Μουσικολογίας, ειδικά όσον αφορά την ανακάλυψη ξεχασμένου ρεπερτορίου, τις ανανεωμένες λειτουργικές ανάγκες και την έρευνα τοπικών ιεροψαλτικών παραδόσεων. Ως μελέτη περίπτωσης προτείνεται ο Βυζαντινός Χορός Ψαλτών «Φιλαθωνίται», υπό τη διεύθυνση του ομιλούντα.

Δημοσθένης Σπανουδάκης, «Προς μια Νευροεπιστήμη της Βυζαντινής Μουσικής. Προοπτικές και ερευνητικά ανοίγματα το 4^ο τέταρτο του 21ου αιώνα»

Η νευροεπιστήμη της Μουσικής εμφανίζεται περίπου τη δεκαετία του 1980 κυρίως στις Η.Π.Α. (Ο. Sacks, 2007) και εντάσσεται σε ελληνικά επιστημονικά συγγράμματα αμυδρά δύο δεκαετίες αργότερα της νέας χιλιετίας (Αθ. Δρίτσας, 2003 και 2007). Στη Βυζαντινή μουσικολογία παρατηρείται σχετική ερευνητική κινητικότητα από τη δεκαετία 2010-2020 (ενδεικτ. Στ. Μπαλογιάννης, 2014). Στην παρούσα εισήγηση γίνεται μία σύνοψη των ερευνητικών τάσεων και των διαφαινόμενων προοπτικών της νευροεπιστήμης της Βυζαντινής Μουσικής σε συνδυασμό με τις νευρομουσικολογικές έρευνες παγκοσμίως.

Συντονιστές: **Αχιλλέας Χαλδαιάκης & Μαρία Αλεξάνδρου**. Ακολουθεί συζήτηση, με τη συμμετοχή των συντονιστών, του **Κυριάκου Καλαϊτζίδη** και άλλων συναδέλφων, καθώς και του ευρύτερου κοινού.

Εργαστήριο: «Η Οσία Κασσία εξυμνεί την Παναγία»

Στα μελοποιημένα ποιήματα της Οσίας Κασσίας συγκαταλέγονται και δύο στιχηρά για τις μεγαλύτερες γιορτές της Παναγίας: το *Άπεστάλη ἄγγελος Γαβριήλ οὐρανόθεν ἐκ Θεοῦ*, σε ήχο α', για τον Ευαγγελισμό και το *Ὅτε ἐξεδήμησας Θεοτόκε Παρθένε*, σε ήχο δ', για την Κοίμηση της Υπεραγίας Θεοτόκου. Το παρόν εργαστήριο παρουσιάζει τα δύο αυτά στιχηρά, μέσα από διάφορες όψεις παλαιογραφικής μελέτης, πολυπρισματικής ανάλυσης και μέσα από την ψαλμωδία, τόσο από διάφορα χειρόγραφα του Παλαιού Στιχηραρίου του 14ου αιώνα, όπως τον Αμβροσιανό κώδικα A139 (έκδ. Perria & Raasted, Monumenta Musicae Byzantinae XI) και το λεγόμενο Στιχηράριο του Αγίου Ιωάννου του Κουκουζέλη (Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος, αρ. 884), όσο και από την αργή εξήγηση του Χουρμουζίου Χαρτοφύλακα, από τον κώδικα του Μετοχίου του Παναγίου Τάφου, αρ. 709 (α' μισό 19ου αιώνα).

Συμμετέχουν:

- Ομάδα Παλαιογραφίας «Χρυσορρήμων» του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ.
- Βυζαντινή Γυναικεία Χορωδία «Αγία Ανυσία» της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση.

Υπεύθυνη παρουσίασης: **Μαρία Αλεξάνδρου**.

* * *

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Ο **Γιάννης Αγγελάκης** (γεν. 1988) είναι συνθέτης ακουστικής και ηλεκτρονικής μουσικής, με έργα για ορχήστρα, μουσική δωματίου και άλλα μη παραδοσιακά σχήματα που περιλαμβάνουν χορό και θέατρο, ποικίλουν από σύντομες διάρκειες μέχρι ολόκληρες παραστάσεις, απαιτούν εξαιρετική εκτελεστική εξειδίκευση, σκοπύμως αμφισβητούν τη δομή και τα όρια των παραδοσιακών παραστάσεων και στοχεύουν στην ανάδειξη της ρευστότητας μεταξύ των διαφορετικών τεχνών. Σπούδασε σύνθεση στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ (τάξη Χρήστου Σαμαρά, 2006-2011), στο Boston University (τάξη Joshua Fineberg, 2011-2013), και στο New York University (2013-2019) όπου εκπόνησε τη διδακτορική διατριβή του με τίτλο *“Luigi Nono and the Metaphysics of the Avant-Garde,”* ενώ έχει αποσπάσει περισσότερα από 20 βραβεία σε διεθνείς διαγωνισμούς, έχει συνεχή παρουσία σε διεθνή φεστιβάλ και αναθέσεις από σημαντικούς οργανισμούς και έχει υπάρξει υπότροφος του Ιδρύματος Ωνάση, του ΙΚΥ αλλά και πολλών άλλων ελληνικών και διεθνών ιδρυμάτων για το ερευνητικό και καλλιτεχνικό του έργο. Διδάσκει ως εντεταλμένος διδάσκων στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ, εκπονεί τη μεταδιδακτορική του εργασία στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ (επιβλέπων καθηγητής: Ι. Σταϊνχάουερ), διδάσκει στο Ωδείο Αθηνών, είναι βοηθός καλλιτεχνικού επιμελητή στην Εθνική Λυρική Σκηνή, και συνεργάζεται συχνά με σκηνοθέτες και χορογράφους για τη δημιουργία επινοημένων (devised) παραστάσεων.

Η **Χριστιάνα Αδαμοπούλου** σπούδασε μουσική στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου και μουσικοθεραπεία στο Anglia Ruskin University (Master of Arts). Είναι διδάκτωρ μουσικοθεραπείας στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Είναι επίσης διπλωματούχος πιάνου. Από το 2022 ανήκει στο Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό του Τμήματος Μουσικών Σπουδών στο ΕΚΠΑ. Ως μουσικοθεραπεύτρια έχει συνεργαστεί με την Παιδοψυχιατρική Κλινική Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ, το Νοσοκομείο Παιδών «Αγία Σοφία» και από το 2019 συνεργάζεται με το «Λίλιαν Βουδούρη» Ινστιτούτο Θεραπείας δια των Τεχνών. Έχει πραγματοποιήσει εκπαίδευση στην ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία ομάδων. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα αντικειμένων που περιλαμβάνουν τη μουσικοθεραπεία με νέους, τη σχέση ανάμεσα στη μουσικοθεραπεία και τη μουσική εκπαίδευση, την εκπαίδευση ενηλίκων και τη μουσική στην κοινότητα.

Η **Μαρία Αλεξάνδρου** είναι καθηγήτρια του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ., όπου διδάσκει Βυζαντινή Μουσική. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα στρέφονται κυρίως γύρω από θέματα παλαιογραφίας, μουσικολογικής ανάλυσης, διδακτικής και μετα-αισθητικής της Βυζαντινής Μουσικής. Είναι υπεύθυνη των δύο σχημάτων που προαναφέρθηκαν, καθώς και του συνόλου Κλασικής Ανατολικής Μουσικής «Ψαλτήρα», όπου παίζει κανονάκι και τσέλο. Αυτόν τον καιρό είναι πρόεδρος του ΤΜΣ ΑΠΘ, καθώς και της Ερευνητικής Ομάδας “Music of the Christian East and Orient” της IMS. Για το έργο της πήρε διάφορες διακρίσεις.

Η **Χριστίνα Αναγνωστοπούλου** είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ), όπου και διευθύνει το Εργαστήριο Μουσικής, Γνωσιακών Επιστημών και Κοινότητας.

Η **Αρετή Ανδρεοπούλου** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Μουσικής Τεχνολογίας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ). Το 2005 αποφοίτησε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ και στη συνέχεια φοίτησε στο μεταπτυχιακό και διδακτορικό πρόγραμμα Μουσικής Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης (New York University) των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, από όπου αποφοίτησε το 2013. Η διδακτορική της διατριβή πραγματεύεται την ανάπτυξη εργαλείων διασφάλισης της βέλτιστης ακουστικής εμπειρίας σε συνθήκες εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας (virtual and augmented auditory reality). Έχει εργαστεί, επίσης, ως μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο γαλλικό κρατικό ερευνητικό κέντρο CNRS για το χρονικό διάστημα 2014-2016,

διεξάγοντας έρευνα σχετικά με την ανθρώπινη ηχητική αντίληψη σε περιβάλλοντα εικονικής/μεικτής πραγματικότητας. Από το 2018 είναι μέλος ΔΕΠ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ. Οι ερευνητικοί τομείς ενδιαφέροντός της περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τον τρισδιάστατο και χωρικό ήχο (spatial sound), τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση εμβυθιστικών ηχητικών περιβαλλόντων (immersive auditory environments), την εικονική/επαυξημένη πραγματικότητα (AR/VR), την ηχοποίηση δεδομένων (data sonification), την ακουστική μελέτη χώρων κ.ά.

Ο **Ιωάννης Ανδρόνογλου** από τα Γιαννιτσα Πέλλας είναι Διδάκτωρ Μουσικολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και σολίστ κιθάρας. Επίσης, είναι πτυχιούχος του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου (κατεύθυνση κλασσικής κιθάρας) και κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος (Magister Artium-Gitarre) του Πανεπιστημίου Mozarteum-Salzburg. Έχει ηχογραφήσει τους δίσκους *Travelling* (Legend Classics, 2010, επανέκδ. Αεράκης Κρητικό Μουσικό Εργαστήρι και Σείστρον, 2014) και *Ioannis Andronoglou performs Domeniconi, Dyens, Yilmaz* (Αεράκης, 2023). Έχει δημοσιεύσει σε έντυπη μορφή τα έργα του *Mandilatos Impressions* και *Fantasia on a Thracian folksong* (Αεράκης Κρητικό Μουσικό Εργαστήρι και Σείστρον, 2015), το σύγγραμμα *Η ελληνική παραδοσιακή μουσική ως πηγή έμπνευσης στη σύνθεση έργων για κιθάρα* (Αεράκης Κρητικό Μουσικό Εργαστήρι και Σείστρον, 2020) όπως και έχει συμμετάσχει ως συγγραφέας κεφαλαίου στο συλλογικό τόμο *Legacies of Ancient Greece in Contemporary Perspectives* (ΗΠΑ: Vernon Press, 2022). Άρθρα του έχουν δημοσιευτεί σε πρακτικά συνεδρίων και διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Στο ενεργητικό του έχει συναυλίες σε Ελλάδα και εξωτερικό και συμμετοχές ως σολίστ-διδάσκων σε σημαντικά, ανά τον κόσμο, φεστιβάλ κιθάρας (Guitar Foundation of America κ.α.). Ως εισηγητής έχει συμμετάσχει σε πανελλήνια και διεθνή συνέδρια και έχει πραγματοποιήσει ομιλίες/ρεσιτάλ σε σημαντικούς ερευνητικούς φορείς της χώρας (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος» κ.α.). Είναι καθηγητής κιθάρας του Μουσικού Σχολείου Γιαννιτσών. Διατελεί Καλλιτεχνικός Διευθυντής του Αλεξάνδρειου Δημοτικού Ωδείου Γιαννιτσών και Επιστημονικός Συνεργάτης του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας (Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών Φλώρινας), όπου έχει περατώσει, επίσης, μεταδιδακτορική έρευνα. Είναι μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας και της καλλιτεχνικής επιτροπής του Φεστιβάλ Κιθάρας Αθηνών.

Ο **Πάυλος Αντωνιάδης** είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Μουσικής Επικοινωνίας και Τεχνολογίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, συνεργάτης της ομάδας ismm και του ERC REACH στο IRCAM, Παρίσι, και επισκέπτης καθηγητής Καλλιτεχνικής Έρευνας στο Πανεπιστήμιο Lund, Μάλμε. Διεξήγαγε μεταδιδακτορική έρευνα στο EUR-ArTeC, Paris 8 και στο TU Berlin ως υπότροφος Humboldt Stiftung και είναι κάτοχος βραβευμένου διδακτορικού στη μουσικολογία από το Πανεπιστήμιο του Στρασβούργου, μεταπτυχιακού διπλώματος στην εκτέλεση πιάνου από το UCSD με υποτροφία Fulbright και μεταπτυχιακού διπλώματος στις μουσικές σπουδές από το ΕΚΠΑ. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την ενσώματη νόηση και την τεχνητή νοημοσύνη, τις διαδραστικές τεχνολογίες, την πολιτική οικονομία και τη βιοπολιτική της μουσικής, με έμφαση στην τεχνολογικά υποστηριζόμενη μάθηση και την εκτέλεση μουσικών έργων του 20ού και 21ου αιώνα. Σαν πιανίστας έχει ηχογραφήσει για τις εταιρείες Mode, Wergo και Diatribe και η μονογραφία του αναμένεται σύντομα από την Wolke Verlag.

Ο **Γιώργος Αποστολόπουλος** γεννήθηκε στην Αθήνα το 1986, είναι υποψήφιος διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει αποφοιτήσει από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. με “Intergraded Master”. Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου Σπουδών «Μουσικολογία» (αριστούχος) από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών με ειδίκευση στη «μουσική τεχνολογία», καθώς και του μεταπτυχιακού «Μουσική Τεχνολογία και Σύγχρονες Πρακτικές» και ειδίκευση «Jazz μουσική και αυτοσχεδιασμός με νέες τεχνολογίες» (αριστούχος), πτυχιούχος ειδικού αρμονίας (αριστούχος), ειδικού αντίστιξης (αριστούχος) όπως και συνεργάτης του Εργαστηρίου

Μουσικής, Γνωσιακών Επιστημών και Κοινότητας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α (Μ.Σ.Σ.Σ.). Επίσης, είναι επαγγελματίας μουσικός-κιθαρίστας με πολυετή εμπειρία και προϋπηρεσία στη διδασκαλία μέσω ωδείων και ιδιωτικών μαθημάτων. Επίσης, έχει συμμετάσχει σε πληθώρα μουσικών σχημάτων με δισκογραφική παρουσία, καθώς και σε πολλές συναυλίες σε Ελλάδα και εξωτερικό, όπως και σε συνέδρια και ημερίδες μουσικολογικού περιεχομένου.

Ο **Πάνος Βλαγκόπουλος** μετά τις εγκύκλιες σπουδές στην Ευαγγελική Σχολή Ν. Σμύρνης σπούδασε Νομικά και Μουσικολογία. Διετέλεσε Υπεύθυνος Προσκτήσεων στη Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος «Λίλιαν Βουδούρη» από το 1995 έως το 2003. Από το 2003 διδάσκει στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου. Έχει μεταφράσει τις Γλώσσες της τέχνης του Nelson Goodman, το *Φανταστικό μουσείο των μουσικών έργων* της Lydia Goehr κ.ά., και έχει δημοσιεύσει σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά περιοδικά και εκδόσεις. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται σε γενικότερα θέματα ανάλυσης και αισθητικής, και ιδίως σε ζητήματα ιδεολογίας της Νέας Ελληνικής Μουσικής. Είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής του ηλεκτρονικού περιοδικού *Mousikos Logos*. Το τελευταίο του βιβλίο φέρει τον τίτλο «*Βλέπεις, ξένη μου φίλε, ότι δεν λησμονώ τα τραγούδια*»: Από τον *Haxthausen* στον *Vinée* ή *Εκατό χρόνια Δυτικοευρωπαϊκού βλέμματος στην Ελληνική δημοτική μουσική* (Orpheus, 2022) ενώ υπό κυκλοφορία είναι το: *Δίκοπη εναρμόνιση: Η Νεοελληνική μουσική και οι Άλλοι. Στιγμές ενός αγώνα για αναγνώριση* (Το Ροδακίο, 2024).

Ο **Πέτρος Βούβαρης** είναι Αναπληρωτής Καθηγητής στη Μορφολογία και Ανάλυση της Μουσικής στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος από το University of Wisconsin-Madison των ΗΠΑ, μεταπτυχιακού διπλώματος από το University of North Carolina-Greensboro των ΗΠΑ, και πτυχίου από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα αφορούν στην ανάλυση και ερμηνευτική της μουσικής με ιδιαίτερη έμφαση στον πρώιμο μοντερνισμό και ιδιαίτερα στη μουσική του Νίκου Σκαλκώτα. Ανακοινώσεις του έχουν παρουσιαστεί σε συνέδρια στην Ελλάδα, Κύπρο, Ρωσία, Σερβία, Ολλανδία, Βέλγιο, Γαλλία και Η.Π.Α., ενώ άρθρα του έχουν δημοσιευτεί σε Ελληνικά και ξένα περιοδικά (*Πολυφωνία, Musicae Scientiae, International Journal of Educational Innovation, International Journal of Music and Performing Arts, Series Musicologica Balcanica, American Music Teacher*). Το βιβλίο του *Εισαγωγή στη μορφολογική ανάλυση της τονικής μουσικής* εκδόθηκε το 2015 (Αθήνα: HEAL-Link). Είναι συνεπιμελητής του συλλογικού τόμου *Perspectives of Greek Musical Modernism* που αναμένεται να εκδοθεί από τον εκδοτικό οίκο Routledge το φθινόπωρο του 2024. Είναι μέλος του ΔΣ της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρίας και μέλος της συντακτικής επιτροπής του ηλεκτρονικού περιοδικού *Mousikos Logos*.

Η **Σταματία Γεροθανάση** είναι επίκουρη καθηγήτρια (Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Α.Π.Θ. με γνωστικό αντικείμενο *Ιστορία και πράξη της φωνητικής μουσικής*) και λυρική τραγουδίστρια (<https://www.operabase.com/artists/stamatia-geroathanasi-20050/en>) με εμφανίσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Τα ερευνητικά ενδιαφέροντα και οι δημοσιεύσεις της εστιάζουν στον τομέα της φωνητικής μουσικής (όπερα, οπερέτα, μουσικό θέατρο, έντεχνο τραγούδι, Lied) με έμφαση στη Νεοελληνική φωνητική μουσική δημιουργία, στη γνωσιακή ανάλυση του λιμπρέτου και της μουσικής (music cognition) καθώς και στην τεχνική του τραγουδιού και στη φωνητική αγωγή. Εργασίες της έχουν δημοσιευθεί σε συλλογικούς τόμους, περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων. Το 2022 εκδόθηκε μονογραφία με τίτλο *A Multimodal Approach to the Study of Opera in Aribert Reimann's Medea*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing (<https://www.cambridgescholars.com/product/978-1-5275-8110-4>).

Ο **Σάββας Γκριτζέλης** γεννήθηκε στο Δοξάτο Δράμας. Υπηρέτησε στο Μουσικό Σώμα του Στρατού Ξηράς από το 1984 έως το 2013. Είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ, διπλωματούχος πλαγιάουλου και σαξοφώνου και υποψήφιος Διδάκτορας του ΤΜΣ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Κατά την διάρκεια της

στρατιωτικής του σταδιοδρομίας υπηρέτησε στην Νεάπολη Ιταλίας (1990-1992), όπου δραστηριοποιήθηκε ως εκτελεστής σαξοφώνου, ενορχηστρωτής, conductor και unit leader στα παρακάτω μουσικά σύνολα της Cincsoth Band: Honors/Ceremonial Band-Show Band "Alliance", Sax Quartet και VIP Combos. Συμμετείχε σε συναυλίες στην Ιταλία, Γαλλία, Γερμανία, Σκωτία και σε τηλεοπτικές εμφανίσεις στην Ιταλική Τηλεόραση (RAI). Διατέλεσε Αρχιμουσικός της Φιλαρμονικής του Δήμου Αλεξανδρούπολης από το 2017 έως το 2019. Είναι μέλος της ερευνητικής ομάδας του Θανάση Τρικουπή που έχει αναλάβει τη συγγραφή της Ιστορίας της Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής για τη Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού (ΔΙΣ) του Γενικού Επιτελείου Στρατού (ΓΕΣ). Στο πλαίσιο προγράμματος Interreg Ελλάδας-Ιταλίας, πραγματοποίησε τη μεταφορά ανέκδοτων ορχηστρικών έργων Επτανησίων μουσουργών (Νικόλαος Μεταξάς-Τζανής, Αντώνιος Λιβεράλης, Δημήτριος Ανδρώνης και Λαυρέντιος Καμηλιέρης) από τα σωζόμενα χειρόγραφα σε ψηφιακή μορφή για τις ανάγκες της πρώτης παγκόσμιας εκτέλεσης τους από τη Συμφωνική Ορχήστρα του ΤΜΣ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Ο Αλέξανδρος Διονάτος (γεν. 1971) σπούδασε ανώτερα θεωρητικά με τον Παναγιώτη Αδάμ, σύνθεση με τον Ιωσήφ Παπαδάτο και πιάνο με τον Reima Raijas. Είναι πτυχιούχος (πρωτείο) του προγράμματος "Σπουδές στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό" του Ε.Α.Π., και κάτοχος των μεταπτυχιακών τίτλων "Σύνθεση φωνητικής και ενόργανης μουσικής" του Ιόνιου Πανεπιστημίου και "Ιστορική και συστηματική μουσικολογία" του Ε.Κ.Π.Α. Είναι υποψήφιος διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α., με θέμα διατριβής "Η φύγκα στο β' ήμισυ του 18ου αιώνας (1750-1800): Συστηματική και αναλυτική προσέγγιση του οργανικού και φωνητικού ρεπερτορίου, καθώς και των σχετικών θεωρητικών πηγών", υπό την επίβλεψη του καθηγητή Ιωάννη Φούλια. Άρθρα του τον Debussy, για τους φορείς της μουσικής εκπαίδευσης στο ιταλικό μπαρόκ, την φουγκοειδή παράδοση των ισπανικών intencos του 18ου αιώνα έχουν δημοσιευτεί σε περιοδικά (*Πολυφωνία*, *Πολύτονον*) και τόμους πρακτικών συνεδρίων. Υπό δημοσίευση τελεί το άρθρο του για το *Καλά συγκερασμένο πληκτροφόρο* του Bernhard Christian Weber.

Η Πηνελόπη Ελευθεριάδη γεννήθηκε στην Αθήνα τον Μάρτιο του 1990. Έχει ολοκληρώσει τις μουσικές σπουδές της στο Ωδείο Ακρόπολη από το 2015. Είναι κάτοχος πτυχίου στο σύγχρονο τραγούδι (2013) και επιπλέον έχει πτυχίο αντίστιξης (2015). Το 2021 ολοκλήρωσε το προπτυχιακό πρόγραμμα του τμήματος της Κοινωνικής ανθρωπολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου. Είναι τελειόφοιτος του μεταπτυχιακού "Μουσική τεχνολογία και σύγχρονες πρακτικές" με κατεύθυνση στη "Μουσική δημιουργία για νέα μέσα". Έχει παρακολουθήσει περισσότερα από πενήντα σεμινάρια, με θέμα την ανθρωπολογία, την μουσικολογία και την μουσική τεχνολογία τα τελευταία δύο χρόνια. Την περίοδο μεταξύ 2021 και 2022 παρακολούθησε το μοριοδοτούμενο σεμινάριο "Εμφυλές σχέσεις, σεξουαλικότητα και εξουσία στην εκπαίδευση" του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Το 2024 έλαβε πιστοποιητικό επιμόρφωσης σχετικό με την εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων (ΕΚΕΤΑ). Η διπλωματική εργασία που ανέλαβε να εκπονήσει με σκοπό την ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού της, πραγματεύεται θεματικές όπως η μουσική δημιουργία για νέα μέσα, η μουσική για βιντεοπαιχνίδια, η ανθρωπολογία του ήχου, η ψηφιοποίηση της εθνογραφίας, η ακουσματική μουσική, οι σπουδές φύλου και τα videogame studies. Συμμετείχε με εισήγηση της στην «Επιστημονική Διημερίδα Μεταπτυχιακών Φοιτητών και Υποψηφίων Διδακτόρων Τμήμα Μουσικών Σπουδών, ΕΚΠΑ ΠΜΣ: Μουσική Τεχνολογία και Σύγχρονες Πρακτικές» (17-18 Μαΐου 2024).

Ο Δημήτρης Έξαρχος είναι θεωρητικός και μουσικολόγος που ειδικεύεται στη σύγχρονη Δυτική λόγια μουσική. Είναι Επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Έχει δημοσιεύσει σε βιβλία και περιοδικά σχετικά με τη σύνθεση, τη θεωρία και την ανάλυση μουσικής του εικοστού αιώνα. Έχει παραδώσει ομιλίες διεθνώς σχετικά με ζητήματα μουσικής ανάλυσης και φιλοσοφίας. Έχει διοργανώσει συνέδρια (Xenakis International Symposium; Notation in Contemporary Music; Compositional Aesthetics and the Political) συναυλίες, και εκδηλώσεις (Southbank Centre; Goldsmiths, Migrant Sound). Η έρευνά

του αφορά τα ζητήματα της χρονικότητας, της σημειογραφίας, και του υλισμού στις διασταυρώσεις μεταξύ φιλοσοφίας, αισθητικής, ανάλυσης, και σύνθεσης. Η αναλυτική του πρακτική περιλαμβάνει υπολογιστικές και μαθηματικές προσεγγίσεις. Έχει διδάξει στο Goldsmiths, Πανεπιστήμιο του Λονδίνου, και στο Πανεπιστήμιο του Surrey. Υπήρξε ερευνητικός συνεργάτης στο Contemporary Music Research Unit του Goldsmiths και στο Κρατικό Ινστιτούτο Μουσικής Έρευνας, Βερολίνο.

Ο **Παντελεήμων Ζαφείρης** σπούδασε Μουσική Σύνθεση και Μουσικολογία στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου (Κέρκυρα). Για την απόκτηση του πτυχίου του, ολοκλήρωσε με άριστα και εκπόνησε πτυχιακές εργασίες στους τομείς της Μουσικής Παιδαγωγικής, Εθνομουσικολογίας και Βυζαντινής Μουσικολογίας. Συνέχισε τις σπουδές του στην Κωνσταντινούπολη όπου αρίστευσε και απέκτησε το μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στο τομέα της εθνομουσικολογίας στο τμήμα Ανωτάτων Σπουδών στη Μουσική (MIAM) στο Πολυτεχνείο της Κωνσταντινούπολης. Πρόσφατα απέκτησε ένα επιπλέον μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στο τομέα της Λειτουργικής της Ορθόδοξης Θεολογίας μετά από επιτυχή παρακολούθηση του προγράμματος στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο με βαθμό Άριστα. Είναι υποψήφιος διδάκτορας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου στο τομέα της Εθνομουσικολογίας. Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στην έρευνα και μελέτη της θρησκευτικής μουσικής στην Ανατολική Μεσόγειο. Έχει συμμετάσχει με ανακοινώσεις του σε συνέδρια και σε επιστημονικά περιοδικά καθώς και ως εκτελεστής σε συναυλίες στην Ελλάδα, στην Τουρκία, στη Φινλανδία, στην Ιταλία, στην Τσεχία, στη Γαλλία, στην Ελβετία και στην Γερμανία.

Ο **Αθανάσιος Ζέρβας** είναι Διδάκτωρ Σύνθεσης (DMus) του Πανεπιστημίου Northwestern (ΗΠΑ) και κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου (MM) στο σαξόφωνο από το ίδιο Πανεπιστήμιο. Είναι Πτυχιούχος Μουσικής (BA-Music) του Chicago State University με ειδικεύσεις στο σαξόφωνο, στη σύνθεση και στη τζαζ μουσική. Είναι Κοσμήτορας της Σχολής Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών Επιστημών και Τεχνών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και Καθηγητής Θεωρητικών και Μουσικής Δημιουργίας στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, και Φιλοξενούμενος Καλλιτέχνης στο Ωδείο Αθηνών.

Ο **Γιώργος Ζερβός** είναι πτυχιούχος Φυσικής του Φυσικομαθηματικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών (1979). Σπούδασε ανώτερα θεωρητικά και πιάνο στο Ελληνικό Ωδείο και στο Ορφείο και σύνθεση με τον Γιάννη Ιωαννίδη. Έχει κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στη Γαλλία (D.E.A. στο Πανεπιστήμιο Paris I - Panthéon-Sorbonne) και είναι διδάκτορας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Έχει γράψει άρθρα για τη μουσική του 20ού αιώνα, έχει δώσει διαλέξεις και έχει συμμετάσχει σε πολλά συνέδρια. Το 2001 εκδόθηκαν από τον εκδοτικό οίκο Κ. Παπαρηγορίου-Χ. Νάκας δύο βιβλία του με τίτλους αντίστοιχα: *Schönberg, Berg Webern: Η κρίση της μουσικής δια μέσου της κρίσης του θέματος και των μορφών* και *Ο Νίκος Σκαλκώτας και η ευρωπαϊκή παράδοση της μουσικής των αρχών του 20ού αιώνα*, ενώ το τελευταίο του βιβλίο με τίτλο *Από την αρχική έμπνευση στην τελική μορφοποίηση*, εκδόθηκε το 2016. Έργα του έχουν παιχτεί στην Ελλάδα και το εξωτερικό (Ιταλία, Βουλγαρία, Κύπρο, Γαλλία, Αυστρία, Ολλανδία και Αμερική) και παραγγελίες για σύνθεση μουσικών έργων τού έχουν δοθεί από το Γ΄ Πρόγραμμα, το Ινστιτούτο Γκαίτε, τον ΟΜΜΑ κ.ά. Οι συνθέσεις του εκδίδονται από τον εκδοτικό οίκο Κ. Παπαρηγορίου - Χ. Νάκας και έργα του έχουν δισκογραφηθεί από τις δισκογραφικές εταιρείες Warner (*Έρως και Ψυχή*, 1999) και Agora (Σπουδή για κουαρτέτο εγχόρδων, 2000). Έχει διδάξει μουσική του 20ού αιώνα στο Τ.Μ.Σ. του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (1995-2019).

Η **Ιωάννα Ζιώγα** είναι Εντεταλμένη Διδάσκουσα στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών στον τομέα της Γνωστικής Νευροεπιστήμης της Δημιουργικότητας. Επίσης, είναι επιστημονική συνεργάτις στο Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας (ΕΠΙΨΥ) στην Αθήνα. Η έρευνά της εστιάζει στη γνωστική νευροεπιστήμη της δημιουργικότητας, τόσο στο πεδίο της μουσικής όσο και της γλώσσας,

εφαρμόζοντας θεωρητικές και πειραματικές προσεγγίσεις. Αυτό περιλαμβάνει τη χρήση ηλεκτρο- και μαγνητο-εγκεφαλογραφήματος και άλλων ηλεκτροφυσιολογικών μεθόδων για τη μελέτη των προκλητών δυναμικών και των εγκεφαλικών ρυθμών κατά τη διάρκεια γνωστικών διεργασιών, όπως η μουσική και γλωσσική αντίληψη, η μάθηση και η δημιουργικότητα, τόσο σε υγιείς όσο και σε ασθενείς πληθυσμούς. Η Ιωάννα είναι αριστούχος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών, ΕΚΠΑ, με κατεύθυνση Μουσική Ακουστική και Τεχνολογία Ήχου. Είναι κάτοχος του μεταπτυχιακού MSc Music, Mind & Brain από το Goldsmiths University of London, UK, με διάκριση. Ολοκλήρωσε το Διδακτορικό της με υποτροφία στο Queen Mary University of London, UK, όπου επίσης έκανε και το μεταδιδακτορικό της στο θέμα του εγκεφαλικού συγχρονισμού δύο ατόμων κατά την οπτική επαφή. Ήταν επίσης μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Donders Institute for Brain, Cognition and Behaviour, Radboud University, Nijmegen, της Ολλανδίας. Έχει δημοσιεύσει περισσότερα από 25 άρθρα σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά.

Ο **Κωστής Ζουλιάτης** (γενν. 1979) είναι μουσικός, κινηματογραφιστής και ερευνητής. Έκανε Μουσικές Σπουδές στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, όπου το 2018 απέκτησε και τον τίτλο του Διδάκτορα. Είναι ιδρυτικό μέλος μουσικών σχημάτων, ενώ εμφανίζεται επίσης ως συνθέτης (μουσική για θέατρο, ταινίες μικρού μήκους, ντοκιμαντέρ) και αυτοσχεδιαστής, με παράλληλη δισκογραφική παρουσία. Δραστηριοποιείται στη μουσική διδασκαλία και έρευνα, πάνω σε θέματα Ιστορίας και Αισθητικής της Μουσικής του 20ού αιώνα, αλλά και στην Ειδική Αγωγή. Ως ερευνητής, έχει εργαστεί για πολλά χρόνια στη μελέτη της ζωής και του έργου του Γιάννη Χρήστου – με κυριότερες στάσεις αυτής της διαδρομής ένα ντοκιμαντέρ μεγάλου μήκους, υπογράφοντας επίσης σκηνοθεσία και παραγωγή (2012), και τη διδακτορική διατριβή του με τίτλο *Η φιλοσοφική και μουσική σκέψη του Γιάννη Χρήστου, όπως αυτή προκύπτει από τα χειρόγραφα του* (2018). Για το ίδιο ζήτημα, έχει πραγματοποιήσει διαλέξεις ως προσκεκλημένος μουσικών φορέων και ακαδημαϊκών ιδρυμάτων σε διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις και φεστιβάλ, εργαστηριακά σεμινάρια, δημοσιεύσεις σχετικά με αρχειακά ευρήματα, ενώ επιμελείται την ψηφιοποίηση και αποκατάσταση του Αρχείου Γιάννη Χρήστου που έχει ξεκινήσει στο Ωδείο Αθηνών. Έχει επίσης υπογράψει ερευνητικά άρθρα και δοκίμια για σύγχρονους συνθέτες και μουσικούς (John Coltrane, Luigi Nono, Alban Berg κ.ά.), καθώς και εκφάνσεις της μουσικής Πρωτοπορίας του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα.

Η **Θεοδώρα Ιορδανίδου** (PhD, MMus, BMus), γεννημένη στην Έδεσσα το 1988, είναι Α' Κορυφαία φλαουτίστα στη Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών και από το 2023 μεταδιδακτορική ερευνήτρια και διδάσκουσα στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ. Αποφοίτησε με Άριστα από το Δημοτικό Ωδείο Έδεσσας, το Conservatoire de Musique του Λουξεμβούργου, το Πανεπιστήμιο Μουσικής της Νυρεμβέργης (τάξεις A. – C. Heinzmann, H. Wiese, D. Koch), από όπου έλαβε Πτυχίο και Master σολιστικής κατεύθυνσης. Είναι, επίσης, πτυχιούχος και κάτοχος Integrated Master του Τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ. Στο ίδιο Τμήμα ολοκλήρωσε την διδακτορική της διατριβή με Άριστα παμψηφεί υπό την επίβλεψη του καθηγητή Γιώργου Σακαλλιέρου. Ως σολίστ φλάουτου, μουσικός ορχήστρας και μέλος συνόλων μουσικής δωματίου εμφανίστηκε σε σημαντικές αίθουσες και φεστιβάλ στην Ελλάδα και το εξωτερικό (Meistersingerhalle, Solitär Mozarteum, MMA, ΚΠΙΣΝ, Ηρώδειο, *Στέγη*, ΜΜΘ, Φεστιβάλ Ραβέννας, Φεστιβάλ Αθηνών) και έχει συμπράξει με τις ΚΟΑ, ΚΟΘ, ΕΛΣ, την Συμφωνική Ορχήστρα της Νυρεμβέργης, την Φιλαρμονική του Bad Reichenhall, το *Ensemble Resonanz*, μεταξύ άλλων. Ηχογράφησε για το Γ' Πρόγραμμα της ΕΡΤ και για παραστάσεις του Εθνικού Θεάτρου. Έχει λάβει Α' και Β' βραβεία σε διαγωνισμούς φλάουτου και κατόπιν διαγωνισμών τις υποτροφίες DAAD, «Αλεξάνδρα Τριάντη», Ιδρύματος Ωνάση και ΙΚΥ. Ακόμη, έχει πραγματοποιήσει ανακοινώσεις σε συνέδρια υπό την αιγίδα της Ελληνικής και της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας, ενώ άρθρα της έχουν δημοσιευθεί σε συλλογικούς τόμους, επιστημονικά περιοδικά και Πρακτικά συνεδρίων.

Ο **Βαλέρι Ισμαγκίλοβ (Valeriy Ismagilov)** αποφοίτησε από τη Σχολή Πιάνου του Κρατικού Ωδείου Τσαϊκόφσκι της Μόσχας αποκτώντας το Δίπλωμα σολίστ, παιδαγωγού και συνοδού πιανίστα για σύνολα μουσικής δωματίου και λυρικού τραγουδιού.

Είναι Διδάκτωρ του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών έχοντας ως θέμα της διδακτορικής διατριβής του *Μουσικοί από τη Ρωσική Επικράτεια στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου*. Είναι συγγραφέας του βιβλίου «Καλλιτέχνες τις Ρωσικής Εμιγκράτσιας στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου. Άγνωστες πτυχές της Ελληνικής μουσικής ιστορίας» (Εκδόσεις Πελασγός, 2016). Έχει ολοκληρώσει μεταδιδακτορική εργασία πάνω στις *Σημειώσεις για την παιδαγωγία του πιάνου του καθηγητή Δ. Μαρή* (1905, Ρωσία-1964, Αθήνα) στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ. Εργάζεται ως επιστημονικός συνεργάτης στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην Άρτα, όπου διδάσκει και παράλληλα εκπονεί μεταδιδακτορική έρευνα με έμφαση στα έργα για πιάνο Ελλήνων συνθετών. Έχει πραγματοποιήσει πολλές εμφανίσεις ως σολίστ, ως μέλος συνόλων μουσικής δωματίου και ως συνοδός λυρικών τραγουδιστών. Από το 2021 είναι μόνιμος εκπαιδευτικός στο Μουσικό Σχολείο Άρτας.

Ο **Χρυσοβαλάντης Ιωαννίδης** (MSc, PhD) γεννήθηκε στην Θεσ/νίκη το 1977 και είναι πτυχιούχος του τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ. Είναι κάτοχος Πτυχίου και Διπλώματος της Βυζαντινής μουσικής, Μεταπτυχιακού και Διδακτορικού διπλώματος με ειδίκευση στην Βυζαντινή Μουσικολογία από το τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας του Α.Π.Θ., καθώς και επιμορφωτικών σεμιναρίων σχετικά με την Παιδαγωγική της Μουσικής και την Εκπαίδευση ευρύτερα. Εργάζεται ως μόνιμος Καθηγητής Βυζαντινής και Ελληνικής Παραδοσιακής Μουσικής στο Μουσικό Σχολείο της Καβάλας. Έχει διδάξει στο Δημοτικό Ωδείο Καβάλας και στο Ωδείο Ανατολικής Μακεδονίας και υπηρετεί ως Πρωτοψάλτης του Μητροπολιτικού Ναού Αγίου Νικολάου Ελευθερουπόλεως. Είναι ιδρυτής και συντονιστής του Βυζαντινού Χορού Ν. Καβάλας «Συνηχούντες» (πρώην Βυζαντινός Χορός Καβάλας), με ευρύ λειτουργικό, πολιτιστικό και δισκογραφικό έργο και μέλος του μουσικού σχήματος «Αίολος». Επίσης έχει ηχογραφήσει αδημοσίευτα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μέλη της Κυριακής της Ορθοδοξίας και της Πεντηκοστής, καθώς και Ακολουθίες Αγίων και ποικίλες ψαλτικές συνθέσεις. Τέλος, έχει πραγματοποιήσει περί τις είκοσι εισηγήσεις σε Επιστημονικά Συνέδρια με αντικείμενο την Ψαλτική Τέχνη και την Παιδαγωγική της Μουσικής και έχει δημοσιεύσει άρθρα και μελέτες μουσικολογικού, λειτουργικού και ψαλτικού περιεχομένου σε επιστημονικά περιοδικά. Επίσης, έχει λάβει μέρος ως Ειδικός Επιστήμονας στο πλαίσιο της Πράξης του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ού αιώνα)-Νέο Πρόγραμμα Σπουδών». Από τον Μάρτιο του έτους 2022 εκπονεί τριετή μεταδιδακτορική έρευνα στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. με υπεύθυνο Καθηγητή τον κ. Εμμανουήλ Γιαννόπουλο με θέμα «Η Πατριαρχική Ψαλτική Τέχνη κατά τον ΙΘ' αιώνα».

Η **Μαγδαληνή Καλοπανά** υπηρετεί στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών ως Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό. Απόφοιτος Μουσικών Σπουδών (ΕΚΠΑ, 1998), Διδάκτωρ Μουσικολογίας (ΕΚΠΑ, 2009) και κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στις «Επιστήμες της Αγωγής» (ΕΑΠ, 2021). Συνεργάζεται με το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Νέα Προγράμματα Σπουδών), το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης και τη Μουσική Βιβλιοθήκη «Λίλιαν Βουδούρη» (ερευνητική υπότροφος 2023). Διατελεί Έφορος του Αρχείου Δραγατάκη, συνεργάτης του ηλεκτρονικού περιοδικού κριτικής μουσικής και θεάτρου *Critics' point*. Είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής της περιοδικής έκδοσης *Πολυφωνία*, κριτής του *International Journal of Research and Innovation in Social Science* και μέλος της Ελληνικής και της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας (IMS). Η μονογραφία της, *Συστηματικός και Βιο-βιβλιογραφικός Κατάλογος Έργων Δημήτρη Δραγατάκη* (Αθήνα: Φ. Νάκας, 2019), απέσπασε το βραβείο «Gina Bachauer-Νικόλαου Δούμπα» στην κατηγορία του μουσικολογικού συγγράμματος (2022).

Ο **Θοδωρής Καραθόδωρος** δραστηριοποιείται ως συνθέτης και μουσικολόγος. Είναι διδάκτωρ μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος «Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης» του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και πτυχιούχος του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου

Μακεδονίας (Θεσσαλονίκη). Σπούδασε σύνθεση με τον Αθανάσιο Ζέρβα και τον Μιχάλη Αδάμη και παρακολούθησε σεμινάρια σύνθεσης με τους: Eric Honour, Gustavo Leone, Ilya Levinson, Stephen Syverud, Θόδωρο Αντωνίου, Ντίνο Κωνσταντινίδη κ.ά. Επίσης, είναι πτυχιούχος αρμονίας και ανωτέρων θεωρητικών, διπλωματούχος βυζαντινής μουσικής και διπλωματούχος πιάνου. Ανακοινώσεις του έχουν παρουσιαστεί σε διεθνή μουσικολογικά συνέδρια, ενώ έργα του έχουν παιχτεί στην Ελλάδα και το εξωτερικό από διακεκριμένους μουσικούς και μουσικά σύνολα, όπως οι Rex Richardson, Iwona Glinka, Leo Saguiguit, η Louisiana Sinfonietta, η Camerata Europa το Κουαρτέτο Σαξοφώνων Αθήνας, κ.ά. Διετέλεσε επιστημονικός συνεργάτης της *Μεγάλης Ορθόδοξης Χριστιανικής Εγκυκλοπαιδείας*, δημοσιεύοντας διάφορα βυζαντινομουσικολογικά λήμματα. Την περίοδο αυτή εκπονεί δύο μεταδιδακτορικές έρευνες (ΤΜΣ/ΕΚΠΑ και ΤΜΕΤ/ΠΑΜΑΚ). Ανήκει στο Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ.

Ο **Κώστας Καρδάμης** είναι μουσικολόγος και υπηρετεί ως Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου με γνωστικό αντικείμενο την Ιστορία της Νεοελληνικής Μουσικής. Οι ερευνητικές δραστηριότητές του αφορούν στη μουσική της Ελλάδας των νεωτέρων χρόνων, καθώς και στην όπερα και το μουσικό θέατρο. Στα ερευνητικά ενδιαφέροντά του συμπεριλαμβάνονται, επίσης, η μουσική για σύνολα πνευστών, η όπερα και η διάδραση μουσικής, κοινωνίας και πολιτικής. Είναι διευθυντής του Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών, μέλος της συντακτικής ομάδας του περιοδικού *Νέος Μουσικός Ελληνομνήμων* και της ελληνικής επιτροπής της RILM. Από το 2003 έχει αναλάβει την επιμέλεια του Αρχείου και του Μουσείου της Φιλαρμονικής Εταιρείας Κερκύρας.

Η **Μαρία Κίτσιου** γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Είναι αριστούχος πτυχιούχος πιάνου και ανώτερων θεωρητικών (Ειδ. Αρμονίας, Αντίστιξης και Φούγκας) και αριστούχος απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών, της Σχολής Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Παν/μίου Θεσ/νίκης. Είναι υποψήφια διδάκτωρ του Τμήματος στο γνωστικό πεδίο της Ιστορικής Μουσικολογίας με κύρια επιβλέπουσα την κ. Εύη Νίκα - Σαμψών. Βασικό ερευνητικό της ενδιαφέρον αποτελεί η όπερα του 19ου αιώνα. Διδάσκει το μάθημα της μουσικής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

Ο **Βασίλειος Γ. Κίτσος** είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ, Διδάκτωρ Σύνθεσης του Πανεπιστημίου του Εδιμβούργου και διπλωματούχος πιανίστας. Δίδαξε στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ (1999-2013) και στο ΤΜΣ του Ιονίου Πανεπιστημίου (2016-2024). Είναι Καλλιτεχνικός Διευθυντής του Ωδείου Φ. Νάκας Θεσσαλονίκης και του Ωδείου Φλώρινας. Έχει διατελέσει Καλλιτεχνικός Διευθυντής του Κέντρου Μεσογειακής Μουσικής Λαμίας (Υπουργείο Πολιτισμού) και συνιδρυτής του ensemble idee fixe. Είναι μέλος του ΔΣ της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών. Έργα του έχουν παρουσιαστεί σε φεστιβάλ στην Ευρώπη και ΗΠΑ και περιλαμβάνονται σε συλλογικούς δίσκους ακτίνας. Ως πιανίστας έχει εμφανιστεί σε συναυλίες μουσικής δωματίου σε Ελλάδα και Γερμανία εστιάζοντας ιδιαιτέρως σε έργα συνθετών του 20ού αιώνα. Άρθρα του έχουν δημοσιευθεί σε πανελλήνια και διεθνή συνέδρια. Ειδικότερα αντικείμενα της έρευνάς του είναι το έργο των J. S. Bach και Alban Berg, η μουσική του 20ού αιώνα, καθώς και ζητήματα μουσικής αντίληψης και ερμηνείας, τα οποία συχνά παρουσιάζει με τη μορφή σεμιναρίων για κάθε όργανο.

Ο **Αργύριος Κόκορης** είναι διδάκτορας Εθνομουσικολογίας από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ. (2024). Η διδακτορική διατριβή του («Άριστα με διάκριση») με υποτροφία του ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ έχει θέμα «Πολιτική και τραγούδι στην Αθήνα του Εθνικού Διχασμού, 1920: Κατανοώντας τη σύγκρουση μέσα από τη μουσική». Το 2019 απέκτησε με Αριστείο το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα «MA in Black Sea and Eastern Mediterranean Studies» στο Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδας, ως υπότροφος του Ιδρύματος Καρέλια. Είναι αριστούχος Πτυχιούχος του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πα.Μακ. (2013), με ειδίκευση στο «Δημοτικό Τραγούδι». Είναι επίσης Πτυχιούχος του Τμήματος Νομικής του Δ.Π.Θ. (2009), λαμβάνοντας Υποτροφία και Βραβείο εισαγωγής από το Ι.Κ.Υ. Διδάχθηκε παραδοσιακό τραγούδι στο Εργαστήρι Παραδοσιακής Μουσικής του Δήμου Αλεξανδρούπολης από το Χρόνη Αηδονίδη. Έχει διδαχθεί Βυζαντινή

Μουσική (Δίπλωμα και Πτυχίο με Άριστα) και Αρμονία (Πτυχίο με Άριστα). Ως τραγουδιστής, ουτιέρης και λαουτιέρης, έχει εμφανιστεί σε αρκετές εκπομπές της Ε.Ρ.Τ., με αποκορύφωμα το «Αλάτι της Γης», ως τραγουδιστής και εκπρόσωπος του σχήματος «Ρωμέικη Κομπανία» (2021). Έχει πλήθος συνεργασιών και εμφανίσεων σε όλη την Ελλάδα και στο εξωτερικό. Το 2008, ως μέλος του μουσικού σχήματος «Κικόνων Ήχος», συνέβαλε στην ερμηνεία, εκτέλεση, ηχογράφιση, ηχοληψία, παραγωγή, και έκδοση του δίσκου *Όξω στο φεγγαράκι...* με ανέκδοτα παραδοσιακά τραγούδια της περιοχής Σουφλί του νομού Έβρου. Υπήρξε μέλος επίσης των μουσικών σχημάτων, «Ιχνηλάτες της Παράδοσης» και «Folkafé». Τέλος, έχει συμμετάσχει σε αρκετές δισκογραφικές παραγωγές τραγουδιστών, μουσικών, συνθετών και συλλογικών εκδόσεων ελληνικής παραδοσιακής μουσικής.

Ο Τάσος Κολυδάς ανήκει στο Εργαστηριακό - Διδακτικό Προσωπικό του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι διδάκτωρ Μουσικολογίας, διπλωματούχος μεταπτυχιακών σπουδών Πληροφορικής και κιθαριστής. Στο συγγραφικό του έργο περιλαμβάνονται κείμενα σχετικά με την Μουσικολογία και την Πληροφορική δημοσιευμένα σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Έχει συμμετάσχει με εισηγήσεις σε συνέδρια και ημερίδες στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα στρέφονται γύρω από την Έντεχνη Ελληνική Μουσική, την Ψηφιακή Διαχείριση Πολιτισμικής Κληρονομιάς και τις Τεχνολογίες Πληροφορίες και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση. Έχει διδάξει μαθήματα Ιστορικής Μουσικολογίας («Ιστορία της νεοελληνικής έντεχνης μουσικής», «Η Κιθάρα στην Ευρώπη στον 20ό αιώνα», «Ιστορία των Ευρωπαϊκών Μουσικών Οργάνων») και Ψηφιακής Μουσικολογίας, («Ψηφιακές μέθοδοι στην Ιστορική Μουσικολογία», «Ψηφιακή παρτιτούρα και ηλεκτρονικές εκδόσεις», «Μουσικολογική έρευνα, ψηφιακά τεκμήρια και Διαδίκτυο») στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και μαθήματα Μουσικής Τεχνολογίας στο Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του ΤΕΙ Ηπείρου. Έχει αναπτύξει διαδικτυακές εφαρμογές στο πλαίσιο ερευνητικών προγραμμάτων και έργων ψηφιοποίησης πολιτιστικών συλλογών για το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, την Εθνική Λυρική Σκηνή, το Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής Ακουστικής, το Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του ΤΕΙ Ηπείρου, τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ.ά. Είναι ιδρυτικό στέλεχος και μέλος της συντακτικής επιτροπής του μουσικολογικού περιοδικού *Πολυφωνία*. Διατέλεσε Ειδικός Γραμματέας του Εθνικού Συμβουλίου Μουσικής - UNESCO και πρόεδρος του Συλλόγου Αποφοίτων του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρίας, του Ελληνικού Παραρτήματος της Διεθνούς Ένωσης Μουσικών Βιβλιοθηκών, του Ελληνικού Συλλόγου Μουσικοκινητικής Αγωγής Carl Orff και της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση.

Ο Θωδωρής Λ. Κονκουρής είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Εθνομουσικολογίας στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Κατέχει πτυχία Φαρμακευτικής, Ιστορίας της Τέχνης και Μουσικής. Σπούδασε Εθνομουσικολογία στο SOAS, Πανεπιστήμιο του Λονδίνου και πήρε το διδακτορικό του από το Queen's University Belfast όπου και δίδαξε ανθρωπολογία και εθνομουσικολογία από το 2011. Στο ΠΑΜΑΚ ήρθε το 2022. Πραγματοποιεί έρευνα πάνω στις αδελφότητες των Mande κυνηγών της Δυτικής Αφρικής και συγκεκριμένα στο Μαλί, τη Γουϊνέα και την Ακτή Ελεφαντοστού από το 2003. Έχει συγγράψει επιστημονικά άρθρα σε ακαδημαϊκά περιοδικά και τόμους όπως, 'Recalling the Past in Song: Memory and Recovery in Mande Hunters' Ceremonies' στο *The Politics of Memory and Recovery in Times of Crisis*, επιμέλεια των Fiona Larkan και Fiona Murphy (Ashgate, 2018), "I am sorry that we made you bleed": Locality and Apprenticeship among the Mande Hunters' στο *The Routledge Companion to the Study of Local Musicking*, επιμέλεια των Reily, Suzel A and Katherine Brucher (Routledge, 2018) και 'A Night at Radio Donko' *Ethnomusicology Forum* (Special Issue — Radio and Ethnomusicology vol.27, no.3, 2018).

Η **Αγγελική Κοντοπούλου** ξεκίνησε μαθήματα μελοδραματικής στον Πολιτιστικό Οργανισμό Δήμο Ηλιούπολης (Π.Α.Ο.Δ.ΗΛ- Γρηγόρης Γρηγορίου). Παρακολούθησε μαθήματα μελοδράματος

και μαθήματα Κινησιολογίας με την ηθοποιό Νεφέλη Οικονόμου στο Ωδείο «Διεθνές Ωδείο Αθηνών». Πήρε δίπλωμά στη Θεωρία, Grade 5 του συστήματος ABRSM, για τις πρακτικές εξετάσεις διπλώματος στο Επίσημο Αγγλικό Σύστημα, ABRSM. Αποφοίτησε με βαθμό Άριστα και Πρώτο Βραβείο στο Δίπλωμα Μονωδίας (Solo Vocals) με τη Σοπράνο Ρωξάνη Παπαδημητρίου και απέκτησε πτυχίο Αρμονίας στο Ωδείο «Διεθνές Ωδείο Αθηνών». Ολοκλήρωσε τις σπουδές της στο Τμήμα Βιολογίας Θετικών Επιστημών του ΕΚΠΑ με λίαν καλώς. Έχει συμμετάσχει ως σολίστ τζαζ, κλασικής και μοντέρνας διασκευής για ορχήστρα, στη Συμφωνική Ορχήστρα «Νικόλας Μάντζαρος» και ως lead γυναικεία φωνή στο Jazz-Funk συγκρότημα "orgaNsmic". Έχει λάβει μέρος στο Masterclass του Δημήτρη Τηλιακού και έχει συμμετάσχει στον κύκλο σεμιναρίων "Colla Voce" με τον Χρήστο Μαρίνο, με θέμα «Ανάλυση, Ρεπερτόριο και Ερμηνεία Λυρικού Τραγουδιού» για τραγουδιστές και πιανίστες, στο Ωδείο «Music Praxis». Παρακολούθησε στούντιο κλασικού τραγουδιού με τον Βαρύτονο Άρη Αργύρη. Ολοκλήρωσε τον κύκλο σπουδών του ΠΜΣ «Μουσική Τεχνολογία και Σύγχρονες Πρακτικές» του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών στην κατεύθυνση "Jazz μουσική και αυτοσχεδιασμός με νέες τεχνολογίες". Έχει εργαστεί ως ερευνήτρια, B.S.R.C. «Αλέξανδρος Φλέμινγκ». Εργάζεται ως καθηγήτρια στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ως δασκάλα κλασικού-μοντέρνου τραγουδιού ως ελεύθερος επαγγελματίας με παιδιά και ενήλικες με ειδικές φωνητικές δυσκολίες, και έχει εστιάσει σε ζητήματα προσωδίας, ανάγνωσης διαφορετικών γλωσσών και ορθοφωνίας.

Ο **Πάυλος Κόρδης** γεννήθηκε το 1993 στην Αθήνα. Εργάζεται ως συνθέτης στο θέατρο και την τηλεόραση ενώ παράλληλα, είναι διευθυντής της γκαλερί Κέντρο Τεχνών Μετς στην Αθήνα, παρουσιάζοντας το έργο εικαστικών καλλιτεχνών από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Το 2021, συνίδρυσε την καλλιτεχνική κολεκτίβα Μαυροπίνακας AMKE. Για αρκετά χρόνια ασχολήθηκε επαγγελματικά με την μουσική προετοιμασία λυρικών τραγουδιστών, ιδιαίτερα σε συνεργασία με το πρόγραμμα νέων καλλιτεχνών Camerata Bardi Vocal Academy (Νέα Υόρκη). Από το 2023, συνεργάζεται με την Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση και το Πάντειο Πανεπιστήμιο, στο πλαίσιο του προγράμματος «Γέφυρα Μουσικής Πάνω από την Συγγρού». Είναι μέλος της ακαδημαϊκής ομάδας ENID (Πανεπιστήμιο του Bergen, Νορβηγία) και της ακαδημαϊκής κοινότητας ISOCM (International Society for Orthodox Music and Musicians) του Πανεπιστημίου της Ανατολικής Φινλανδίας. Τον Απρίλιο του 2024 υποστήριξε επιτυχώς την διδακτορική του διατριβή στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών ΕΚΠΑ, με θέμα την έννοια του ιερού στο έργο του συνθέτη John Tavener (1944-2013). Σπούδασε μουσικολογία στην Αθήνα (ΤΜΣ - ΕΚΠΑ) και διεύθυνση χορωδίας στην Νέα Υόρκη (Bard Conservatory). Παράλληλα, μελέτησε διεύθυνση ορχήστρας και χορωδίας στο Ην. Βασίλειο, Τσεχία, Σουηδία και Αμερική, με τους Kurt Masur, Donald Schleicher, David Hill, John Dickson, Kirk Trevor, Markand Thakar, κ.α. Είναι απόφοιτος του Ωδείου Κόνταλ (Δίπλωμα πιάνου & Δίπλωμα διεύθυνσης χορωδίας).

Ο **Δημήτρης Κοτρωνάκης** είναι κλασικός κιθαριστής και μουσικολόγος από την Αθήνα, γεννημένος το 1973. Απέκτησε δίπλωμα κιθάρας το 1992, από το Διεθνές Ωδείο Αθηνών. Παρακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές κιθάρας στο Ωδείο Αθηνών, αποφοιτώντας το 1996. Παράλληλα σπούδασε μουσικολογία στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, παίρνοντας πτυχίο του Τμήματος Μουσικών Σπουδών το 1996. Ανέλαβε διδακτορική διατριβή στο ίδιο πανεπιστημιακό τμήμα (με επιβλέποντα τον καθηγητή Μάρκο Τσέτσο), και έλαβε διδακτορικό τίτλο το 2014, ενώ το κύριο αντικείμενο της μελέτης του ήταν ο κόσμος της κιθάρας στην Ελλάδα. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στην ελληνική μουσική και στην ιστορία της κλασικής κιθάρας. Έχει κερδίσει πολλά βραβεία σε διαγωνισμούς κιθάρας στην Ελλάδα, την Ισπανία και τη Ρουμανία. Απέσπασε επίσης τη μέγιστη διάκριση στο δωδέκατο διαγωνισμό Web Concert Hall competition (ΗΠΑ - 2011), μεταξύ διαγωνιζόμενων από όλα τα κλασικά όργανα. Έχει ηχογραφήσει εννέα ψηφιακούς δίσκους (CD) με έργα για σόλο κιθάρα, έργα μουσικής δωματίου και κοντσέρτα, κυρίως για τις δισκογραφικές εταιρίες EMI Classics, Soundset Recordings, and Clear Note. Έχει πραγματοποιήσει πολλά ρεσιτάλ κιθάρας στην Ευρώπη, τη Βόρεια Αμερική και την Κίνα· έχει επίσης συνεργαστεί ως σολίστ με ορχήστρες στην Ελλάδα, τη Ρουμανία και την Πορτογαλία. Εργάζεται ως ερευνητής στο

Εργαστήριο Εθνομουσικολογίας και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ο **Σπήλιος Κούνας** είναι διπλωματούχος του Τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Υπολογιστών της Πολυτεχνικής Σχολής Πατρών. Σπούδασε επίσης Μουσικολογία με έμφαση στις λαϊκές μουσικές (ΤΑΠΜ) και είναι διδάκτορας του Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Τόσο η διδακτορική του διατριβή, την οποία εκπόνησε ως υπότροφος του ΙΚΥ, όσο και συνολικά η ερευνητική του δραστηριότητα περιλαμβάνει τη μελέτη των λαϊκών μουσικών παραδόσεων και των μουσικών δικτύων, χρησιμοποιώντας τις μεθόδους της μουσικής ανάλυσης παράλληλα με την αξιοποίηση μεθοδολογικών και εννοιολογικών προσεγγίσεων των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών. Στην επιστημονική του δραστηριότητα συγκαταλέγονται επιστημονικές δημοσιεύσεις, ανακοινώσεις σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια με κριτές και συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα. Έχει διδάξει επί σειρά ετών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής, Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων). Έχει επιπλέον εργαστεί για πολλά χρόνια ως μουσικός. Σήμερα εργάζεται ως εκπαιδευτικός στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και παράλληλα ως μουσικολόγος ερευνητής.

Ο **Φώτης Κουτσοθόδωρος** είναι κιθαριστής και δραστηριοποιείται στο πεδίο της εκτέλεσης, σύνθεσης, έρευνας και διασκευής/μεταγραφής έργων για κιθάρα. Είναι απόφοιτος του Universität Mozarteum Salzburg ενώ από το 2019 είναι υποψήφιος διδάκτορας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου με επιβλέποντα τον Αναπληρωτή Καθηγητή Θεόδωρο Κίτσο. Το θέμα της διατριβής του είναι: «Οι Φαντασίες του Fernando Sor ως σημείο αναφοράς της πρώιμης ρομαντικής μουσικής για κιθάρα: φόρμα, ύφος, θέματα εκτελεστικής πρακτικής και ηχογράφησή τους». Η καλλιτεχνική του σταδιοδρομία περιλαμβάνει σημαντικό αριθμό διεθνών βραβείων και συναυλιών ως κιθαριστής καθώς και ένα διεθνές βραβείο σύνθεσης για το έργο του *Rust Perpetuo*. Έχει ηχογραφήσει CD's με έργα των V. Asencio, M. Llobet, R. Gerard, E. Pujol, A. Jose, τις Σονάτες για κιθάρα των J. Turina, J. Rodrigo, M. Castelnuovo-Tedesco, M.M. Ponce, τα έργα για βιολί και κιθάρα του N. Paganini (συμπεριλαμβανομένου του τρίο για βιολί, τσέλο και κιθάρα) τις 6 Rossinianas του M. Giuliani, τα 36 Caprices του L. Legnani, μεταγραφές έργων συνθετών του ύστερου Baroque όπως G.F. Telemann, J. Duphly, G. Brescianello σε όργανο αντίγραφο των αρχών του 19ου αιώνα, ενώ έχει μεταγράψει τα *44 Παιδικά Κομμάτια* του Γιάννη Κωνσταντινίδη για κιθάρα. Έχει πολύχρονη διδακτική εμπειρία σε διάφορα Ωδεία και τριτοβάθμια Ιδρύματα και είναι συχνά προσκεκλημένος για σεμινάρια. Είναι Καλλιτεχνικός Διευθυντής του Δημοτικού Ωδείου Καβάλας και του Ωδείου Βορείου Ελλάδος και ιδρυτής του Διεθνούς Φεστιβάλ Κιθάρας Θεσσαλονίκης.

Η **Βασιλική Κουτσομπίνα** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ιστορικής Μουσικολογίας στο Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α. Έχει διδακτορικό τίτλο Μουσικολογίας (Ph.D. in Musicology) από το University of Cincinnati με ειδίκευση στη μουσική της ιταλικής Αναγέννησης και δευτερεύον πεδίο στη Μουσική Θεωρία. Η διατριβή της απέσπασε Βραβείο και Υποτροφία Διακεκριμένης Διατριβής από το Πανεπιστήμιο του Cincinnati. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου (M.Mus.) στη Μουσική Ιστορία και Φιλολογία από το University of Hartford (H.P.A.) και απόφοιτος του Τμήματος Χημείας του Ε.Κ.Π.Α. Έχει διδάξει προπτυχιακά και μεταπτυχιακά μαθήματα στην Ελλάδα και την Αμερική. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τη σύγκλιση μουσικής και ρητορικής κατά την ιταλική Αναγέννηση, θέματα διακειμενικότητας στη μουσική της πρώιμης ευρωπαϊκής περιόδου και τις μουσικές αλληλεπιδράσεις λατινόφωνης Δύσης και ελληνόφωνης Ανατολής κατά τον ύστερο Μεσαίωνα και την Αναγέννηση. Μελέτες της έχουν δημοσιευθεί σε έγκριτα διεθνή επιστημονικά περιοδικά (*Early Music*, *Journal of the Alamire Foundation* κ.ά.), σε πρακτικά συνεδρίων και σε συλλογικούς τόμους, ενώ συστηματικά παρουσιάζει την έρευνά της σε διεθνή μουσικολογικά συνέδρια (AMS, IMS, MedRen, RSA). Είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής του αγγλόγλωσσου επιστημονικού περιοδικού *Μουσικός λόγος*. Πρόσφατα ολοκλήρωσε το δίτομο πανεπιστημιακό σύγγραμμα με

τίτλο *Η μουσική στην Ιταλία από τους μεσαιωνικούς χρόνους έως τον 21ο αιώνα* (Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις «Κάλλιπος»).

Η **Έλενα Κρασάκη** γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη όπου και πήρε τα πρώτα μαθήματα μουσικής. Μελέτησε κλασικό τραγούδι στη Βασιλική Ακαδημία της Χάγης όπου και εξειδικεύτηκε στην παλαιά μουσική αποφοιτώντας με διάκριση. Ολοκλήρωσε τη διδακτορική της διατριβή με θέμα την τέχνη και τεχνική της φωνής στη μουσική της βόρειας Ιταλίας των αρχών του 17ου αιώνα στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ως υπότροφος του ΙΚΥ, ενώ συνεχίζει στο ίδιο τμήμα μεταδιδακτορική έρευνα. Έχει πραγματοποιήσει συναυλίες στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης υπό τη διεύθυνση διακεκριμένων μουσικών όπως οι Christina Pluhar, Charles Toet, Jean Tubery, and Nico van der Meel κ.ά. ενώ έχει συμμετάσχει σε μαγνητοσκόπηση για το γαλλικό τηλεοπτικό κανάλι Arte. Το ρεπερτόριο της εκτείνεται από την εποχή της Αναγέννησης έως τη σύγχρονη δημιουργία (Elliot Sharp, Steve Reich κ.α.) Στην Ελλάδα έχει συνεργαστεί ως σολίστ με το σχήμα παλαιάς μουσικής *Latinitas Nostra*, καθώς και με τα σύνολα σύγχρονης μουσικής *dissonArt Ensemble*, *TeTTTix* και *Ventus Ensemble*.

Η **Ξένια Κωνσταντινίδου** είναι απόφοιτη του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ., διπλωματούχος πιάνου (2006), ανώτερων θεωρητικών (αρμονία 2005, αντίστιξη 2011, φούγκα 2015) και σύνθεσης (2023). Αυτήν την περίοδο εκπονεί την διδακτορική της διατριβή στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. με θέμα «Το μουσικό ύφος του Γεώργιου Πονηρίδη μέσα από τα έργα του για σόλο πιάνο». Ως μουσικολόγος έχει παρουσιάσει εργασίες της σε διάφορα συνέδρια της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας (11^ο Δ.Μ.Σ.: Αθήνα, 2019, 12^ο Δ.Μ.Σ.: διαδικτυακό λόγω Covid, 2020, 14^ο Δ.Μ.Σ.: Άρτα, 2022). Η εργασία της «Η πιανιστική γραφή του Γεώργιου Πονηρίδη (1887-1982) από τα *Δύο Πρελούδια* (1916) έως τον κύκλο *Αττικές Σουίτες* (1937)» δημοσιεύτηκε στα πρακτικά του 14ου Δ.Μ.Σ. (2023). Έχει επιμεληθεί προγράμματα συναυλιών της Συμφωνικής Ορχήστρα Δήμου Θεσσαλονίκης (2018-19) και της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης (2022). Το συνθετικό της έργο βραβεύτηκε σε διάφορους διαγωνισμούς, όπως ο 8ος Διαγωνισμός Σύνθεσης Δημήτρη Δραγατάκη (Β' βραβείο, 2018), ο 1ος Διαγωνισμός Σύνθεσης Θεόδωρου Αντωνίου (Β' βραβείο, 2020) και ο διαγωνισμός σύνθεσης λυρικού τραγουδιού της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών (Β' βραβείο, 2021). Η πιανιστική της μινιατούρα *Σου είπα μανά μ'* επιλέχθηκε από τον Σύλλογο οι Φίλοι της Μουσικής για τον εορτασμό των 70 χρόνων λειτουργίας του (2022). Το κουαρτέτο εγχόρδων της *Νανούρισμα Κάτω Ιταλίας* (2019), που συνέθεσε μετά από πρόσκληση της υπολογιστικής μουσικολογικής ομάδας του Τ.Μ.Σ. του Α.Π.Θ., εκτελέστηκε από το κουαρτέτο εγχόρδων της Εθνικής Ορχήστρας της Βαρκελώνης (2021). Εργάζεται ως αναπληρώτρια εκπαιδευτικός μουσικής αγωγής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Ο **Χρήστος Λενούτσος** γεννήθηκε στη Λάρισα. Σπούδασε πιάνο και ανώτερα θεωρητικά στο Δημοτικό Ωδείο Λάρισας. Συνέχισε τις σπουδές του με τους Doris Wolf-Blumauer και Elza Kolodin στο Πανεπιστήμιο Μουσικής και Εικαστικών Τεχνών του Γκκρατς Αυστρίας στο σολιστικό τμήμα πιάνου, από όπου απέκτησε τους τίτλους σπουδών Bachelor of Arts και Master of Arts. Έχει τιμηθεί με υποτροφίες από το Ίδρυμα Τζίνα Μπαχάουερ, το Ίδρυμα Ωνάση, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Αυστρίας, ενώ κορυφαία στιγμή στην καλλιτεχνική του διαδρομή αποτέλεσε η βράβευση από την Ακαδημία Αθηνών με το βραβείο «Ελένη Μυκονίου». Στις καλλιτεχνικές του δραστηριότητες περιλαμβάνονται πολλά ατομικά ρεσιτάλ και συναυλίες μουσικής δωματίου στην Ελλάδα και Αυστρία, ενώ έχει εμφανιστεί ως σολίστ με ορχήστρες της Ρουμανίας, Σερβίας και Ελλάδας. Είναι μέλος του συνόλου *Piandaemonium* (6 πιάνο-12 πιανίστες). Έχει διδάξει για περισσότερο από δέκα χρόνια πιάνο στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Σήμερα είναι ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Δημοτικού Ωδείου Λάρισας, διατηρώντας παράλληλα τάξη πιάνου. Οι μαθητές του έχουν διακριθεί και βραβευθεί σε πολλούς διαγωνισμούς εντός και εκτός των ελληνικών συνόρων. Είναι ο εμπνευστής του Φεστιβάλ “Μουσικότροπο”, ιδρυτής του Διεθνούς Φεστιβάλ

Σύγχρονης Σύνθεσης “outHEAR New Music Week” και υποψήφιος Διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ.

Ο **Ιωάννης Λιάκος**, γεννημένος στη Σιάτιστα–Κοζάνης, είναι κάτοχος πτυχίου και μεταπτυχιακού διπλώματος της Θεολογίας Σχολής του Α.Π.Θ. Διδακτορική διατριβή στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. 2005. Δίδαξε με Π.Δ. 407/80 στο Α.Π.Θ., στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών 2006-2009 και στην Α.Ε.Α. Βελγίας Ιωαννίνων 2008- 2013. Επίκουρος καθηγητής στην Α.Ε.Α. Βελγίας Ιωαννίνων από το 2010. Το 2021 εκλέχθηκε Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού της Θεολογικής σχολής του ΑΠΘ. Έχει συμμετάσχει σε πολλά διεθνή Συνέδρια στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό. Είναι ιδρυτής και διευθυντής του Χορού Ψαλτών «Θεσσαλονικείς Ύμνωδοί» από το 2007. Έχουν εκδοθεί 5 ψηφιακοί του δίσκοι. Είναι Πρωτοψάλτης του Μητροπολιτικού Ναού Αγ. Γρηγορίου του Παλαμά Θεσσαλονίκης. Βλ. και <https://past.auth.gr/staff/liakos-ioannis/>

Η **Πανδώρα Λιασοπούλου** είναι υποψήφια διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ., με επιβλέποντα τον καθηγητή Γιώργο Σακαλλιέρο και τίτλο θέματος «Κριτική Έκδοση της μονόπρακτης όπερας *Το απόγεμα της αγάπης* (1935) του Μάριου Βάρβογλη». Κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών σπουδών της ολοκλήρωσε με «Άριστα» τον πρώτο κύκλο σπουδών της καθώς και τη διπλωματική της εργασία με τίτλο «Η Sonatine op. 4β για πιάνο (1953) του Χρήστου Σαμαρά: Κριτική έκδοση και μουσική ερμηνεία». Η πρακτική της άσκηση αφορούσε την κριτική επιμέλεια και έκδοση έργων του Παύλου Καρρέρ στο Κέντρο Ελληνικής Μουσικής, ενώ κατά τη φοίτησή της στο ίδιο τμήμα οργάνωσε μέρος του αρχαιακού υλικού του Νίκου Αστρινίδη. Είναι κάτοχος πτυχίων Αρμονίας (Άριστα), Αντίστιξης (Άριστα) και Φούγκας (Άριστα), ενώ έχει παρακολουθήσει πλήθος σεμιναρίων πιάνου (Η. Harada, Δ. Ευνουχίδου, Λ. Βασιλειάδης κ.ά.), μουσικής ερμηνείας και ανάλυσης (Π. Αδάμ, Β. Κίτσος, Χ. Μαρίνος κ.ά.), μουσικοπαιδαγωγικούς κύκλους (Κρουστόφωνο, Υ. Folini, Ε. Δαμιανού κ.ά.), διεύθυνσης χορωδίας (Α. Γεωργακάτος, Α. Πλόκα, Ν. Ευθυμιάδης κ.ά.), κλασικού τραγουδιού (Α. Reinbenspeis, Ε. Τσιρακίδου, Β. Λούστα κ.ά.). Από το 2019 είναι μέλος του γυναικείου φωνητικού συνόλου *Voci Contra Tempo*, σπουδάζει πιάνο στην τάξη του Π. Δημητριάδη ενώ φέτος εργάζεται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, στο Ωδείο Μουσικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης και στο Ωδείο Φλώρινας Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Ο **Ιωάννης Λίτος** είναι υποψήφιος διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Σπούδασε Μουσικολογία (Τμήμα Μουσικών Σπουδών) και Παιδαγωγικά (Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης) στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και κατέχει μεταπτυχιακό δίπλωμα σπουδών στην «Τέχνη και Εκπαίδευση» (Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών) από το ίδιο πανεπιστήμιο. Είναι συν-επιμελητής των συλλογικών τόμων: «Αθλητισμός: Καλλιτεχνικές, εκπαιδευτικές και κοινωνιολογικές προσεγγίσεις» (Εκδόσεις Πεδίο, 2020) και «Ζητήματα διδασκαλίας μουσικών οργάνων: Γεφύρωση θεωρίας και πράξης» (Εκδόσεις Δίσιγμα, 2021). Άρθρα του έχουν δημοσιευτεί σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων. Τα τρέχοντα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την κοινοτική μουσική πράξη με μειονεκτούντες ομάδες παιδιών, κοινωνιολογικές αναγνώσεις της μουσική επιτέλεσης στο δημόσιο χώρο, και τη χρήση της μουσικής, της κίνησης και του χορού σε εκπαιδευτικά και κοινοτικά περιβάλλοντα. Έχει εργαστεί ως εκπαιδευτικός στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ως εκπαιδευτής σε δημόσιες και ιδιωτικές σχολές ανώτερης επαγγελματικής κατάρτισης και ως κοινωνικός παιδαγωγικός και κοινοτικός μουσικός σε φορείς παιδικής προστασίας και φροντίδας. Συμμετέχει ενεργά ως μουσικός (ακορντεόν) με εμφανίσεις σε μουσικοχορευτικές εκδηλώσεις και παραστάσεις.

Ο **Αλέξανδρος Μάγκος** είναι υποψήφιος διδάκτορας εθνομουσικολογίας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ από το 2020, από το οποίο απέκτησε τον ενιαίο αδιάσπαστο τίτλο μεταπτυχιακών σπουδών με άριστα. Είναι κάτοχος διπλώματος ανώτερων θεωρητικών και έχει σπουδάσει jazz κιθάρα και jazz αρμονία στο Σύγχρονο Ωδείο Θεσσαλονίκης, με

καθηγητή τον κ. Κοσμά Στεφανίδη. Είναι επίσης πτυχιούχος ηλεκτρολόγος μηχανικός του τεχνολογικού εκπαιδευτικού ιδρύματος της Καβάλας, από το οποίο αποφοίτησε το 2011. Από το 2018, εργάζεται ως εκπαιδευτικός στον κλάδο της γενικής και ειδικής αγωγής. Έχει εργαστεί ως μουσικοπαιδαγωγός σε ιδιωτικές δομές και σε κατασκηνώσεις ειδικής αγωγής όπως και σε νηπιαγωγεία και παιδικούς σταθμούς. Είναι καθηγητής ηλεκτρικής κιθάρας, θεωρίας και ιστορίας της μουσικής στην ωδειακή εκπαίδευση, ενώ από το 2024 εργάζεται ως αναπληρωτής μουσικός στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Ο **Δημήτριος Μανούσης** είναι υποψήφιος διδάκτωρ στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Δίδαξε Βυζαντινή Μουσική στην Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Βελγίας Ιωαννίνων και στην Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Θεσσαλονίκης. Είναι καθηγητής στο Μουσικό Σχολείο Ιωαννίνων και στο Μουσικό Σχολείο Γιαννιτσών στο μάθημα της Βυζαντινής και Παραδοσιακής Μουσικής, και έχει εκδώσει τέσσερις ψηφιακούς δίσκους. Είναι καλλιτεχνικός Διευθυντής και Χοράρχης του Βυζαντινού Χορού «Οι Φιλαθωνίται» και της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής και Παραδοσιακών Οργάνων της Μητρόπολης Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος «Ο Όσιος Διονύσιος ο εν Ολύμπω».

Η **Εύα Μαντζουράνη** είναι μουσικολόγος, σύμβουλος προσωπικής απόδοσης και εκπαίδευσης, και εκπαιδευτής Νευρογλωσσικού Προγραμματισμού. Σπούδασε πιάνο και ανώτερα θεωρητικά στο Ελληνικό και στο Μακεδονικό Ωδείο, και μουσικολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Οι μεταπτυχιακές της σπουδές συμπεριλαμβάνουν δύο MMus στη Θεωρία και Ανάλυση της Μουσικής και στην Ιστορική Μουσικολογία από το Goldsmiths, University of London, και PhD από το King's College London. Έχει διδάξει στο Canterbury Christ Church University, Royal Welsh College of Music and Drama, City University London, Kingston University–Hong Kong University (Space), Open University και Πανεπιστήμιο του Αιγαίου. Έχει δημοσιεύσει εργασίες για μουσικολογικά θέματα και τη μουσική του Νίκου Σκαλκώτα σε διεθνή περιοδικά και συλλογικούς τόμους. Έχει γράψει το βιβλίο *The Life and Twelve-Note Music of Nikos Skalkottas* (Ashgate 2011/Routledge 2016), έχει επιμεληθεί το βιβλίο *Polish Music Since 1945* (Musica Iagellonica, 2013), και μαζί με τους Κώστα Τσούγκρα και Πέτρο Βούβαρη έχει επιμεληθεί τον συλλογικό τόμο *Perspectives on Greek Musical Modernism* (Routledge, 2024). Είναι επιμελητής της κριτικής έκδοσης του Κοντσέρτου για βιολί του Νίκου Σκαλκώτα, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Universal Edition (Βιέννη).

Ο **Βίκτωρ Μαστέλα (Wiktor Mastela)** είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Αθήνας στη κατεύθυνση Μουσικής Τεχνολογίας. Επίσης είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών του προγράμματος «Μουσική Τεχνολογία και Σύγχρονες Πρακτικές» του ίδιου Τμήματος. Είναι απόφοιτος του Μουσικού Σχολείου Ιλίου και παράλληλα έχει αποφοιτήσει από το Πολωνικό Σχολείο στην Αθήνα. Ως ηχολήπτης έχει πραγματοποιήσει την ηχητική υποστήριξη εκδηλώσεων του Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ) καθώς επίσης και πληθώρα συναυλιών. Εδώ και αρκετά χρόνια είναι εξωτερικός συνεργάτης του Εργαστηρίου Μουσικής και Ακουστικής Τεχνολογίας (*LabMat*), του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου αναλαμβάνει ποικιλόμορφα καλλιτεχνικά και ακαδημαϊκά projects. Πιο συγκεκριμένα, επικεντρώνεται στις ηχογραφήσεις (*indoors* και *field recordings*), στις ηχητικές επεξεργασίες αλλά και στις ολοκληρωμένες μουσικές παραγωγές (*recording - mixing - mastering*), συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας και επεξεργασίας οπτικού υλικού (βίντεο). Παράλληλα, είναι ενεργός μουσικός, ως ηλεκτρικός κιθαρίστας και πιανίστας σε ποικιλόμορφα μουσικά σχήματα και ασχολείται με τη μουσική δημιουργία και σύνθεση σε ποικίλα μουσικά ιδιώματα.

Η **Τζωρτζίνα Μερεντίτη** γεννήθηκε στην Αθήνα. Είναι πτυχιούχος Μουσικολογίας (Integrated Master) του ΕΚΠΑ (κατεύθυνση Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας) και διπλωματούχος Πιάνου, Αρμονίας, Αντίστιξης και Φούγκας, ενώ συνεχίζει τις σπουδές της στη μονωδία και το φλάουτο. Από το 2019 είναι υποψήφια διδάκτωρ στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών με θέμα διατριβής «Παύλος Καρρέρ (1829-1896). Το λυρικό του έργο μέσα από το παράδειγμα τριών οπερών της πρώιμης και μέσης περιόδου:

Isabella d' Aspeno, La Rediviva, Maria Antonietta. Κριτική έκδοση και ιστορικοαναλυτική προσέγγιση», υπό την επίβλεψη του Καθηγητή Ν. Μαλιάρα. Έχει λάβει μέρος στο διαδικτυακό συνέδριο της Hellenic American Opera Company με θέμα «Όπερα και Μουσικό Θέατρο στην Ελλάδα: Δημιουργία, Ιστορία, Κοινωνία» (2021), στο 13^ο Διατμηματικό Μουσικολογικό Συνέδριο (2021), στο ΙΒ' Πανιώνιο Συνέδριο στη Ζάκυνθο (2023) και στο 15^ο Διατμηματικό Μουσικολογικό Συνέδριο (2023). Είναι Υπεύθυνη Οργάνωσης Παραγωγής και πιανίστα στη Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών, καθηγήτρια πιάνου και θεωρητικών στο Εράτειο Ωδείο και μαέστρος χορωδίας στο Μαιάνδριο Ωδείο, ενώ έχει συμμετάσχει ως φλαουτίστα σε ορχήστρες πνευστών και κρουστών, καθώς και σε νεανικές ορχήστρες. Είναι μέλος της Μικτής Χορωδίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ από το 2011, έχοντας λάβει μέρος σε πολυάριθμες συναυλίες και παραστάσεις στην Ελλάδα, την Κύπρο και το εξωτερικό.

Η **Αλεξάνδρα Μπαλάντινα** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εθνομουσικολογίας και διδάσκει στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου. Είναι συγγραφέας του βιβλίου *Εθνογραφική έρευνα στην Εθνομουσικολογία*, ένα βιβλίο οδηγός για μια μουσική εθνογραφική έρευνα (Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα/Κάλλιπος, 2024). Έχει κάνει εθνογραφική έρευνα στο Ιράν, τη Βόρεια Μακεδονία, την Ιρλανδία και την Ελλάδα. Στα επιστημονικά της ενδιαφέροντα συγκαταλέγονται: η εθνογραφία, η κοινωνική και πολιτισμική ανθρωπολογία, η ενσώματη έρευνα, η μουσική επιτέλεση, μουσική και Ισλάμ. Στα μουσικά είδη που έχει ερευνήσει, γράψει και διδάξει συγκαταλέγονται η λόγια μουσική της Μέσης Ανατολής (κυρίως Αραβική, Ιρανική και Τουρκική), Βαλκανική παραδοσιακή και hip-hop, Ελληνική λαϊκή μουσική και Ιρλανδική παραδοσιακή μουσική. Σήμερα είναι ενεργό μέλος της Διαπολιτισμικής Ορχήστρας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, την οποία διευθύνει ο Χάρης Λαμπράκης. Εκτός από Ελληνικά και Αγγλικά, μιλά Ρώσικα, Σερβο-Κροατικά, Σλαβομακεδόνικα και Περσικά.

Η **Πηνελόπη Μπεκιάρη** γεννήθηκε το 1994 στην Αθήνα και σπούδασε κλασικό πιάνο. Σπούδασε στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και συνέχισε σε μεταπτυχιακό επίπεδο να σπουδάζει σύνθεση ηλεκτροακουστικής μουσικής στην Ελλάδα και στην Αγγλία. Έχει συμμετάσχει με κομμάτια της σε διάφορα φεστιβάλ και συνέδρια, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, όπως: Mantis Electroacoustic Festival (Ηνωμένο Βασίλειο), Hellenic Association of Composers of Electroacoustic Music (ESSIM, Ελλάδα), The John Rylands Library (Ηνωμένο Βασίλειο), EASTN-DC (Ηνωμένο Βασίλειο), Ultima Festival (Νορβηγία), Duncan Research Centre (Ελλάδα), MA/IN FESTIVAL στο Goethe Institute Rome, Data Science and Artificial Intelligence (University of Manchester), SMCPorto, Spacial Audio Gathering at De Montfort University (Leicester UK), Stavros Niarchos Foundation Cultural Center, κ.ά. Συνεχίζοντας διδακτορικές σπουδές στον τομέα της βιομουσικής, της αρέσει να εξερευνά μουσικοθεατρικές μορφές, συμπεριλαμβανομένου του αρχαίου ελληνικού δράματος. Μέσω της έρευνάς της, προχωρά σε περαιτέρω προσεγγίσεις της ηλεκτροακουστικής μουσικής διαμέσου της βιοανάδρασης και της παραστασιολογικής της προσέγγισης.

Ο **Τριαντάφυλλος Μποσταντζής** είναι Διδάκτορας του Τμήματος Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών ΑΠΘ και κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στις Θεατρικές Σπουδές με κατεύθυνση στην Παραστασιολογία/Δραματολογία. Έχει παρουσιάσει ανακοινώσεις με αντικείμενο την πρόσληψη του αρχαίου δράματος σε εγχώρια και διεθνή συνέδρια ενώ έχει δημοσιεύσει άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Συμμετέχει ως ερευνητής στο ερευνητικό πρόγραμμα «Έρευνα κοινού παραστάσεων αρχαίου δράματος» με ΕΥ την Ελένη Παπάζογλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Θεάτρου ΑΠΘ. Στο παρελθόν υπήρξε σκηνοθέτης της ομάδας Svoradon Theatre που ίδρυσε ο ίδιος, και η οποία έλαβε μέρος με παραστάσεις της σε εγχώρια και διεθνή φεστιβάλ. Κατέχει Integrated Master από το Τμήμα Κινηματογράφου ΑΠΘ, Πτυχίο Εφαρμοσμένης Πληροφορικής από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Πτυχίο Εμπορίας και Διαφήμισης από το Αλεξάνδρειο ΤΕΙ

Θεσσαλονίκης. Επί του παρόντος, διατελεί προπτυχιακός φοιτητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ.

Η **Ισμήνη-Χρυσούλα Μυλωνά** γεννήθηκε στα Ιωάννινα το 2001. Είναι απόφοιτος του Μουσικού Σχολείου Ιωαννίνων (2013-2019). Το 2019 άρχισε να φοιτά στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας από πού και αποφοίτησε. Τώρα είναι φοιτήτρια στο Μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Η Βυζαντινή μουσική επιστήμη και καλλιτεχνική δημιουργία» του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ασχολείται με το παραδοσιακό βιολί, την κρητική και θρακιώτικη λύρα, το κρητικό μαντολίνο και τον ελληνικό παραδοσιακό χορό. Έχει συμμετάσχει ως μουσικός σε εκδηλώσεις και φεστιβάλ του Μουσικού Σχολείου με σύνολα: ευρωπαϊκής, παραδοσιακής, τζαζ και έντεχνης μουσικής. Έχει συνεργαστεί με τους: Ε. Τσαλιγοπούλου, Δ. Υφαντή, Β. Κώστα, Πετρολούκα, Μιχάλη και Χρήστο Καλιοντζίδη, Νίκο Αγγούση, Σάββα Ιωάννου, τα μουσικά σχήματα «Καφαντάρδες» και «Εμπειροτέχνες» κ.ά. Επίσης, έχει συμμετάσχει σε ραδιοφωνικές εκπομπές, σε εκδηλώσεις με ενορίες συλλόγους και με τις ορχήστρες του πανεπιστημίου Μακεδονίας και την ορχήστρα «ΒΙΟΛΙΩΝΕ». Επιπλέον, έχει συμμετάσχει σε εκδηλώσεις ως χορεύτρια με χορευτικές ομάδες σε Ελλάδα και εξωτερικό. Έχει βραβευτεί στο παραδοσιακό βιολί και στον παραδοσιακό χορό το 2016. Τα τελευταία χρόνια ασχολείται με την λαογραφία, την συγγραφή στίχων και μαντινάδων. Παρακολουθεί σεμινάρια χορού, φορεσιάς, μουσικής και λαογραφίας. Πλέον δουλεύει ως δασκάλα παραδοσιακών χορών, βιολιού και ως μουσικός.

Η **Εύη Νίκα-Σαμφών** είναι Ομότιμη Καθηγήτρια του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Σπούδασε Μουσικολογία, Θεατρολογία με έμφαση στη δραματουργία της Όπερας του 19ου αιώνα και Νεότερη Γερμανική Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου (Ludwig-Maximilians-Universität München: Magister Artium και Dr. phil.). Δίδαξε μαθήματα Ιστορικής Μουσικολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και Δραματουργίας της Όπερας στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει συνεργαστεί με την Εθνική Λυρική Σκηνή, την *Εκδοτική Αθηνών*, το Γ' Πρόγραμμα της Ε.Ρ.Α. Από τον Σεπτέμβριο του 1991-2007 είχε τακτική συνεργασία με τον Τομέα Εκδόσεων του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, όπου ανέλαβε την επιμέλεια πολλών ειδικών εκδόσεων του Ο.Μ.Μ.Α., στις οποίες έχει δημοσιεύσει πολυάριθμα εξειδικευμένα μουσικολογικά κείμενα. Συμμετείχε σε διεθνή και πανελλήνια συνέδρια και ημερίδες ως εισηγήτρια και ως μέλος σε πολυάριθμες οργανωτικές και επιστημονικές επιτροπές συνεδρίων. Έχει διατελέσει επίσης μέλος πολλών εκπαιδευτικών, γνωμοδοτικών και ακαδημαϊκών επιτροπών. Υπήρξε πρόεδρος και αντιπρόεδρος της Καλλιτεχνικής Επιτροπής για τα Μουσικά Σχολεία του Υπουργείου Παιδείας. Έχει διατελέσει Πρόεδρος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. (3 θητείες). Είναι μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής Μουσικής Παιδείας του Υπουργείου Παιδείας και επίσης Πρόεδρος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας και μέλος του Συμβουλίου της Διεθνούς Εταιρείας Μουσικολογίας (International Musicological Society – IMS Directorium Member 2022-2027).

Ο **Αθανάσιος Β. Ξενούδης** κατάγεται από την Νικήσιανη Παγγαίου του Νομού Καβάλας. Είναι απόφοιτος της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης (Α.Ε.Α.Θ) και της Σχολής Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών, Επιστημών και Τεχνών του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Έχει μεταπτυχιακό Δίπλωμα της Θεολογικής Σχολής με ειδίκευση στην «Μουσική Παράδοση και Ψαλτική Τέχνη του Αγίου Όρους» και είναι Υπ. Διδάκτορας του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ με κατεύθυνση την Βυζαντινή Μουσικολογία και την Ψαλτική Τέχνη, με σύμβουλο τον Επίκ. Καθηγητή Ιωάννη Λιάκο. Έχει συμμετάσχει σε συνέδρια με ανακοινώσεις που αφορούν θέματα της Ψαλτικής Τέχνης και της εξωτερικής μουσικής. Δίδαξε Βυζαντινή μουσική & Κανονάκι στο Μακεδονικό Ωδείο, στη Σχολή Βυζαντινής Μουσικής της Ι. Μ. Νεαπόλεως & Σταυρουπόλεως Θεσσαλονίκης «Ιωσήφ ο Υμνογράφος», στη Σχολή Βυζαντινής Μουσικής της Ι. Μ. Νέας Κρήνης & Καλαμαριάς, στο Ωδείο Βορείου Ελλάδος και στο Μουσικό Σχολείο Ξάνθης ως ωρομίσθιος καθηγητής στο κανονάκι. Σήμερα είναι αναπληρωτής

καθηγητής στο Μουσικό Σχολείο Σερρών με ειδικευση στο κανονάκι. Διετέλεσε πρωτοψάλτης πολλά έτη σε διάφορους ιερούς ναούς και από το 2019 έως σήμερα είναι πρωτοψάλτης στον Ι.Ν. Οσίας Ξένης, Χαριλάου Θεσσαλονίκης.

Η **Αύρα Ξεπαπαδάκου** είναι ερευνήτρια στο πεδίο των Παραστατικών Τεχνών (με ειδικευση στην όπερα και το μουσικό θέατρο) και Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, όπου έχει την ευθύνη του ακαδημαϊκού συντονισμού των αγγλόφωνων μεταπτυχιακών προγραμμάτων «Ελληνικός Πολιτισμός» και «Ολυμπιακές Σπουδές». Αριστούχος πτυχιούχος θεατρολόγος του Πανεπιστημίου Αθηνών και αριστούχος διδάκτωρ Μουσικολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Έχει πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο Πανεπιστήμιο του Όσλο, καθώς και μουσικές σπουδές στο Εθνικό Ωδείο. Έχει διδάξει αντικείμενα της ειδικότητάς της σε πτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο σε πανεπιστημιακά ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού. Από το 2013 είναι υπεύθυνη τεκμηρίωσης στο αρχείο του διεθνούς φήμης Ιταλού σκηνοθέτη Romeo Castellucci και της Societas Raffaello Sanzio. Από το 2020 έχει αναλάβει, πλαισιωμένη από ερευνητική ομάδα, την τεκμηρίωση, ψηφιοποίηση και ανάδειξη του αρχείου του διακεκριμένου Έλληνα σκηνοθέτη, χορογράφου και εικαστικού, Δημήτρη Παπαϊωάννου. Ως επισκέπτρια ερευνήτρια διεξήγαγε πρωτογενή έρευνα και ανέπτυξε επιστημονική δραστηριότητα στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας-Σακραμέντο, στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και στο Ινστιτούτο Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Ζυρίχης. Έχει δημοσιεύσει εκτενώς σε πέντε γλώσσες, έχει δώσει πολυάριθμες διαλέξεις ως προσκεκλημένη ομιλήτρια και έχει συμμετάσχει με ανακοινώσεις σε μεγάλο αριθμό διεθνών συνεδρίων στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Η μονογραφία της *Παύλος Καρρέρ* (Αθήνα: Fagottobooks, 2013) απέσπασε το 2016 το βραβείο καλύτερου μουσικολογικού συγγράμματος της Ένωσης Ελλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών.

Ο **Χάρης Παζαρούλας** είναι Κορυφαίος Β' στα κοντραμπάσα της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, μέλος του συνόλου σύγχρονης μουσικής TETTTIE και του Quinteto TANGartO. Δείχνει έντονο ενδιαφέρον για τη μελέτη, ερμηνεία και εκτέλεση της σύγχρονης και πειραματικής μουσικής. Έχει εμφανιστεί ως σόλο καλλιτέχνης ή μέλος συνόλου σε φεστιβάλ όπως τα: Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου 2023, Tectonics Athens '22, 7th Kallio New Music Days, Tulkinnanvaraista και Impuls Festival - MinuteConcerts. Ως μέλος ορχήστρας, μέσα από την πολύχρονη καλλιτεχνική του δραστηριότητα, ξεχωρίζουν οι συνεργασίες με την Ostrobothnian Chamber Orchestra, την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, την Ορχήστρα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, την Ορχήστρα των Χρωμάτων και τη Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών. Είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου, του Ωδείου Αθηνών καθώς και της Ακαδημίας Σιμπέλιους της Φινλανδίας. Είναι υποψήφιος διδάκτορας στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, με ερευνητικό αντικείμενο τα έργα Ελλήνων συνθετών για σόλο κοντραμπάσο και ηλεκτρονικά μέσα. Ο πρώτος του προσωπικός δίσκος "TRANSCENDENCE I" κυκλοφόρησε τον Μάιο του 2024, από την Ιαπωνική δισκογραφική εταιρεία zappak.

Η **Πηνελόπη Παπαγιαννοπούλου** γεννήθηκε στον Πειραιά, όπου ολοκλήρωσε τις μουσικές σπουδές ανωτέρων θεωρητικών και πιάνου. Είναι απόφοιτη (2012) του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 2019 ολοκλήρωσε με επιτυχία την διδακτορική της διατριβή στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με επιβλέποντα καθηγητή τον κ. Κ. Τσούγκρα και θεματολογία που αφορά στην ανάλυση των διπλών κοντσέρτων του Νίκου Σκαλκώτα. Από το 2020 έως το 2022 εκπόνησε μεταδιδακτορική έρευνα στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ με υποτροφία από το ΙΚΥ, στο χώρο της μουσικής θεωρίας και ανάλυσης, διερευνώντας ζητήματα ελληνικότητας και τροπικότητας στη μουσική δωματίου του Νίκου Σκαλκώτα. Από το 2021 διδάσκει ως ακαδημαϊκή υπότροφος αρχικά στο ΑΠΘ (2021-23) και κατόπιν στο ΕΚΠΑ (2024), διδάσκοντας ελεύθερα και υποχρεωτικά μαθήματα. Έχει συμμετάσχει σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια (Διατμηματικά Μουσικολογικά Συνέδρια από το 2015, Modus-Modi-Modality [Κύπρος

2017], Skalkottas Today [Αθήνα 2019], Across Borders [Αθήνα 2022]) και άρθρα της έχουν δημοσιευτεί σε τόμους πρακτικών και στο συλλογικό τόμο το NEMO *In memoriam Katy Romanou*.

Η **Ειρήνη Παπαδάκη** είναι επικοινωνιολόγος, Επίκουρη καθηγήτρια στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου και μέλος ΣΕΠ στο ΜΠΣ Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Η διδακτική της εμπειρία σε ανώτατα ακαδημαϊκά ιδρύματα περιλαμβάνει διδασκαλία στο Πανεπιστήμιο του Kent στη Μεγάλη Βρετανία, στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, στο ΤΕΙ Ηπείρου και στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Από το 2007 ως το 2022 υπηρέτησε το Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του ΤΕΙ Ηπείρου (από το 2018 Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων). Είναι συν-επιμελήτρια των συλλογικών τόμων *Τεχνοπολιτισμός και Πολιτιστικές Βιομηχανίες: Πρακτικές και Προκλήσεις* (2018, εκδόσεις Νήσος) και *Η ψηφιακή Επικοινωνία στον Πολιτισμό: Το Ελληνικό Παράδειγμα* (2024, εκδόσεις Κριτική), ενώ έχει κάνει την επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου *Η Τουριστική Ματιά* (2024, εκδόσεις Πεδίο) των John Urry και Jonas Larsen. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζουν στις πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες, τη διαμεσολάβηση και επικοινωνία του πολιτισμού, καθώς και την ψηφιακή επικοινωνία και τον τεχνοπολιτισμό.

Η **Ρωξάνη Παπαδημητρίου** γεννήθηκε στην Αθήνα. Έλαβε δίπλωμα πιάνου από το Ωδείο Φ. Νάκας (τάξη Αλεξάνδρας Παπαστεφάνου) και δίπλωμα μονωδίας (τάξη Sonja Milenkovic) από το Διεθνές Ωδείο Αθήνας. Είναι πτυχιούχος της θεωρητικής κατεύθυνσης του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και κάτοχος Master of Music in Advanced Musical Studies – Opera Studies από το Royal Holloway and Bedford New College, University of London. Συνέχισε τις σπουδές της στη μονωδία με την Dunja Vejzovic στη Στουτγκάρδη, τον John Evans στο Λονδίνο και την Jeanette Pilou στην Αθήνα. Είναι διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ [επιβλέπων καθηγητής Μ. Ι. Αλεξιάδης, συνεπιβλέποντες: Ν. Μαλιάρας, Πλ. Μαυρομούστακος (υποστήριξη διατριβής στις 10.7.2024, λαμβάνοντας «Άριστα παμψηφεί»)].

Ο **Νίκος Παπαδημοσθένης** γεννήθηκε το 1974 στην Αθήνα και είναι υποψήφιος διδάκτορας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ, με θέμα “Σχεδιασμός και Υλοποίηση Εφαρμογών Λογισμικού ως Εκπαιδευτικά Εργαλεία για την Ενίσχυση της Διδασκαλίας του Τζαζ Αυτοσχεδιασμού”. Είναι κάτοχος διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη “Μουσική Τεχνολογία και Σύγχρονες Πρακτικές”, με ειδίκευση “Jazz Μουσική και Αυτοσχεδιασμός με Νέες Τεχνολογίες” (τμήμα Μουσικών Σπουδών, ΕΚΠΑ, 2020). Είναι επίσης διπλωματούχος Χημικός Μηχανικός της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Πατρών (1998), στο οποίο διετέλεσε και ως μεταπτυχιακός υπότροφος (Εργαστήριο Ετερογενούς Κατάλυσης, τμήμα Χημικών Μηχανικών). Η ενασχόλησή του με τη μουσική ξεκίνησε στα δέκα του χρόνια, ως σπουδαστής κλασικής κιθάρας στο Εθνικό Ωδείο – Ωδείο Αττικής. Συνέχισε τις σπουδές του στην ηλεκτρική κιθάρα στο Εθνικό Ωδείο και το Guitarfor, λαμβάνοντας το “Diploma of the London College of Music in Electric Guitar Teaching” από το Thames Valley University (2011). Ταυτόχρονα, συνέχισε τις σπουδές του στα ανώτερα θεωρητικά, λαμβάνοντας Πτυχίο Αρμονίας από το Εθνικό Ωδείο (2009). Την περίοδο 2010 – 2013 διατέλεσε εγγεγραμμένο μέλος του Registry of Guitar Tutors (RGT) του London College of Music (LCM). Από το 2007 έως σήμερα διδάσκει Ηλεκτρική και Ακουστική Κιθάρα, Μοντέρνα Θεωρία και Μουσικά Σύνολα σε ωδεία στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις.

Η **Μάρθα Παπαδόγιαννη-Κουραντή** γεννήθηκε το 1985 στην Αθήνα. Ξεκίνησε μουσικές σπουδές στο Εθνικό Ωδείο Αθηνών (πίانو και ανώτερα θεωρητικά) και στο Εράτειο ωδείο (τσέλο). Από το 2003 έως το 2008 φοίτησε στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ. Διορίστηκε στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Δ΄ Κυκλάδων το 2009. Το 2011 έγινε δεκτή στο Τμήμα Ακουστικής, Επικοινωνίας και Τεχνολογίας του Πολυτεχνείου του Βερολίνου (Audiocommunication and Technology), όπου ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές το

2014. Στη διπλωματική της εργασία εστίασε στην ρυθμική και μελωδική αντίληψη ατόμων με κοχλιακά εμφυτεύματα, μέσω ενός διασθητηριακού περιβάλλοντος (Auditory Tactile Music Perception of Cochlear Implant Users). Το 2014 επέστρεψε στην Αθήνα, όπου και εργάζεται έως σήμερα ως εκπαιδευτικός μουσικής σε σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Ταυτόχρονα, ολοκλήρωσε τη διδακτορική της Διατριβή στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ (Φεβρουάριος 2024), με τίτλο: “Auditory-tactile music perception: examining beat sensitivity and sensorimotor synchronization in educational context”. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην αντίληψη του ήχου μέσω πολυαισθητηριακών καταστάσεων, τις αισθητηριακές αλληλεπιδράσεις, την εφαρμογή ηχητικών και μουσικών δονήσεων ως μέσο υποστήριξης της μουσικής εμπειρίας και στις ψυχοακουστικές παραμέτρους της μουσικής.

Ο **Λέανδρος Πασιάς** γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη και σε ηλικία 10 ετών ξεκίνησε μαθήματα πιάνου με τον Τάσο Μαντζάρη στο ωδείο Music Workshop, από όπου αποφοίτησε το 2013. Την ίδια χρονιά, έπειτα από εισαγωγικές εξετάσεις θεωρίας και εκτέλεσης, έγινε δεκτός στο προπτυχιακό τμήμα (BA) Jazz Piano του Conservatorium van Amsterdam στην Ολλανδία όπου φοίτησε για ένα ακαδημαϊκό έτος (2013-2014). Μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα εισήχθη στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης το 2015, από όπου αργότερα απέκτησε το πτυχίο Αρμονίας στην τάξη του Κ. Τσούγκρα. Το 2016, μέσω πανελλαδικών εξετάσεων πέτυχε την εισαγωγή του στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ από όπου αποφοίτησε το 2021. Τον Σεπτέμβριο του 2022 ξεκίνησε την διδακτορική του διατριβή στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ με ερευνητικό πεδίο την μουσική ανάλυση πάνω στο ιδίωμα της τζαζ. Όσον αφορά την καλλιτεχνική του δραστηριότητα έχει δώσει συναυλίες σε σπουδαίους χώρους και φεστιβάλ όπως Athens Technopolis Jazz Festival, Stavros Niarchos Foundation Cultural Center, Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης, Jazz in Progress Heraklion, Music Showcase Greece, Institut Français de Thessalonique, Φεστιβάλ Μονής Λαζαριστών, Kyustendil Summer Cultural Holidays (Βουλγαρία), Šumadijski Blues & Jazz Festival (Σερβία).

Ο **Γεώργιος Πατρώνας** είναι Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας με γνωστικό αντικείμενο «Ερμηνεία - Εκτέλεση - Διδακτική της Ψαλτικής». Διδάσκει στο Προπτυχιακό και στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών, «Επιστήμες και Τέχνες της Μουσικής» του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Είναι Μουσικοπαιδαγωγός, Ερμηνευτής Ψαλτικής και Ερευνητής. Πραγματοποίησε στο εξωτερικό προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές στην ειδικότητα Μουσικοπαιδαγωγική και Διδακτική της μουσικής στο πιάνο και στη Διεύθυνση συνόλων. Ολοκλήρωσε τις Διδακτορικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, και μεταδιδακτορικές εργασίες στον τομέα της Διδακτικής της Βυζαντινής Μουσικής και στην Ερμηνεία και Εκτέλεση Ψαλτικής. Πρόσθετες ειδικές σπουδές πραγματοποίησε στη «Θεωρία της Μουσικής μάθησης και διδακτικής». Μέλος του Εργαστηρίου Ποιητικής του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του ΠΑΜΑΚ. Είναι Πρωτοψάλτης του Ιερού Ναού Αγίου Θεράποντος Κ. Τούμπας Θεσσαλονίκης, Χοράρχης του Βυζαντινού Χορού «Ευδρομούντες» και του Γυναικείου βυζαντινού χορού «Ευνεάνιδες», Καλλιτεχνικός Διευθυντής του Εργαστηρίου Μουσικής Αγίου Θεράποντος Κ. Τούμπας και της ΟΚΕΜ-Ορχήστρας Κοσμικής Ελληνικής Μουσικής, μέλος της επιστημονικής επιτροπής και καλλιτεχνικά υπεύθυνος της ΑΜΚΕ Βυζαντινή Θεσσαλονίκη.

Ο **Σπυρίδων Κ. Πλούμης** είναι απόφοιτος του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης (κατεύθυνση Βυζαντινής Μουσικής) του Πα.Μακ. και του τμήματος Εφαρμοσμένης Πληροφορικής (Πα.Μακ), κάτοχος του τίτλου Msc Βυζαντινής Μουσικολογίας-Υμνολογίας ΑΠΘ και υποψήφιος διδάκτωρ του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης (Πα.Μακ.) με επιβλέποντα τον καθηγητή π. Νεκτάριο Πάρη. Είναι κάτοχος Πτυχίου και Διπλώματος Βυζαντινής Εκκλησιαστικής Μουσικής, κάτοχος των πτυχίων Αρμονίας, Αντίστιξης και Φυγής, ενώ έχει επιμορφωθεί στην ψαλτική (ως υπότροφος), την διδακτική της μουσικής, την φώνηση, την λειτουργική, την υμνολογία και την ελληνική παλαιογραφία. Διετέλεσε επ’ αναλογίω μαθητής του αιμνήστου Χαριλάου Ταλιαδώρου επί επταετία, μελετώντας παράλληλα θέματα ερμηνείας και ρεπερτορίου με τους Δημοσθένη Παϊκόπουλο, Εμμανουήλ Δασκαλάκη και

Αστέριο Δεβρελή. Κατέχει τη θέση δεξιού ψάλτη στον Ι.Ν. Αγίου Φανουρίου και Τιμίου Προδρόμου Θεσσαλονίκης, ενώ παράλληλα έχει ιδρύσει το σύνολο ψαλτικής «Χοροστασία», με το οποίο έχει συμμετάσχει σε λατρευτικές, εξωλατρευτικές εκδηλώσεις και δισκογραφικές παραγωγές. Διδάσκει σε ωδεία της Θεσσαλονίκης. Έχει διακριθεί με βραβεία σε σειρά πανελληνίων και διεθνών διαγωνισμών. Έχει διδάξει σε σεμινάρια με αντικείμενο το Τυπικό. Έχει ανακοινώσει σε διεθνή συνέδρια θέματα σχετικά με την ιστορία της Ψαλτικής, την ερευνητική της διάσταση, την ανάλυση, την διεύθυνση χορού και την προφορικότητα.

Ο **Κωνσταντίνος Πολίτης** είναι δάσκαλος της Παραδοσιακής μουσικής και Πρωτοψάλτης του Καθεδρικού Ιερού Ναού Αγίου Αλεξάνδρου Παλαιού Φαλήρου στην Αθήνα. Είναι πρόεδρος της Πρωτοψάλτης, Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Συλλόγων Ιεροψαλτών Ελλάδος (ΟΜ.Σ.Ι.Ε.).

Ο **Θάνος Πολυμενέας-Λιοντήρης** σπούδασε κλασικό κοντραμπάσο και ηλεκτροακουστική μουσική σύνθεση στη μουσική Ακαδημία του Ρότερνταμ (2000-2008). Έκανε μεταπτυχιακά σεμινάρια στην τεχνολογία του ήχου, στο Ινστιτούτο Σονολογίας της Βασιλικής Ακαδημίας της Χάγης και στο Ινστιτούτο Επιστημονικής Έρευνας Ακουστικής και Μουσικής (IRCAM) στο Παρίσι. Είναι κάτοχος δυο μεταπτυχιακών τίτλων: στις Καλές Τέχνες, Πολυτεχνίο Βαλένθια και στα Παιδαγωγικά, Falmouth University. Οι δυο διπλωματικές του έχουν βραβευτεί με Άριστα και τιμητική διάκριση. Είναι Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου του Sussex με υποτροφία από το Βρετανικό κράτος. Το αντικείμενο της διδακτορικής του διατριβής διακρίθηκε από το Ακαδημαϊκό περιοδικό Leonardo (MIT Press), ως ένα από τα πιο σημαντικά για το έτος 2020 στον τομέα της αισθητικής και τεχνολογίας (<https://leonardo.info/labs-2020>). Το 2012 έγινε μέλος της Βρετανικής Ακαδημίας Ανώτατης Εκπαίδευσης (HB). Είναι ενεργό μέλος του Ελληνικού Συνδέσμου Συνθετών Ηλεκτροακουστικής Μουσικής, της Ελληνικής Εταιρίας Ακουστικής Οικολογίας, και της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών. Έπειτα από μια 20ετή παραμονή του στο εξωτερικό επέστρεψε στην Ελλάδα το 2018. Διδάσκει ανελλιπώς από το 2010 μέχρι σήμερα σε πανεπιστημιακά ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού (University of Sussex, University of Brighton, Falmouth University, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, ΕΚΠΑ). Είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής στην Ακαδημία Τεχνών της Ισλανδίας (ERC: Intelligent Instruments Lab), συνεργάτης ερευνητής στο Πανεπιστήμιο του Sussex (AHRC: Feedback Musicianship Network) και εντεταλμένος διδάσκων στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ.

Ο **Νίκος Πουλάκης** είναι διπλωματούχος σύνθεσης, διδάκτορας (εθνο)μουσικολογίας του κινηματογράφου και μέλος ΕΔΙΠ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ, όπου διδάσκει εθνογραφικό φιλμ, κινηματογραφική μουσική, οργάνωση/διαχείριση εθνομουσικολογικών αρχείων, εφαρμοσμένη εθνομουσικολογία και ανθρωπολογία των οπτικοακουστικών μέσων. Επίσης, είναι μέλος ΣΕΠ στο Πρόγραμμα «Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό» (ΕΑΠ), Επισκέπτης Καθηγητής του Τμήματος Ψηφιακών Τεχνών και Κινηματογράφου (ΕΚΠΑ), ενώ έχει διδάξει και στο Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής (ΤΕΙ Ηπείρου). Πρόσφατα πονήματά του: *Μουσικολογία και Κινηματογράφος: Κριτικές Προσεγγίσεις στη Μουσική των Σύγχρονων Ελληνικών Ταινιών και Μουσική από το Οπτικό Θέατρο και τον Βωβό Κινηματογράφο.*

Ο **Σάββας Πρασιτίτης** γεννήθηκε στην ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου από εκτοπισμένους γονείς. Φοίτησε στο Τμήμα Ιστορίας – Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης από το οποίο αποφοίτησε με κατεύθυνση την Αρχαιολογία. Παρακολούθησε μαθήματα ελληνικής παλαιογραφίας στο Κέντρο Αγιολογικών Μελετών της Ι.Μ. Αγίας Θεοδώρας Θεσσαλονίκης. Συνάμα παρακολούθησε μαθήματα Ψαλτικής Τέχνης και είναι πτυχιούχος Βυζαντινής Μουσικής. Παράλληλα συμμετείχε σε ανασκαφές παλαιοχριστιανικής βασιλικής στη γενέτειρά του Σωτήρα Αμμοχώστου, ενώ κατά τα έτη 2011-2016 ήταν επιστημονικός συνεργάτης της Ιεράς Μητροπόλεως Κυρηναίας. Με αυτή την ιδιότητα συμμετείχε σε αποστολές στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και αλλαχού, όπως επίσης και στις εργασίες της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου στο Κολυμπάρι Κρήτης, Από το 2019 ίδρυσε μαζί με συνεργάτες το Κυπριακό Ινστιτούτο Επιστημονικών και Ιστορικών Ερευνών, με πιο σημαντικό ολοκληρωμένο έργο τη ψηφιοποίηση και καταλογογράφηση των μουσικών χειρογράφων της

Ιεράς Μονής Κύκκου, ως επίσης και άλλων Μονών και Μητροπόλεων στην Κύπρο. Έλαβε τίτλο ειδίκευσης (Master) από τη Θεολογική Σχολή του Α.Π.Θ., ενώ τώρα εκπονεί διδακτορική διατριβή στον ίδιο κλάδο. Έχει συγγράψει άρθρα για επιστημονικά περιοδικά ενώ έχει συμμετέχει σε συνέδρια και σεμινάρια που αφορούν τους κλάδους της Αρχαιολογίας και της Βυζαντινής Μουσικής. Ερευνητικά του ενδιαφέροντα αποτελούν κυρίως η μεταβυζαντινή αρχαιολογία, η κυπριακή χειρόγραφη ψαλτική παράδοση και τέχνη, οι σχέσεις Κύπρου με άλλες περιοχές υπό το πρίσμα της Ψαλτικής Τέχνης και η εκκλησιαστική Ιστορία της Κύπρου. Μιλιά αγγλικά και γερμανικά.

Η **Σταυρούλα Πρίφτη** γεννήθηκε στην Αθήνα το 1999. Σπούδασε στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, στην κατεύθυνση της Εθνομουσικολογίας και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας. Είναι απόφοιτος του Πειραματικού Μουσικού Γυμνασίου και Λυκείου Παλλήνης, πτυχιούχος κλασικής κιθάρας (Εθνικό Ωδείο Αθηνών) και ανώτερων θεωρητικών (Ωδείο Ηχογένεση).

Ο **Γιώργος Σακαλλιέρος** είναι Καθηγητής ιστορικής μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με έμφαση στη μελέτη της νεοελληνικής μουσικής (19ος-20ος αι.). Είναι διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών (2005), αριστούχος απόφοιτος του αντίστοιχου Τμήματος του Α.Π.Θ. (1996), καθώς και διπλωματούχος σύνθεσης, ανωτέρων θεωρητικών (τάξη Α. Μπαλτά) και κιθάρας από το Ωδείο Μουσικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης. Έχει πραγματοποιήσει επιστημονικές ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια μουσικολογίας και ελληνικής φιλολογίας, στην Ελλάδα και το εξωτερικό, και έχει εκτενή αριθμό ελληνικών και ξενόγλωσσων επιστημονικών δημοσιεύσεων, καθώς και συνεργασιών με το *Grove Music Online*. Είναι συγγραφέας των βιβλίων *Όψεις του μουσικού μοντερνισμού στον ελληνικό 20ό αιώνα. Πρόσωπα, ρεύματα, έργα, θεσμοί* (Αθήνα: Κάλλιπος, Ανοιχτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, 2023)· *Dimitri Mitropoulos and His Works in the 1920s The Introduction of Musical Modernism in Greece* (Athens: Hellenic Music Centre, 2016 – Βραβείο Μουσικολογικού Συγγράμματος 2018 της Ένωσης Ελλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών)· και *Γιάννης Κωνσταντινίδης (1903-1984). Ζωή, έργο και συνθετικό ύφος* (Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2010). Συμμετέχει σε εθνικά ερευνητικά προγράμματα και σε δράσεις διασύνδεσης του πανεπιστημίου με την κοινωνία. Το συνθετικό του έργο περιλαμβάνει πάνω από 35 τίτλους. Έλαβε το Α΄ Βραβείο του 1ου Πανελληνίου Διαγωνισμού Σύνθεσης "Δημήτρης Δραγατάκης" (Ένωση Ελλήνων Μουσουργών, 2003). Είναι τακτικό μέλος της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας (IMS), της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών και ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας.

Ο **Ζήσης Σέγκλιας** (1984, Έδεσσα) είναι συνθέτης, διδάκτορας Σύνθεσης (2019, ΑΠΘ, Δ. Παπαγεωργίου) και μεταδιδακτορικός ερευνητής (2023, ΑΠΘ, Δ. Παπαγεωργίου). Τα καλλιτεχνικά και ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη σημασιολογία του ήχου και της φωνής, όπως αυτή πλαισιώνεται στο σύγχρονο μουσικό θέατρο, την όπερα αλλά και σε συγγενικούς προς αυτά χώρους, καθώς και στη σύζευξη της μουσικής δημιουργίας με την εκπαιδευτική πράξη. Στο πλαίσιο της συνθετικής του δημιουργίας έχει παρουσιάσει δύο έργα μεγάλης κλίμακας, την όπερα *To the Lighthouse* (Φεστιβάλ Όπερας Bregenz, 2017), αντικείμενο της διδακτορικής του διατριβής και το *Not I* (ΕΛΣ, 2023) που συνδέεται με τη μεταδιδακτορική του έρευνα. Οι συνθέσεις του έχουν παρουσιαστεί σε φεστιβάλ και σκηνές σε πάνω από δέκα χώρες, ενώ για το 2023 βραβεύτηκε από το Αυστριακό κράτος με Κρατική Υποτροφία για τη συνθετική του δραστηριότητα. Έχει διδάξει μεταξύ άλλων Διευρυμένες Φωνητικές Τεχνικές, Σύγχρονο Μουσικό Θέατρο και Σύνθεση για Παραστατικές Τέχνες στο ΤΜΣ του ΑΠΘ και Μουσική Παιδαγωγική με έμφαση στη Σύνθεση και τον Αυτοσχεδιασμό στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Ο **Άγγελος Σέφκας**, γεννημένος στη Θεσσαλονίκη το 1993, από πολύ μικρή ηλικία ασχολήθηκε με την Ψαλτική, αποκτώντας σύντομα το αντίστοιχο Πτυχίο και Δίπλωμα. Το 2012 εισήχθη στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ενώ το 2019 έλαβε

μεταπτυχιακό δίπλωμα σπουδών από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ με τίτλο εργασίας: «Η Εκφωνητική Τέχνη και Σημειογραφία στην Ψαλτική (9ος - 14ος & 19ος - 20ος αι.)». Το προηγούμενο έτος (2023) ξεκίνησε την εκπόνηση της διατριβής του, ως υποψήφιος διδάκτορας του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού του ΑΠΘ, με θέμα την Ανάγνωση και την Εκφώνηση αγιογραφικών και άλλων λειτουργικών κειμένων από το Βυζάντιο ως τις μέρες μας. Παράλληλα, εργάζεται ως φιλόλογος στη δευτεροβάθμια ιδιωτική εκπαίδευση, είναι α΄ ψάλτης στον Ι. Ν. Παναγούδας - Γοργοϋπηκόου Θεσσαλονίκης και διδάσκει την Ψαλτική Τέχνη.

Η **Μαριάννα Σιδερή** είναι Διδάκτωρ Ιστορικής Μουσικολογίας του ΕΚΠΑ με έμφαση στο ιταλικό μουσικό θέατρο και την εξέλιξη των επιμέρους ειδών. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ (Integrated Master) και κάτοχος Master of Music στην Ιστορική Μουσικολογία του University of Leeds (UK). Έχει συμμετάσχει σε επιστημονικά συνέδρια και συμπόσια στην Ελλάδα. Κείμενά της έχουν δημοσιευτεί σε διεθνή και ελληνικά επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους μουσικολογικού και εκπαιδευτικού περιεχομένου. Έχει αυτοδύναμη ακαδημαϊκή διδασκαλία σε μαθήματα ιστορίας της όπερας, του μουσικού θεάτρου και της θεατρολογίας στα τμήματα Μουσικών Σπουδών του ΚΠΑ, Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών, Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και Κέντρου Δια Βίου Μάθησης του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Έχει συνεργαστεί με το τμήμα Δραματολογίας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, παρέχοντας κείμενα στα προγράμματα παραστάσεων και δίνοντας διαλέξεις στο φουαγιέ πριν την παράσταση. Έχει, επίσης συνεργαστεί με τη Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη "Άλιαν Βουδούρη" στο πλαίσιο εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Εργάζεται ως μόνιμη εκπαιδευτικός με διδακτικό αντικείμενο Θεωρητικά Ευρωπαϊκής Μουσικής στο Μουσικό Σχολείο Αθηνών. Είναι τακτικό μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας

Η **Αναστασία Σιώψη** είναι Καθηγήτρια στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Σχολή Μουσικής και Οπτικοακουστικών Τεχνών, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, με ειδικότητα «Αισθητική της Μουσικής». Επίσης, διδάσκει την «Ιστορία των Τεχνών στην Ευρώπη», σπουδές στον «Ευρωπαϊκό Πολιτισμό», Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Έχει επίσης πτυχίο Αρχιτεκτονικής (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Αρχιτεκτονικής της Πολυτεχνικής Σχολής Θεσσαλονίκης). Είναι συνεκδότρια του ηλεκτρονικού διεθνούς μουσικολογικού περιοδικού με τίτλο Ελληνικό Περιοδικό για τη Μουσική, την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό (Hellenic Journal of Music, Education and Culture (HeJMEC), μαζί με τον prof. G. Welsh (Univ. of London), έκδοση Ένωσης Εκπαιδευτικών Μουσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΕΕΜΑΠΕ). Είναι ιδρυτικό στέλεχος του Ελληνικού Μουσικολογικού Συλλόγου (έτος ίδρυσης 2011) και συντονίστρια της ομάδας του Συλλόγου για τη «Φιλοσοφία και Αισθητική της Μουσικής». Έχει συγγράψει τις μονογραφίες με τίτλους: (1) *Τρία Δοκίμια για τον Μανώλη Καλομοίρη* Αθήνα: Ελληνικές Μουσικολογικές Εκδόσεις 4, Μουσικός Εκδοτικός Οίκος Παπαρηγορίου-Νάκας, 2003, (2) *Η Μουσική στην Ευρώπη του Δέκατου Ένατου Αιώνα*, Αθήνα: Εκδόσεις Γιώργος Δαρδανός (Gutenberg), 2005, (3) *Η νεοελληνική πολιτισμική φυσιογνωμία μέσα από το ρόλο της μουσικής σε αναβιώσεις του αρχαίου δράματος (Μουσικές διαδρομές ως αντανάκλασεις της αρχαίας στη νεότερη Ελλάδα)* (Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg, 2012), (4) *200 χρόνια από τη γέννηση του Ρίχαρντ Βάγκνερ (1813-1883): Δοκίμια για την αισθητική του έργου του*, Αθήνα: Ελληνικές Μουσικολογικές Εκδόσεις 16, Μουσικός Εκδοτικός Οίκος Παπαρηγορίου-Νάκας, 2013 και (5) *Με επίκεντρο το 'συναίσθημα: πολιτισμικές αναγνώσεις της μουσικής, της ζωγραφικής και της όπερας*, Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις 2023. Είναι Πρόεδρος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου για δεύτερη συνεχή θητεία (ως το 2025).

Η **Αγγελική Σκανδάλη**, απόγονος παρασημοφορημένης οικογένειας οπλαρχηγών της Κρήτης, γεννήθηκε στην Αθήνα. Διδάχθηκε πιάνο, μονωδία, θεωρητικά και ενοργάνωση μπάντας στο Ελληνικό Ωδείο, ανώτερα θεωρητικά στο Μουσικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης και σύνθεση στο Α.Π.Θ. Αριστούχος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο University of Leeds με τον παγκοσμίου φήμης

μουσικολόγο Julian G. Rushton. Είναι συγγραφέας του δίτομου έργου για την ιστορία της όπερας στην Ελλάδα. Επιστημονική συνεργάτις του Α.Π.Θ. (2008-2017) και διδάκτωρ μουσικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι μέλος της Royal Music Association και της Ελληνικής Ιστορικής Εταιρείας. Από το 2015 είναι μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας.

Η **Χρύσα Σκαρλάτου** είναι μεταδιδακτορική ερευνήτρια του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. στον τομέα της ιστορικής μουσικολογίας, με ειδικευση στη μουσική ιστορία της Θεσσαλονίκης κατά τον 19ο και 20ο αιώνα. Είναι επίσης διδάκτωρ και απόφοιτος του ίδιου τμήματος. Έχει πραγματοποιήσει επιστημονικές ανακοινώσεις σε διεθνή και ελληνικά μουσικολογικά, παιδαγωγικά και θεατρολογικά συνέδρια και ομιλίες σε σεμινάρια και ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές, ενώ άρθρα της έχουν δημοσιευθεί σε συλλογικούς τόμους, επιστημονικά περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων. Έχει υπάρξει μέλος οργανωτικών και κριτικών επιτροπών επιστημονικών συνεδρίων, καθώς και συντάκτης κειμένων για προγράμματα της Συμφωνικής Ορχήστρας του Δήμου Θεσσαλονίκης και της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης. Είναι μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας και της International Musicological Society. Έχοντας λάβει επίσης θεατρική αγωγή, η Χ. Σκαρλάτου έχει εμφανιστεί με θεατρικά σχήματα στη Θεσσαλονίκη και σε άλλες πόλεις της Βόρειας Ελλάδας. Από τον Ιούλιο του 2024 εργάζεται ως διευθύντρια σε σχολείο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Θεσσαλονίκη, έχοντας υπάρξει για πολλά χρόνια καθηγήτρια μουσικής και έχοντας εκπονήσει με την ιδιότητα της εκπαιδευτικού πολλά πολιτιστικά και παιδαγωγικά προγράμματα, καθώς και προγράμματα e-twinning και Erasmus. Είναι ιδρυτικό μέλος του Δικτύου Σχολείων «Αστερισμός των Μουσών».

Ο **Δημοσθένης Σπανουδάκης** σπούδασε στο Μουσικό Σχολείο Θεσσαλονίκης. Πήρε πτυχίο και δίπλωμα Βυζαντινής Μουσικής (2006 & 2009) και πτυχίο αντίστιξης (2007), Το 2008 αποφοίτησε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών (Τ.Μ.Σ.) του Α.Π.Θ. Έλαβε μεταπτυχιακό στην Βυζαντινή Μουσικολογία (Θεολογική Σχολή, Α.Π.Θ., 2012) ως υπότροφος του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών και είναι διδάκτορας του Τ.Μ.Σ του Α.Π.Θ. από το 2018. Συμμετέχει ως εισηγητής σε διεθνή μουσικολογικά και ιατρικά συνέδρια. Εργάζεται ως καθηγητής μουσικής στη Α'βάθμια εκπαίδευση. Είναι μέλος της Ομάδας Παλαιογραφίας Βυζαντινής Μουσικής από το 2006 (Τ.Μ.Σ., Α.Π.Θ.) και γραμματέας της Ένωσης για τη Μελέτη της Μουσικής των Βαλκανίων της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας από το 2019. Το 2019 δίδαξε το μάθημα Βυζαντινή Μουσικολογία στη Θεολογική Σχολή του Α.Π.Θ., ενώ κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2022-2023 και 2023-2024 δίδαξε ως επισκέπτης καθηγητής στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου και στο Τ.Μ.Σ. του Α.Π.Θ.

Η **Ευαγγελία Σπυράκου** είναι μέλος Ε.Ε.Π. στο Τ.Μ.Ε.Τ.-ΠΑ.ΜΑΚ. με γνωστικό αντικείμενο «Ιστορία της Βυζαντινής Μουσικής» και μέλος του Εργαστηρίου Κριτικής Μουσικής Έρευνας Τ.Μ.Ε.Τ. Διδάκτορας Ιστορικής Μουσικολογίας από το Τ.Μ.Σ.-Ε.Κ.Π.Α. (2005) και απόφοιτος Μουσικολογίας και Μουσικής Παιδαγωγικής του Τ.Μ.Σ.-Α.Π.Θ. (1995). Διπλωματούχος Πιάνου, Αρμονίας και Βυζαντινής Μουσικής. Υπηρέτησε τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση από το 1996 ως καθηγήτρια Πιάνου στα Μουσικά Σχολεία Παλλήνης, Ξάνθης, Δράμας και ως Διευθύντρια το Μουσικό Σχολείο Δράμας (2011-2017). Συγγραφέας των μονογραφιών: *Οι Χοροί των ψαλτών κατά τη βυζαντινή παράδοση* (2008) και *On the Historically Informed Performance of the Psaltic Art: The Byzantine Chorós* (υπό έκδοση 2023, Editura Universității Naționale de Muzică București). Εκτός των συνεισφορών σε Διεθνή Μουσικολογικά συνέδρια, συλλογικούς τόμους και περιοδικά, έχει συνεισφέρει ως Ειδική Επιστήμων-Εμπειρογνώμων στο Πρόγραμμα Σπουδών Πιάνου (*Υποχρεωτικό Πιάνο και Πιάνο Επιλογής*) Μουσικών Γυμνασίων και Λυκείων (Ι.Ε.Π.-2015). Συμμετέχει σε δύο ερευνητικά προγράμματα: Α) COST action 21161- A new ecosystem of early music studies (EarlyMuse [Παλαιά Μουσική]) ως μέλος της Διαχειριστικής Επιτροπής και Β) Μ.Ε.Λ.Ο.Σ. «Μουσικές Οπτικοακουστικές Συλλογές» (με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη συνεργασία των Φίλων της Μουσικής-Μέγαρο Μουσικής

Αθηνών, AltSol, T.M.E.T.-ΠΑ.ΜΑΚ., T.M.Σ.-Α.Π.Θ. και T.M.Σ.-Π.Ι.). Είναι μέλος του γυναικείου Βυζαντινού Χορού «Αγία Ανυσία». Βλ. αναλυτικότερα <https://www.uom.gr/spyrakou>

Ο **Ιάκωβος Σταϊνχάουερ** σπούδασε Μουσικολογία, Ιστορία Τέχνης και Μουσικοπαιδαγωγικά στο Johann Wolfgang Goethe-Universität της Φρανκφούρτης, αποφοιτώντας το 1999 με Πτυχίο Magister Artium. Το 2005 του απονέμεται διδακτορικός τίτλος με μια διατριβή για το Μουσικό Χώρο στο έργο του Edgard Varèse από το ίδιο Πανεπιστήμιο. Από το 2008 μέχρι το 2012 διδάσκει στο Τμήμα Μουσικολογίας του Johann Wolfgang Goethe-Universität ως εντεταλμένος διδάσκων και επιστημονικός συνεργάτης, μετά στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου ως Π.Δ. 407/80 και με ανάθεση του DAAD. Το 2013 και το 2016 είναι κάτοχος της Θέσης Μιχελή στο Τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κρήτης (Ρέθυμνο) για διδασκαλία του γνωστικού αντικείμενου "Αισθητικές Θεωρίες". Το 2019 διορίζεται Επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α και το 2023 εκλέγεται Αναπληρωτής Καθηγητής. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την Αισθητική και Θεωρία της Μουσικής του 20ού και 21ου αιώνα, τη Φιλοσοφία της Τέχνης, τη Μουσική του Κινηματογράφου.

Ο **Raphael Staubli** γεννήθηκε κοντά στη Ζυρίχη της Ελβετίας. Σπούδασε βιολί, πιάνο και θεωρία της κλασικής μουσικής (αρμονία, αντίστιξη, ιστορία). Την περίοδο 1984-1988 σπούδασε σύνθεση και θεωρία με τον Helmut Lachenmann στη Musikhochschule της Στουτγάρδης. Την περίοδο 1988-1992 εργάστηκε ως Καθηγητής της Θεωρίας της Κλασικής Μουσικής στο Hochschule der Künste της Ζυρίχης. Από το 1992 διδάσκει (Professor) στο ίδιο αντικείμενο στο Hochschule Luzern-Musik τα μαθήματα: «Θεωρία της Αρμονίας», «Θεωρία της Αντίστιξης», «Ειδικά Θέματα Ιστορίας της Μουσικής» και «Σύνθεση σε Διάφορα Στυλ». Ο Raphael Staubli δραστηριοποιείται ως συνθέτης και ως πιανίστας, έχει δε δημοσιεύσει άρθρα σχετικά με θέματα μουσικολογικού ενδιαφέροντος.

Ο **Θανάσης Τρικούπης** είναι Αναπληρωτής Καθηγητής της Σχολής Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Σπούδασε μηχανολογία στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, πιάνο στο Conservatoire Européen de Musique de Paris, σύνθεση και διεύθυνση στο Μουσικό Πανεπιστήμιο του Graz και μουσικολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Έχει διδάξει στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δ.Π.Θ., στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. Είναι μέλος της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας και της Γερμανικής Μουσικολογικής Εταιρείας, μέλος του Δ.Σ. της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας και του Θρακικού Κέντρου - Εταιρείας Θρακικών Μελετών και Πρόεδρος του Συλλόγου Μουσικών Εκπαιδευτικών Αν. Μακεδονίας - Θράκης. Από το Πανεπιστήμιο Αθηνών εκδόθηκε η μονογραφία του με τίτλο *Western music in Hellenic Communities. Musicians and Institutions* (2015). Η έρευνά του έφερε στο φως το μελόδραμα *Μάρκος Μπότσαρης* (1854) του Κεφαλήνα μουσουργού Νικόλαου Μεταξά Τζανή, το οποίο αποτελεί το παλαιότερο γνωστό ελληνικό μελόδραμα που βασίζεται σε νεοελληνική θεματολογία. Σε συνεργασία με τον Νίκο Μαλιάρα επιμελήθηκε την κριτική έκδοσή του, που πραγματοποιήθηκε το 2023 από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Ο πρωτοπρεσβύτερος **π. Θεόδωρος Τσαμπατζίδης** γεννήθηκε στην Καλαμαριά. Είναι αριστούχος πτυχιούχος ΑΕΑΘ, Ειδικός Μουσικοπαιδαγωγός και Διδάκτωρ Μουσικολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου με πεδίο έρευνας τα απτικά και ψηφιακά καταγραφικά συστήματα διδασκαλίας βυζαντινής μουσικής σε μαθητές με προβλήματα όρασης. Ολοκλήρωσε μεταπτυχιακές σπουδές με διάκριση στο Βρετανικό Πανεπιστήμιο Middlesex στην ειδική αγωγή και μουσική εκπαίδευση ως υπότροφος της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος. Είναι μόνιμος καθηγητής μουσικής στο Μουσικό Σχολείο Θεσσαλονίκης. Έγγαμος εφημέριος, Γενικός Υπεύθυνος του Προκοπείου Πολυδύναμου Κέντρου της Ιεράς Μητροπόλεως Νέας Κρήνης και Καλαμαριάς, Διευθυντής της Νεανικής Χορωδίας και Ορχήστρας και υπεύθυνος κατασκευών. Παράλληλα, συνθέτει μουσική, διευθύνει και παρουσιάζει σειρά πρωτότυπων συναυλιών και ηχογραφήσεων στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Συνεργάζεται ως Ειδικός

Επιστήμονας με το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Προγράμματα Σπουδών Μουσικών Σχολείων, Εισαγωγική Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών στην Ειδική Αγωγή, Νέα Προγράμματα Σπουδών Μουσικής) καθώς και με το Ίδρυμα Ποιμαντικής Επιμόρφωσης της Αρχιεπισκοπής Αθηνών (επιμόρφωση στελεχών, υποψηφίων νέων κληρικών και εθελοντών). Τιμήθηκε με βραβείο μουσικής σύνθεσης από το σύλλογο «Δελφικοί Αμφικτιονίες». Έχει λάβει βραβεία Αριστείας και Καινοτομίας στην Εκπαίδευση και Εθνικά βραβεία υλοποίησης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων eTwinning. Τέλος, συμμετέχει ως εισηγητής σε σειρά συνεδρίων στην Ελλάδα και το εξωτερικό δημοσιεύοντας σειρά επιστημονικών άρθρων σε έγκριτα περιοδικά.

Ο **Κώστας Τσούγκρας**, συνθέτης και μουσικολόγος, γεννήθηκε στο Βόλο το 1966. Σπούδασε θεωρητικά και σύνθεση στο Νέο Ωδείο Θεσσαλονίκης και μουσικολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (integrated master και διδακτορικό στη μουσική ανάλυση). Είναι καθηγητής συστηματικής μουσικολογίας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ και καθηγητής θεωρητικών και σύνθεσης στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης. Έχει δημοσιεύσει θεωρητικές και αναλυτικές εργασίες του σε διεθνή και ελληνικά επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους (Routledge, Oxford, Springer, Musicae Scientiae, Music Perception, JNMR, JIMS, Μουσικολογία, Πολυφωνία, κ.α.). Η μουσική του έχει ερμηνευτεί και ηχογραφηθεί από καταξιωμένα μουσικά σύνολα και σολίστ, ενώ το 2012 και το 2019 εκπροσώπησε την Ένωση Ελλήνων Μουσουργών στις Παγκόσμιες Ημέρες Μουσικής της ISCM στο Βέλγιο και την Εσθονία.

Ο **Δημοσθένης Φιστουρής** είναι διδάκτωρ ιστορικής και συστηματικής μουσικολογίας του ΕΚΠΑ. Διδάσκει λυρικό τραγούδι και ιστορία της όπερας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και φωνητική τεχνική στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Επίσης έχει διδάξει μαθήματα ιστορίας της μουσικής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ. Έχει δημοσιεύσει σε διεθνή μουσικολογικά συνέδρια και ασχολείται κυρίως με την νεοελληνική έντεχνη μουσική δημιουργία. Το 2017, κυκλοφόρησε η διατριβή του με τίτλο *Οι όπερες του Σπύρου Σαμάρα - Μουσικοδραματολογική ανάλυση και αισθητική ερμηνεία* από τις εκδόσεις Ορφεύς. Μετά το πέρας των σπουδών του στο κλασικό τραγούδι (τάξη Λίνας Τέντζερη), με υποτροφία του Ιδρύματος "Αλέξανδρος Ωνάσης", σπούδασε στην Ιταλία, δίπλα σε διακεκριμένους λυρικούς τραγουδιστές: Luigi Alva, Arrigo Pola, Paride Venturi, Carlo Bergonzi, Renata Scotto και Enzo Spatola. Ως λυρικός τραγουδιστής (τενόρος) έχει συνεργαστεί με την ΕΛΣ, το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, την Όπερα Θεσσαλονίκης, την ΕΡΤ και τον Δήμο Αθηναίων σε διάφορες παραγωγές όπερας. Έχει δώσει συναυλίες σε αίθουσες της Ελλάδας και της Ευρώπης. Επίσης είναι πτυχιούχος της σχολής Μεταλλειολόγων Μηχανικών και Μεταλλουργών του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου.

Ο **Ιωάννης Φούλιας** είναι Καθηγητής «Συστηματικής Μουσικολογίας. Θεωρίας της Μουσικής (18ου-19ου αιώνας)» στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (προσωπική ιστοσελίδα: <http://users.uoa.gr/~foulias>). Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1976. Πραγματοποίησε μουσικές σπουδές στο Δημοτικό Ωδείο Καλαμάτας (πτυχία αρμονίας, αντιστίξεως, φούγκας και πιάνου, 1994-1998) και σπούδασε μουσικολογία στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών (πτυχίο το 1999 και διδακτορικό δίπλωμα το 2005, με διατριβή για τα *Αργά μέρη σε μορφές σονάτας στην κλασική περίοδο*). Είναι μέλος της Συντακτικής και της Επιστημονικής Επιτροπής του περιοδικού *Πολυφωνία*, καθώς και ιδρυτικό μέλος και Γενικός Γραμματέας της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας. Έχει επίσης διατελέσει μέλος της Συντακτικής και της Επιστημονικής Επιτροπής του περιοδικού *Μουσικολογία*, έχει συμμετάσχει στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα RIPM, σε επιστημονικές ημερίδες και διεθνή συνέδρια, ενώ παράλληλα έχει δημοσιεύσει δεκάδες πρωτότυπα άρθρα, καθώς και μεταφράσεις βιβλίων (των R. Wagner, K. Φλώρου και N. Cook) αλλά και μικρότερων μελετών. Από τον εκδοτικό οίκο «Παπαρηγορίου – Νάκας» κυκλοφορούν οι μονογραφίες του *Οι δύο σονάτες για πιάνο του Δημήτρη Μητρόπουλου: Από τον ύστερο ρομαντισμό στην Εθνική Σχολή Μουσικής* (2011) και *Οι συμφωνίες κατά τις οβιδιανές Μεταμορφώσεις του Carl Ditters von Dittersdorf: Συμβολή στην αποκατάσταση ενός έργου-*

σταθμού στην ιστορία της προγραμματικής μουσικής (2015), ενώ το εγχειρίδιό του *Στοιχεία μουσικής ανάλυσης: Αρμονικό λεξιλόγιο, γλωσσάριο μουσικών όρων και οδηγίες συγγραφής εργασιών* (2021) έχει συμπεριληφθεί στις Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις «Κάλλιπος» (2022). Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εμπίπτουν στα ακόλουθα πεδία: θεωρία των μουσικών μορφών (από τον 18ο έως τον 21ο αιώνα), εξελικτική θεώρηση ειδών και μορφών της ενόργανης μουσικής στο μπαρόκ, τον κλασικισμό και τον ρομαντισμό, μορφολογία και μουσική ανάλυση.

Ο **Αχιλλεύς Γ. Χαλδαιάκης** είναι Καθηγητής Βυζαντινής Μουσικολογίας και Ψαλτικής Τέχνης στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Διδάσκει σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο μαθήματα γύρω από τη βυζαντινή μουσική, τόσο στο Τμήμα του όσο και σε άλλα πανεπιστημιακά τμήματα ή εκπαιδευτικούς φορείς της Ελλάδας και του Εξωτερικού. Την προσωπική του θέαση και προσέγγιση αυτού του ιδιαίτερου γνωστικού αντικειμένου διακρίνει η μελέτη, ανάλυση και κατανόηση της θεωρίας, της ιστορίας ή και της αισθητικής της μουσικής μέσα από την πρακτική της έκφραση, καθώς πιστεύει ακράδαντα ότι ο συνδυασμός θεωρίας και πράξης εξασφαλίζει τις καλύτερες προϋποθέσεις ουσιαστικής γνώσης του φαινομένου της μουσικής δημιουργίας. Αυτήν την άποψη καταγράφει στο εκτεταμένο (με πάνω από 200 τίτλους) δημοσιευμένο έργο του, αλλά και τις ίδιες ακαδημαϊκές απόψεις υποστηρίζει σε διάφορα συνέδρια στην Ελλάδα και κυρίως στο Εξωτερικό, ενώ με την παράλληλη καλλιτεχνική δραστηριότητά του προβάλλει αντίστοιχα και την πρακτική εφαρμογή οποιασδήποτε θεωρητικής άποψης. Η συνολική διεθνής δραστηριότητά του, ως διφυούς μουσικού: επιστήμονα ερευνητή και πανεπιστημιακού δασκάλου, αλλά και καλλιτέχνη ερμηνευτή και διευθυντή και υπεύθυνου αντίστοιχων μουσικών σχημάτων, στοχεύει ακριβώς στην πολυπρισματική και σφαιρική και καινοφανή προσέγγιση της Βυζαντινής Μουσικολογίας και της Ψαλτικής Τέχνης.

Η **Δήμητρα Χόνδρου** είναι κάτοχος διπλώματος στη μουσική ερμηνεία (πιάνο) από την Ακαδημία Τεχνών "George Enescu" - Σχολή Μουσικής Ερμηνείας Ιάσιο - Ρουμανία (1996) και διπλώματος ειδίκευσης στη μουσική ερμηνεία (πιάνο) από το Ιόνιο Πανεπιστήμιο (2009) με θέμα την εξέλιξη της σονάτας για πιάνο (18ος - 20ός αιώνας), με την Έλενα Μουζάλα. Είναι διδάκτωρ στην Ιστορική Μουσικολογία του Α. Π. Θ. με θέμα την ιστορική Γαλλική grand-opéra με επιβλέπουσα την Εύη Νίκα-Σαμψών και μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Ε.Κ.Π.Α. με θέμα την Ελληνική ιστορική grand-opéra με επιβλέποντα τον Νίκο Μαλιάρα. Εργάζεται ως μόνιμη εκπαιδευτικός στο Μουσικό Σχολείο Αλίμου. Είναι τακτικό μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας.

Ο **Νίκος Χριστοδούλου** συνεργάζεται ως μαέστρος με ευρωπαϊκές ορχήστρες, όπως οι BBC Symphony Orchestra, Academy of St Martin in the Fields κ.ά. Η δισκογραφία του των συμφωνικών έργων του Σκαλκώτα, για την BIS, έχει διεθνείς διακρίσεις. Συνεργάζεται με τις ελληνικές ορχήστρες και τη Λυρική Σκηνή. Έχει διατελέσει διευθυντής της Συμφωνικής Ορχήστρας Δήμου Αθηναίων και της Συμφωνικής Ορχήστρας της ΕΡΤ. Έχει συνθέσει έργα για ορχήστρα, για χορωδία, για σύνολα δωματίου, τραγούδια, σκηνική μουσική. Το έργο "Debussy Πρελούδια σε ενορχήστρωση Ν. Χριστοδούλου" (έκδ. Boosey & Hawkes) άνοιξε το Φεστιβάλ MITO το 2016 στο Τορίνο και στη Σκάλα του Μιλάνου, με την London Symphony Orchestra και τον G. Nosedà. Έχει επιμεληθεί συνέδρια για τους Μητρόπουλο, Σκαλκώτα (στο Βερολίνο και στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών), Chopin, Debussy. Έχει εκδώσει κείμενα για τους Σκαλκώτα, Μητρόπουλο, Chopin, Σεφέρη.

Η **Βάλια Χριστοπούλου** είναι Διδάκτωρ μουσικολογίας (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2009), πτυχιούχος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών καθώς και του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας (επίσης του Ε.Κ.Π.Α.). Σπούδασε πιάνο (Εθνικό Ωδείο, Δίπλωμα, 1995) και ανώτερα θεωρητικά (Εθνικό Ωδείο, Πτυχίο αρμονίας, 1994 και Ωδείο Ατενέουμ, Πτυχίο αντίστιξης, 1997). Ανέλαβε την επιστημονική επιμέλεια της έκθεσης Γιώργος

Σισιλιάνος. Ο συνθέτης στην πρωτοπορία της σύγχρονης μουσικής' (Μουσείο Μπενάκη, 2007). Το 2011 εκδόθηκε το βιβλίο της *Κατάλογος Έργων Γιώργου Σισιλιάνου* (Αθήνα: Panas Music). Συνέταξε το Λήμμα και τον Πλήρη Συστηματικό Κατάλογο Έργων του Γιώργου Σισιλιάνου για το *Grove Music Online* (2013). Έχει λάβει μέρος σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά συνέδρια και έχει δημοσιεύσει άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά. Είναι μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας. Έχει αναπτύξει καλλιτεχνική δραστηριότητα ως μέλος του συνόλου *Open Score Project* και του συνόλου *WHI*. Από το 2022 εργάζεται ως αποσπασμένη καθηγήτρια στο Εργαστήριο Ελληνικής Μουσικής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η Ομάδα Παλαιογραφίας Βυζαντινής Μουσικής «Χρυσορρήμων» ιδρύθηκε το 2006 και λειτουργεί ως ένα μικρό εργαστήριο, που συμπληρώνει το μάθημα Παλαιογραφίας Βυζαντινής Μουσικής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Φέρει χαρακτήρα εκπαιδευτικό και πειραματικό. Έχει ως σκοπό τη διεύρυνση και εμπάθυνση γνώσεων σχετικά με την παλαιά βυζαντινή παρασημαντική, την αναζήτηση νέων προσεγγίσεων στη διδασκαλία Παλαιογραφίας της Βυζαντινής Μουσικής και την ετοιμασία μελλόντων επιστημών στον τομέα αυτό. Ταυτόχρονα, η Ομάδα είναι ανοιχτή και προς την κοινωνία, θέλοντας να φέρει την ομορφιά του βυζαντινού μουσικού θησαυρού και προς το ευρύτερο κοινό. Συμμετείχε σε μεγάλο αριθμό συνεδρίων, masterclasses και συναυλιών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό και πήρε διάφορες διακρίσεις.

Ο Γυναικείος Βυζαντινός Χορός «Αγία Ανυσία» ιδρύθηκε το 2015 στη Θεσσαλονίκη, από τη Μαρία Αλεξάνδρου και τη Ναυσικά Κουλούρη, σε συνεργασία με άλλες φίλες της Ψαλτικής Τέχνης από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Από το 2017 η χορωδία ανήκει στην Ε.Ε.Μ.Ε. Στόχος της χορωδίας είναι η μόρφωση και η ανάπτυξη της μουσικότητας, μέσα από την εκμάθηση, από κοινού μελέτη και εμπάθυνση της βυζαντινής μουσικής, και η διάδοση της τέχνης αυτής στην ευρύτερη εκπαίδευση και την κοινωνία. Ο χορός συμμετείχε σε συναυλίες, εργαστήρια, φεστιβάλ και συνέδρια, καθώς και σε διάφορα κοινωνικά δρώμενα. Συμμετέχει τακτικά σε ιερές ακολουθίες και πραγματοποίησε διάφορες ηχογραφήσεις σε CD για Αγίους της Θεσσαλονίκης.

* * *

Υπεύθυνη συντονισμού του συνεδρίου

Μαρία Αλεξάνδρου, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Οργανωτική επιτροπή του συνεδρίου

Μαρία Αλεξάνδρου, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Πέτρος Βούβαρης, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Σταματία Γεροθανάση, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Δημήτριος Μαρωνίδης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Γιώργος Σακαλλιέρος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Επιστημονική επιτροπή του συνεδρίου

Κώστας Καρδάμης, Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Ευαγγελία Σπυράκου, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Αθανάσιος Τρικούπης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ιωάννης Φούλιας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κώστας Χάρδας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης